

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
THE ISRAEL ACADEMY OF SCIENCES AND HUMANITIES

דין וחשבון שנתי תשע"ד 2013/14

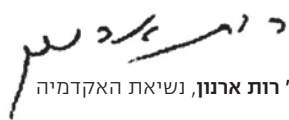
האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

THE ISRAEL ACADEMY OF SCIENCES AND HUMANITIES

דין וחשבון שנתי תשע"ד 2013/14

מוגש מטעם מועצת האקדמיה לאסיפה הכללית של האקדמיה לפי סעיף 11 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים תשכ"א-1961

פרופ' רותי ארנון, נשיאת האקדמיה

העורכת
אביטל בר

עורכת לשון
יהודית (דיתיק) ידלין

עיצוב ועריכה גרפית
נאוי+שירה

דפוס
רותם הפקות

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

כיכר אלברט איינשטיין, ת"ד 4040, ירושלים 91040

טלפון 02-5676222, פקס 02-5666059

דואר אלקטרוני: avital@academy.ac.il

אתר האינטרנט: www.academy.ac.il

תוכן העניינים

מבוא

9	דבר הנשיאה
11	מועצת האקדמיה, מנהל האקדמיה
12	ייסודה של האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
15	נושאי תפקידים בעבר ובהווה
16	חברי האקדמיה
34	רשימת מקבלי הפרסים וציוני הכבוד

1

דוח פעילות

39	
1.1	קבלת חברים חדשים לאקדמיה
1.2	דיווח הפעילות השוטפת
1.3	ייעוץ והערכה לגורמי הממשל ולציבור בישראל
1.3.1	דוח מצב המדע בישראל
1.3.2	הוועדה לבדיקת תחום הארכאולוגיה בישראל
1.4	טיפול הצעירים במדע
1.4.1	האקדמיה הצעירה הישראלית
1.4.2	תכנית קאוולי Kavli Frontiers of Science
1.4.3	מרכז הקשר לחוקרים ישראלים בחו"ל
1.5	קידום תקשורת המדע בישראל
1.6	המארג - התכנית הלאומית להערכת מצב הטבע בישראל
1.7	היזמה למחקר יישומי בחינוך
1.8	תל"מ - הפורום לתשתיות לאומיות למחקר ולפיתוח
1.9	הקרן הלאומית למדע

2

פעילות החטיבה למדעי הטבע

65

66	2.1	חקר גנום האדם
66	2.2	הוועדה המייעצת לביואתיקה
67	2.3	קרינת סינכרוטרון
69	2.3.1	מתקן לקרינת סינכרוטרון במזרח התיכון – SESAME
70	2.4	פיזיקה של אנרגיות גבוהות – פעילות ישראל ב־CERN
74	2.5	פיזיקה גרעינית
74	2.6	אוספי הטבע הלאומיים למחקר
75	2.7	פורום מדעי הטבע
76	2.8	פאונה ופלורה של ארץ ישראל
77	2.9	ההרצאה השנתית על שם אלברט איינשטיין

3

פעילות החטיבה למדעי הרוח

81

81	3.1	מפעלים במימון האקדמיה
81	3.1.1	האנומסטיקון של ארץ ישראל
82	3.1.2	המפעל לחקר השירה והפיט בגניזה על שם עזרא פליישר
83	3.2	מפעלים בתמיכת האקדמיה
83	3.2.1	המפעל המשותף עם MGH
84	3.2.2	מפעל המילון של הפרסית האמצעית
85	3.3	הסכם GISFOH
86	3.4	פורום צעירי מדעי הרוח והחברה

4

פעילות ההוצאה לאור

91

5

קשרים בין־לאומיים

97

99	5.1	קשרי מדע עם מדינות ועם אקדמיות למדעים
109	5.2	מפעלים אזוריים
111	5.3	קשרים עם מוסדות בין־לאומיים

121	מלגות ומענקים	6
121	6.1 תכנית מלגות אדאמס לתלמידי מחקר	
124	6.2 מלגות קרן פולקס בישראל	
125	6.3 קרן בת-שבע דה רוטשילד	

131	הרצאות, כינוסים ואירועים בבית האקדמיה	7
-----	---------------------------------------	---

138	תקציב האקדמיה	8
-----	---------------	---

139	ועדות האקדמיה	9
-----	---------------	---

143	נציגי האקדמיה בגופים ובמוסדות	10
-----	-------------------------------	----

145	חברים שהלכו לעולמם	11
-----	--------------------	----

152	נספחים	12
152	12.1 חוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים	
153	12.2 תיקון 2 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים	
154	12.3 תקנון האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים	

מבוא

שלום רב,

פרופ' רות ארנון
נשיאת האקדמיה

בשנת תשע"ד, כמדי שנה, פעלה האקדמיה בתחומי אחריותה על פי החוק: טיפוח וקידום הפעילות המדעית, ייעוץ לממשלה ולחברה, קיום קשרי חוץ מדעיים עם גופים מקבילים בחו"ל ופרסום כתבי יד בתחומי הרוח והמדעים – כל הפעילויות הללו מפורטות בפרקי הדוח. מכלל אלה ברצוני לציין בעיקר שני תחומים: האחד בחינת מצב המדע בישראל, והשני – מעמדה המדעי של ישראל בעולם וקשריה עם מוסדות בארץ ובחו"ל.

דוח על מצב המדע בישראל, שהאקדמיה נדרשת להגישו אחת לשלוש שנים לפי תיקון מס' 2 (2010) של חוק האקדמיה, הוגש לראשונה ליו"ר ועדת המדע בכנסת ולשר המדע במעמד חגיגי. כמו כן הוא נשלח לשרי הממשלה ולנשיא המדינה. ייחודו של הדוח בסקירה הרחבה שהוא נותן על מצב המדע בכל תחומי המדעים – מדעי הטבע ומדעי הרוח והחברה. בכתובת הדוח חברו יחד חברי האקדמיה וצוות מקצועי, והוא הופץ למוסדות האקדמיים ולמוסדות ציבור. בשנה הנוכחית יהיה עלינו להציגו ולהטמיע את המלצותיו גם בפני ממשלת ישראל והציבור הרחב.

הדוח מציין את הצטיינותה המדעית של קהילת המדע בישראל, את השלכות הצטיינות זו ואת תרומתה גם לתחומי הכלכלה, החברה והביטחון. נכסים אלה, אשר נצברו במשך כמה עשורים, אינם מובטחים – ובעניין זה מציב הדוח כמה תמרורי אזהרה והמלצות לדרג הפוליטי, בהדגישו את החובה המוטלת הן על המערכת האקדמית והן על המוסדות המופקדים עליה בישראל – להגן על מערכת שברירת ורגישה זו. הדוח מדגיש את הרקע ההיסטורי להקמת מערכת המדע ואת הכללים שהנחו את אבות המדינה בתחילת דרכה, אשר ראו במחקר המדעי ובהצטיינות הרוחנית רכיב חיוני לקיומה ולהצלחתה.

קשרי החוץ של האקדמיה אף הם התרחבו – נחתם הסכם שיתוף פעולה עם המועצה המדעית היפנית (SCJ), אשר מכהנת כאקדמיה למדעים. נערכו כינוסים משותפים עם האקדמיות למדעים הצרפתית והגרמנית, שהביאו בעקבותיהם שיתופי פעולה מדעיים.

- כמו כן בזירה הבינלאומית, ולמעשה האירופית, היו שלוש התפתחויות משמעותיות:
- ישראל, במימון ות"ת ובפעילות האקדמיה, הגדילה את השתתפותה ב-ESRF מ-1% ל-1.5%.
- המשמעות היא תגבור הפעילות של המדענים הישראלים במתקן חשוב זה.

- ישראל הצטרפה כחברה מלאה ב־CERN. בטקס חגיגי הונף ב־15 בינואר 2014 דגל ישראל בין דגלי שאר המדינות החברות ב־CERN. ישראל הפכה למדינה ה־21 בארגון, והיחידה מחוץ לאירופה. כידוע, פיזיקאים ישראלים החלו לפעול כמדענים אורחים ב־CERN עוד בסוף שנות החמישים של המאה הקודמת, אולם שיתוף הפעולה הפורמלי של ישראל עם הארגון החל ב־1991, במעמד של משקיפה. האקדמיה ממלאת תפקיד חשוב בפעילות ישראל ב־CERN, באמצעות ועדת האקדמיה לאנרגיות גבוהות. חלקם ותרומתם של המדענים הישראלים מתוארים בפרק 2 בדוח.
- לאחר מהמורות, מעלות ומורדות, בעיקר ממניעים פוליטיים, נחתם בסופו של דבר הסכם שיתוף הפעולה בין ישראל לאיחוד האירופי, ולפיו הצטרפה ישראל לתכנית Horizon 2020. האקדמיה מילאה תפקיד חשוב במהלך זה תוך מילוי תפקידה בייעוץ לממשלה ובשכנוע העוסקים במשא ומתן בחשיבות השתתפותה של ישראל בתכנית. הדגש הושם ביתרונות הנובעים מכך, מעל ומעבר להיבט הכספי, דהיינו חשיפתה של ישראל למדע האירופי וההישגים הבולטים להם זוכים מדענינו.

ולבסוף, האקדמיה פעלה בכמה חזיתות למניעת חרם אקדמי על ישראל, וזאת באמצעות פנייה לוועדות ICSU האחראיות לחופש אקדמי ולוועדה של האקדמיה האמריקאית למדעים העוסקת בזכויות אדם. אני מקווה מאוד שפעילות במישור זה אכן תחליש פעילותם של ארגונים שונים ותמנע את השפעתם המזיקה.

נמשיך לפעול במרץ לטיפוח המחקר המדעי בארץ ולהעלאת קרנו של המדע הישראלי בקהילייה הבין־לאומית.

בברכה,

רות ארנון

מנהל האקדמיה

מועצת האקדמיה

גדי לוין

הסמנכ"ל לכספים ולמנהל

טלי אמיר

מנהלת ההוצאה לאור

אביטל בר

הדוברת ומנהלת קשרי ציבור

בוב לפידות

ראש האגף לקשרים בין-לאומיים

ד"ר יוסי סגל

רכז החטיבה למדעי הטבע

גליה פינצי

רכזת החטיבה למדעי הרוח

בת-שבע שור

מנהלת פרויקטים מיוחדים

פרופ' רות ארנון

הנשיאה

פרופ' ב"ז קדר

סגן הנשיאה

פרופ' איתמר וילנר

יו"ר החטיבה למדעי הטבע

פרופ' יוסף קפלן

יו"ר החטיבה למדעי הרוח

פרופ' מנחם יערי

הנשיא לשעבר

ד"ר מאיר צדוק

מנהל האקדמיה

ייסודה של האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

בראשית שנות החמישים החלו לדון במשרד החינוך והתרבות על אפשרות הקמתן של שתי אקדמיות: האחת למדעי הרוח והאחרת למדעי הטבע. בשנת 1955 הוקמה ועדה בראשותו של שר החינוך, פרופ' בן-ציון דינור, ובהשתתפותם של אחדים מבכירי המדענים, והיא דנה בהצעות להקמת האקדמיות. הוועדה המליצה לפני הממשלה לפתוח בצעדים לקראת הקמתה של "פרה-אקדמיה". הממשלה קיבלה את ההצעה, אולם ההתנגדות שהתעוררה בכנסת הביאה לגיזתה. באותה השנה פנתה משפחת ון ליר לממשלת ישראל והציעה להקים בירושלים "מרכז לקידום התרבות", שימשש מקום מפגש לאנשי מדע, לאנשי רוח, להוגי דעות ולאנשי אמנות. ההצעה נדונה בממשלה בדצמבר 1955 ואושרה. בהחלטה נאמר ש"המרכז לקידום התרבות יאכסן את האקדמיה ללשון העברית ואת האקדמיות (העתידות לקום) למדעי רוח וטבע ולאמנויות" ומטרתו תהיה "ריכוז הישגי המחקר האקדמי הגבוה". בעקבות ההחלטה הקצתה הממשלה את חלקת הקרקע שעליה עומדים היום האקדמיה למדעים ומכון ון ליר. ואולם, עקב ההסתייגויות שנתעוררו באותה התקופה מהקמת האקדמיה שינתה הממשלה את החלטתה, ובנוסח המתקן של ההחלטה מ-8 במרס 1956 הושמט הסעיף הקובע כי המרכז יאכסן את האקדמיות הלאומיות.

על אף נסיגתה של הממשלה מהחלטתה הראשונה נמשכו המאמצים להקים את האקדמיה. בראש היוזמים עמד פרופ' אהרן קציר. הוא הציג לפני דוד בן-גוריון את תכניתו להקים שתי אקדמיות, שתפקידן יהיה בין השאר לרכז את הדגולים מקרב אנשי הרוח, המלומדים, המדענים והאמנים בישראל; להשתתף בתכנון המדעי-הלאומי של פיתוח הארץ; לייצג את ישראל בפורום של המדע הבין-לאומי; לקיים מגע מתמיד עם הגופים המקבילים בחוץ-לארץ; לקיים פעולות אחרות בעלות אופי אקדמי או חינוכי. דוד בן-גוריון נתן את ברכתו להצעה.

לאחר פגישת הכנה של פרופ' אהרן קציר עם רקטור האוניברסיטה העברית ונשיא הטכניון, שנדונו בה הצעותיו של קציר, זימן דוד בן-גוריון ב-28 בנובמבר 1957 דיון בפורום רחב כדי ללבן את הבעיות הכרוכות בייסוד האקדמיה. בדיון השתתפו גם שר החינוך והתרבות דאז זלמן ארן, לשעבר שר החינוך פרופ' בן-ציון דינור ופרופסורים מן המוסדות להשכלה גבוהה. הדיון נסב על אופייה של האקדמיה ועל תפקידיה, וגם הובאו נימוקים בעד ונגד הקמתה. בסיכום הדיון הוחלט על הקמת ועדה מכינה לקראת הקמת האקדמיה אף כי נשארו בעינם חילוקי הדעות וההיסוסים בקרב משתתפי הדיון באשר להקמתו של מוסד שהוא מעין אקדמיה.

ביוני 1958 נתמנתה ועדה שמתפקידה היה להציע רשימת מועמדים לוועדה המכינה. ועדה זו חרגה מן התפקיד שהוטל עליה והכינה גם טיוטה של הצעת החלטה בדבר הקמת "בית ועד" או "אקדמיה". באוקטובר 1958 הגיש שר החינוך והתרבות את ההצעה לפני הממשלה, והיא אושרה ב-9 בנובמבר 1958. לפי ההצעה ייפתה הממשלה את כוחם של ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות למנות ועד מכין להקמת "בית ועד" (אקדמיה) למדעי הרוח והטבע, שישבו בו אנשי המדע הדגולים במדינה. ב-17 בדצמבר 1958 פנה דוד בן-גוריון אל אנשי המדע והרוח שהוועדה המליצה עליהם והזמין לשמש חברים בוועדה המכינה להקמת האקדמיה.

אלה חברי הוועדה המכינה:

שאול אדלר, אריה דבורצקי, ברנרד צונדק, יואל רקח, אפרים א' אורבך, בן-ציון דינור, נפתלי ה' טור-סיני, ליאון מאיר, יעקב פולוצקי, נתן רוטנשטרייך, גרשם שלום, פרנץ אולנדורף, נתן רוזן, מרכוס רינר, יצחק ברנבלום, אהרן קציר

חברי כבוד: חנוך אלבק, מרטין בובר, יצחק פ' בער, שמואל ה' ברגמן, משה צ' סגל, יחזקאל קויפמן

מתפקידה של הוועדה המכינה היה לעבד תקנון ל"בית הוועד". ואמנם בישיבתה הראשונה של הוועדה, ב־6 בינואר 1959, נקבעה ועדה להצעת תקנון. הצעת התקנון עובדה בשישה חודשים, וב־12 ביולי 1959 אישרה אותה מליאת הוועדה המכינה. תקנון זה היה "תקנון האקדמיה הלאומית למדעים", והוא אושר בממשלה ב־13 בספטמבר 1959. כך נוסדה האקדמיה למעשה ונתאפשר לה להתחיל בפעילותה. ב־27 בדצמבר 1959 נתכנסה הוועדה המכינה בראשותו של מרטין בובר והכריזה על הקמת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. חבריה הראשונים היו חברי הוועדה המכינה.

ב־23 בפברואר 1960 התקיימה ישיבתה הראשונה של האסיפה הכללית של האקדמיה בהשתתפות ראש הממשלה דאז דוד בן-גוריון, והוא ישב בראשה. בישיבה נבחרו פרופ' מרטין בובר לנשיא האקדמיה ופרופ' אהרן קציר לסגן הנשיא.

עיגון מעמדה של האקדמיה הלאומית למדעים בחוק המדינה נעשה לאחר שוועדת השרים לענייני חקיקה הכינה בשיתוף עם חברי האקדמיה, אהרן קציר וגרשם שלום, הצעת חוק לאקדמיה. ב־14 ביוני 1961 אישרה הכנסת את "חוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים תשכ"א-1961".

במרס 1962 נתפרסם ברשומות "תקנון האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים", לאחר שהאסיפה הכללית של האקדמיה אישרה אותו.

מטרות האקדמיה ותפקידיה

- 1 לרכז בתוכה כחברים מטובי אישי המדע תושבי ישראל;
- 2 לטפח ולקדם פעילות מדעית;
- 3 לייעץ לממשלה בפעולות הנוגעות למחקר ולתכנון מדעי בעלי חשיבות לאומית;
- 4 לקיים מגע עם גופים מקבילים בחוץ לארץ;
- 5 לפעול בייצוג המדע הישראלי במוסדות ובכינוסים בין־לאומיים, מתוך תיאום עם מוסדות המדינה;
- 6 לפרסם כתבים שיש בהם כדי לקדם את המדע;
- 7 לעסוק בכל פעילות אחרת שיש בה כדי לשמש את המטרות האמורות.

נושאי תפקידים בעבר ובהווה

נשיאי האקדמיה

פרופ' רות ארנון	2010–
פרופ' מנחם יערי	2004–2010
פרופ' יעקב זיו	1995–2004
פרופ' יהושע יורטנר	1986–1995
פרופ' אפרים א' אורבך ז"ל	1980–1986
פרופ' אריה דבורצקי ז"ל	1974–1980
פרופ' גרשם שלום ז"ל	1968–1974
פרופ' אהרן קציר ז"ל	1962–1968
פרופ' מרטין בובר ז"ל	1960–1962

סגני נשיא

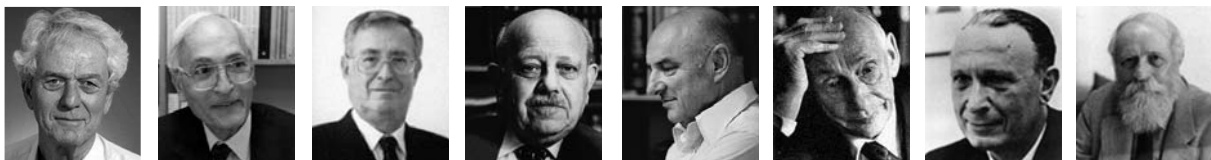
פרופ' ב"ז קדר	2010–
פרופ' רות ארנון	2004–2010
פרופ' חיים תדמור ז"ל	1995–2004
פרופ' מנחם יערי	1994–1995
פרופ' נתן רוטנשטריך ז"ל	1986–1993
פרופ' יהושע יורטנר	1980–1986
פרופ' אפרים א' אורבך ז"ל	1974–1980
פרופ' אריה דבורצקי ז"ל	1968–1974
פרופ' גרשם שלום ז"ל	1962–1968
פרופ' אהרן קציר ז"ל	1960–1962

יושבי ראש החטיבה למדעי הרוח

פרופ' יוסף קפלן	2013–
פרופ' יוחנן פרידמן	2007–2013
פרופ' ב"ז קדר	2001–2007
פרופ' שאול שקד	1995–2001
פרופ' יהושע בלאו	1989–1995
פרופ' אהרן ברק	1986–1989
פרופ' נתן רוטנשטריך ז"ל	1983–1986
פרופ' דן פטינקין ז"ל	1980–1983
פרופ' נתן רוטנשטריך ז"ל	1974–1980
פרופ' יהושע פראוור ז"ל	1969–1974
פרופ' אפרים א' אורבך ז"ל	1963–1969
פרופ' גרשם שלום ז"ל	1960–1962

יושבי ראש החטיבה למדעי הטבע

פרופ' איתמר וילנר	2013–
פרופ' רפאל משולם	2007–2013
פרופ' אלכסנדר לויצקי	2004–2007
פרופ' דן שכטמן	2001–2004
פרופ' רות ארנון	1995–2001
פרופ' יעקב זיו	1992–1995
פרופ' יצחק שטיינברג	1989–1992
פרופ' ישראל דוסטובסקי	1986–1989
פרופ' שמשון אברהם עמיצור ז"ל	1980–1986
פרופ' יגאל תלמי	1974–1980
פרופ' ארנסט דוד ברגמן ז"ל	1968–1974
פרופ' אריה דבורצקי ז"ל	1963–1968
פרופ' יואל רקח ז"ל	1960–1963

נשיאי האקדמיה מאז נוסדה (מימין לשמאל):

פרופ' מרטין בובר ז"ל, פרופ' אהרן קציר ז"ל, פרופ' גרשם שלום ז"ל, פרופ' אריה דבורצקי ז"ל, פרופ' אפרים א' אורבך ז"ל, פרופ' יהושע יורטנר, פרופ' יעקב זיו, פרופ' מנחם יערי

The background features a light green gradient with several large, overlapping teal geometric shapes, including triangles and polygons, creating a modern, abstract design.

חברי האקדמיה

החטיבה למדעי הטבע

שנת הבחירה

תשס"ט/2009

פרופסור לרפואה, נירולוגיה,
בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית
והדסה בירושלים

אברמסקי, עודד

תשכ"ד/1964

פרופסור למתמטיקה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

אגמון, שמואל

תש"ן/1990

פרופסור לפיזיקה,
אוניברסיטת תל-אביב

אהרונב, יקיר

תשע"ב/2012

פרופסור לפיזיקה,
אוניברסיטת תל-אביב ואוניברסיטת בן-גוריון בנגב

אהרוני, אמנון

תשע"א/2011

פרופסור למתמטיקה שימושית ולמדעי המחשב,
מכון ויצמן למדע

אולמן, שמעון

תשס"ו/2006

פרופסור לביולוגיה מולקולרית,
מכון ויצמן למדע

אורן, משה

אלון, נוגה

פרופסור למתמטיקה,
אוניברסיטת תל־אביב

תשנ"ז/1997

אמרי, יוסף

פרופסור לפיזיקה,
מכון ויצמן למדע

תשס"ב/2002

ארנון, רות

פרופסור לאימונולוגיה כימית,
מכון ויצמן למדע

תש"ן/1990

בן־אברהם, צבי

פרופסור לגאופיזיקה,
אוניברסיטת תל־אביב

תש"ס/2000

בקנשטיין, יעקב

פרופסור לפיזיקה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשנ"ז/1997

ברנשטיין, יוסף

פרופסור למתמטיקה,
אוניברסיטת תל־אביב

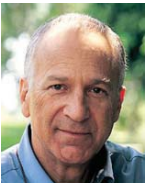
תשס"ב/2002

גרונר, יורם

פרופסור לגנטיקה מולקולרית,
מכון ויצמן למדע

תשנ"ט/1999

תשנ"ח/1998	פרופסור לנירוביולוגיה, מכון ויצמן למדע	גרינולד, עמירם	
תשס"ו/2006	פרופסור להידרולוגיה, אוניברסיטת תל-אביב	דגן, גדעון	
תשס"ח/2008	פרופסור לפיזיקה, מכון ויצמן למדע	הייבלום, מרדכי	
תש"ע/2010	פרופסור למדעי המחשב, מכון ויצמן למדע	הראל, דוד	
תשס"ח/2008	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	הרושובסקי, אהוד	
תשל"ח/1978	פרופסור-מכון לפיזיקה, מכון ויצמן למדע	הררי, חיים	
תש"ס/2000	פרופסור-מחקר לביוכימיה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	הרשקו, אברהם	

תשס"ב/2002

פרופסור לכימיה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

וילנר, איתמר

תשמ"ח/1988

פרופסור לביופיזיקה,
מכון ויצמן למדע

וילצ'יק, מאיר

תשע"ג/2013

פרופסור-מחקר להנדסת אווירונאוטיקה וחלל
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

ויס, דניאל

תשמ"א/1981

פרופסור-מחקר להנדסת חשמל,
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

זיו, יעקב

תשע"ג/2013

פרופסור במחלקה לפיזיקה של מערכות מורכבות,
מכון ויצמן למדע

זילברברג, ירון

תשנ"ג/1993

פרופסור-מחקר להנדסת חשמל,
הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

זכאי, משה

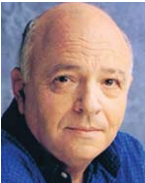

תשס"א/2001

פרופסור לרפואה, המטולוגיה,
המרכז הרפואי ע"ש שיבא ואוניברסיטת תל-אביב

זליגסון, אורי

תשנ"ח/1998	פרופסור למיקרוביולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	חת, אילן	
תשע"א/2011	פרופסור לכימיה, מכון ויצמן למדע	טנא, רשף	
תש"ס/2000	פרופסור לביולוגיה מבנית, מכון ויצמן למדע	יונת, עדה	
תשל"ג/1973	פרופסור לכימיה, אוניברסיטת תל־אביב	יורטנר, יהושע	
תשס"ז/2007	פרופסור לביולוגיה מולקולרית, מכון ויצמן למדע	ירדן, יוסף	
תשס"ט/2009	פרופסור לאקולוגיה, אוניברסיטת תל־אביב	לויה, יוסי	
תשנ"ב/1991	פרופסור לכימיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	לוין, רפאל דוד	

תשנ"ט/1999

פרופסור לכימיה ביולוגית,
האוניברסיטה העברית בירושלים

לויצקי, אלכסנדר

תשע"ב/2012

פרופסור למתמטיקה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

לינדנשטראוס, אילון

תש"ל/1970

פרופסור לפיזיקה,
מכון ויצמן למדע

ליפקין, צבי

תשע"ב/2012

פרופסור לכימיה אורגנית,
מכון ויצמן למדע

מילשטיין, דוד

תשנ"ה/1994

פרופסור לכימיה תרופתית,
האוניברסיטה העברית בירושלים

משולם, רפאל

תשס"ט/2009

פרופסור לכימיה,
אוניברסיטת תל-אביב

ניצן, אברהם

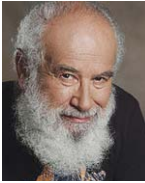
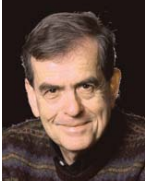

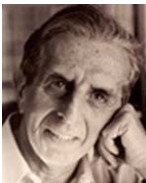
תשס"ג/2003

פרופסור לביוכימיה וביולוגיה מולקולרית,
בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית
והדסה בירושלים

סידר, חיים

תשל"א/1971	פרופסור־מכון לאימונולוגיה, מכון ויצמן למדע	סלע, מיכאל	
תשל"ד/1974	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	פורסטנברג, הלל	
תשנ"ב/1991	פרופסור לפיזיקה שימושית	פרוהמן, דב	
תשס"ד/2004	פרופסור־מחקר לביוכימיה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	צ'חנובר, אהרן	
תשס"ו/2006	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	קשדן, דוד	
תשמ"ב/1982	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	רבין, מיכאל	
תשס"ה/2005	פרופסור לגנטיקה מולקולרית, מכון ויצמן למדע	רביל, מישל	

תשס"ח/2008	פרופסור לביוכימיה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	רזין, אהרון	
תשע"א/2011	פרופסור-מחקר לפיזיקה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	שגב, מרדכי	
תש"ס/1980	פרופסור לרפואה פנימית, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	שטיין, יחזקאל	
תשמ"ז/1987	פרופסור לכימיה פיזיקלית, מכון ויצמן למדע	שטיינברג, יצחק צבי	
תשס"ה/2005	פרופסור לגנטיקה מולקולרית, אוניברסיטת תל-אביב	שילה, יוסף	
תשנ"ו/1996	פרופסור-מחקר להנדסת חומרים, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	שכטמן, דן	
תשמ"ח/1988	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	שלח, שהרן	

תשע"ב/2012	פרופסור-מחקר בהנדסת חשמל, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	שמאי, שלמה	
תשנ"ח/1998	פרופסור למתמטיקה שימושית, מכון ויצמן למדע	שמיר, עדי	
תשמ"ד/1984	פרופסור-מחקר להנדסה כימית, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	תדמור, זאב	
תשכ"ג/1963	פרופסור לפיזיקה גרעינית, מכון ויצמן למדע	תלמי, יגאל	

החטיבה למדעי הרוח

תשע"ב/2012

פרופסור למדע המדינה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

אבינרי, שלמה

תשמ"ט/1989

פרופסור למתמטיקה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

אומן, ישראל

תשס"ו/2006

פרופסור למחשבת ישראל,
האוניברסיטה העברית בירושלים

אידל, משה

תשנ"ו/1996

פרופסור להיסטוריה,
אוניברסיטת תל-אביב

איזק, בנימין

תשנ"ב/1992

פרופסור למשפטים,
האוניברסיטה העברית בירושלים

אנגלרד, יצחק

תש"ס/2000

פרופסור לחקר השואה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

באואר, יהודה

תשס"ג/2003

פרופסור לקודיקולוגיה ופלאוגרפיה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

בית-אריה, מלאכי

תשכ"ח/1968

פרופסור לשפה וספרות ערבית,
האוניברסיטה העברית בירושלים

בלאו, יהושע

תשס"ז/2007

פרופסור למחשבת ישראל,
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

בלידשטיין, יעקב

תשס"ח/2008

פרופסור לספרות עברית ולפילוסופיה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

בריקר, מנחם

תשע"ג/2013

פרופסור לבלשנות,
אוניברסיטת תל-אביב

ברמן, רות

תשל"ו/1975

פרופסור למשפטים,
האוניברסיטה העברית בירושלים

ברק, אהרן

תשנ"ט/1999	פרופסור לתולדות עם ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	גרוסמן, אברהם	
תשע"/2010	פרופסור למחשבת ישראל ולפילוסופיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	הלברטל, משה	
תשמ"ח/1988	פרופסור לכלכלה, אוניברסיטת תל-אביב	הלפמן, אלחנן	
תשנ"ח/1998	פרופסור לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	הנדלמן, דון	
תשס"ו/2006	פרופסור לכלכלה ולמתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	הרט, סרג'יו	
תשנ"ו/1996	פרופסור למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים	הרן, מנחם	
תשס"ו/2006	פרופסור להיסטוריה, אוניברסיטת תל-אביב	וולקוב, שולמית	

תשע"ב/2012

פרופסור למקרא,
האוניברסיטה העברית בירושלים

טוב, עמנואל

תשס"ז/2007

פרופסור לספרות יידיש,
האוניברסיטה העברית בירושלים

טורניאנסקי, חוה

תשנ"ב/1991

פרופסור לכלכלה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

יערי, מנחם

תשס"ד/2004

פרופסור למשפטים,
אוניברסיטת תל-אביב

כהן, נילי

תשע"ב/2012

פרופסור לארכאולוגיה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

מזר, עמיחי

תשע"א/2011

פרופסור לפילוסופיה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

מרגלית, אבישי

תשע"ב/2012

פרופסור להיסטוריה של עם ישראל,
אוניברסיטת תל-אביב

נאמן, נדב

תשנ"ו/1986	פרופסור לספרות אנגלית, אוניברסיטה העברית בירושלים	נבו, רות	
תשנ"ב/1992	פרופסור לפסיכולוגיה, אוניברסיטת חיפה	נבון, דוד	
תשס"ח/2008	פרופסור למדע הדתות, אוניברסיטה העברית בירושלים	סטרומזה, גדליה	
תשס"ה/2005	פרופסור ללימודים קלאסיים, אוניברסיטת תל-אביב	פינקלברג, מרגלית	
תשנ"ה/1995	פרופסור למשפטים, אוניברסיטת תל-אביב	פרידמן, דניאל	
תשנ"ט/1999	פרופסור ללימודי האסלאם, אוניברסיטה העברית בירושלים	פרידמן, יוחנן	
תשס"א/2001	פרופסור לתלמוד, אוניברסיטת תל-אביב	פרידמן, מרדכי עקיבא	

תשס"א/2001	פרופסור לארכאולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	צפיר, יורם	
תשנ"ח/1998	פרופסור להיסטוריה, האוניברסיטה העברית בירושלים	קדר, בנימין זאב	
תשנ"ג/1993	פרופסור לשפה וספרות ערבית, האוניברסיטה העברית בירושלים	קולברג, איתן	
תשס"ב/2002	פרופסור לפסיכולוגיה, אוניברסיטת חיפה	קוריאט, אשר	
תשס"ה/2005	פרופסור לאשורולוגיה, אוניברסיטת בר-אילן	קליין, יעקב	
תשס"ד/2004	פרופסור להיסטוריה ולהיסטוריה של עם ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	קפלן, יוסף	
תשנ"ה/1995	פרופסור לכלכלה, אוניברסיטת תל-אביב	רובינשטיין, אריאל	

רמון-קינן, שלומית

פרופסור לספרות אנגלית והשוואתית,
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ג/2013

רק, יואל

פרופסור לאנטומיה ולאבולוציה,
אוניברסיטת תל-אביב

תשס"ח/2008

שולמן, דוד

פרופסור ללימודים הודיים,
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשמ"ח/1988

שטרנהל, זאב

פרופסור למדע המדינה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

תש"ע/2010

שילוני, בן-עמי

פרופסור להיסטוריה ותרבות של יפן,
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשע"ב/2012

שמידלר, דוד

פרופסור לכלכלה,
המרכז הבינתחומי הרצליה ואוניברסיטת תל-אביב

תשע"ג/2013

שקד, שאול

פרופסור ללימודים אירניים ולמדע הדתות,
האוניברסיטה העברית בירושלים

תשמ"ו/1986

ששה-הלוי, אריאל

פרופסור לבלשנות,
האוניברסיטה העברית בירושלים

תש"ס/2000

רשימת מקבלי הפרסים וציוני הכבוד בשנת תשע"ד

(לפי סדר האל"ף-בי"ת)

שלמה אבינרי

פרס א.מ.ת. במדע המדינה
חבר האקדמיה האירופית (Academia Europaea)
חבר האקדמיה הפולנית לאמנויות ולמדעים

נוגה אלון

תואר דוקטור לשם כבוד מהמכון הטכנולוגי של ציריך (ETH)

יצחק אנגלרד

תואר דוקטור לשם כבוד מהפקולטה למשפטים
באוניברסיטת יוליוס-מקסימיליאן בוורצבורג

רות ארנון

תואר עמית כבוד מהאוניברסיטה הפתוחה

מלאכי בית-אריה

פרס מפעל הפיס למדעים ולמחקר ע"ש לנדאו בתחום מדעי הרוח
בקטגוריית היסטוריה ותרבויות היהודים בימי הביניים

צבי בן-אברהם

חבר כבוד של החברה הגאולוגית הישראלית

מרדכי הייבלום

פרס א.מ.ת. בפיזיקה

אלחנן הלפמן

פרס חזית הידע של קרן BBVA בתחום הכלכלה, המימון והניהול

דוד הראל

חבר חוץ באקדמיה הלאומית האמריקאית לאמנויות ומדעים
חבר חוץ באקדמיה הלאומית האמריקאית להנדסה (NAE)
תואר עמית כבוד ממכללת בית ברל

אילן חת

אות ליגיון הכבוד הצרפתי

עדה יונת

תואר דוקטורט לשם כבוד מהאוניברסיטה הטכנית בברלין שבגרמניה
תואר דוקטורט לשם כבוד מהאוניברסיטה הבפטיסטית הונג-קונג
חברת האקדמיה הגרמנית למדעים "לאופולדינה"

רפאל דוד לוי

מדליית החברה הישראלית לכימיה (ICS)

רפאל משולם

תואר דוקטור לשם כבוד מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב

מיכאל סלע

תואר עמית כבוד מהמרכז הבינתחומי הרצליה

יוסף קפלן

אורח כבוד של העיר בואנוס איירס

מרדכי שגב

פרס ישראל בחקר הכימיה וחקר הפיזיקה
פרס ארתור שולוב במדעי הלייזר מטעם החברה האמריקאית לפיזיקה (APS)

בן-עמי שילוני

פרס הספר הטוב ביותר מטעם הקרן לקידום ההבנה הבין-תרבותית ביפן,
על הגרסה היפנית של הספר "יפן במבט אישי"

שלמה שמאי

פרס רוטשילד במתמטיקה, מדעי המחשב והנדסה
פרס הפרסום הטוב ב-EURASIP Journal on Wireless Communications and Networking

דוח פעילות

1

קבלת חברים חדשים לאקדמיה

1.1

האסיפה הכללית של האקדמיה בישיבתה מיום ג' בתמוז תשע"ג (11 ביוני 2013) בחרה חמישה חברים חדשים, ואלה הם: פרופ' רות ברמן, פרופ' דניאל ויס, פרופ' ירון זילברברג, פרופ' שלומית רמון-קין ופרופ' דוד שמיידלר. טקס קבלת החברים החדשים לאקדמיה והרצאות הבכורה שלהם היו בערב נר שביעי של חנוכה, ל' בכסלו תשע"ד (3 בדצמבר 2013) בבית האקדמיה (ראו פירוט להלן בפרק "הרצאות, כינוסים ואירועים").

דיווח הפעילות השוטפת

1.2

האקדמיה למדעים פועלת פעילות שוטפת, בתוקף תפקידה על פי החוק, לקידום הפעילות המדעית וטיפוחה. בשנה זו נעשו פעולות חדשות ומתמשכות במסגרת מגוון תפקידה של האקדמיה, ובהן עיסוקה ביעוץ לממשל בפעולות הנוגעות למחקר ולתכנון מדעי בעלי חשיבות לאומית, בסקירה מעת לעת של הפעילות המדעית בישראל בתחומים שונים ובהערכתה. במסגרת זו נעשו בשנים האחרונות פעולות סקירה והערכה בתחומים כמו מדעי החיים, מדעי הרוח, היסטוריה וארכאולוגיה.

עם השנים הלכה והתחזקה התחושה שיש צורך בבחינה ובהערכה מסודרת ושיטתיות של פעילות זו, שתיעשינה בעבודה מסודרת ועל סמך נתונים סדרתיים. האקדמיה יזמה, בשיתוף עם ועדות החינוך והמדע בכנסת ובסיוען, שינויים בחוק האקדמיה. השינוי בחוק אושר בכנסת ב-21 ביולי 2010 והטיל על האקדמיה להכין דוח על מצב המדע אחת לשלוש שנים. כמו כן החוק מסדיר את אפשרות פנייתם של משרדי ממשלה לאקדמיה לשם קבלת ייעוץ ומידע (ראו השינוי לחוק בנספח). על פי השינוי בחוק הגישה האקדמיה לראשונה השנה ביום י"ט במרחשוון תשע"ד (23.10.2013) את דוח מצב המדע בישראל ליו"ר ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת ולשר המדע, הטכנולוגיה והחלל. הדוח הוכן בידי היחידה לייעוץ והערכה, ששקדה באמצעות ועדה מלווה על הכנת הדוח (על עיקרי הדוח ראו פירוט להלן בסעיף 1.6.1).

במסגרת תפקידה האחרים הוסיפה האקדמיה לפעול באלה: חיזוק קשרי החוץ של האקדמיה, טיפוח הקשר עם אקדמאים צעירים בחו"ל לקידום קליטתם בארץ, פעילות החטיבות וההוצאה

לאור וכן בהעמקת הפעולות לקידום הנחלתו והנגשתו של המדע לציבור (ראו להלן בסעיף 1.5). במאמציה לחיזוק וקידום קשרי החוץ המדעיים ממשיכה האקדמיה בפעולות משותפות עם מוסדות ההשכלה הגבוהה לקליטת סגל באוניברסיטאות של מדענים ישראלים השוהים בחו"ל ולהבטחת קיומם וקידומם של קשרים שוטפים עם כמה מדינות מובילות, ובראשן ארצות הברית, גרמניה, אנגליה, צרפת, סין והודו. השנה נערכו סדנאות משותפות עם גרמניה, צרפת והודו (ראו פירוט להלן בפרק "קשרים בין-לאומיים").

1.3 ייעוץ והערכה לגורמי הממשל ולציבור בישראל

1.3

חוק האקדמיה, התשכ"א-1961 מונה עם תפקידה של האקדמיה (בסעיף 2.3 לחוק): "לייעץ לממשלה בפעולות הנוגעות למחקר ולתכנון מדעי בעלי חשיבות לאומית". בשנים האחרונות העמיקה האקדמיה פעילותה במתן ייעוץ לממשלה ולרשויות גם בתחומים האלה: בתחום החינוך – היזמה למחקר יישומי בחינוך; בתחומי המו"פ והתעשייה – פורום תל"מ; בתחומי הסביבה – המארג; בתחומי ההשכלה הגבוהה והמחקר המדעי – הוועדה לבדיקת מדעי הרוח ולימודי ההיסטוריה באוניברסיטאות, ועדת הארכאולוגיה והוועדה לבדיקת מיזם "אטלס", מצב אוספי הטבע, הפיזיקה ועוד. יותר ממחצית מתקציבה הכולל של האקדמיה מוקדש כיום לפעילותה בתחום הייעוץ.

על פעולת הוועדות השונות ומסקנותיהן – ניתן לקרוא בפרקי החטיבה למדעי הטבע והחטיבה למדעי הרוח ובהמשך פרק זה.

את הדוחות המלאים של הוועדות שהוגשו ואושרו על ידי מועצת האקדמיה אפשר למצוא באתר האקדמיה, בחלונת: "דוחות האקדמיה".

השנה פעלו, ועודן פועלות, ועדות ייעוץ, הערכה ומעקב מטעם האקדמיה בתחומים האלה:

- הוועדה לבדיקת תחום הארכאולוגיה בישראל (ראו פירוט להלן בפרק זה)
- ועדה מלווה לדוח מצב המדע (ראו פירוט להלן בפרק זה)
- ועדה לאומית לבחינת הפעילות בפיזיקה גרעינית בישראל (ראו פירוט להלן בפרק "החטיבה למדעי הטבע")
- ועדת הערכה לפעילות היזמה למחקר יישומי בחינוך
- הוועדה שפעלה בראשותו של פרופ' חיים הררי (ראו רשימת חבריה בפרק "ועדות האקדמיה") סיימה עבודתה זה מכבר והגישה מסקנותיה למועצת האקדמיה. המועצה דנה במסקנותיה ואישרה אותן.

דוח מצב המדע בישראל

1.3.1

דוח מקיף על מצב המדע בישראל – תשע"ג–2013 הוכן והוגש לראשונה על ידי האקדמיה בעקבות תיקון לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים (תיקון מס' 2), התש"ע–2010, שבו נתבקשה להגיש "סקירה תלת-שנתית על מצב המדע והמחקר בישראל בהשוואה למצב המדע והמחקר בעולם" (לשון החוק).

לצורך כך מינתה מועצת האקדמיה ועדה, שאלה חבריה: פרופ' רות ארנון – יו"ר, פרופ' עודד אברמסקי, פרופ' יהושע יורטנר, ד"ר מאיר צדוק, פרופ' ב"ז קדר, פרופ' זאב תדמור, מר נפתלי ארנון (יועץ) וגב' סימה דניאל (מרכזת). חברי הוועדה נפגשו במשך כשנה, אספו חומר מהארץ ומהעולם ועיבדוהו לסקירה מקיפה.

הדוח סוקר את הישגי המדע הישראלי, את הבעיות המאיימות על עתיד מערכת ההשכלה הגבוהה בארץ ואת הצעדים הנדרשים כדי להחזיר אותה למסלול המרשים שבו צעדה בעבר. הדוח מציג את מצב המחקר בישראל בהשוואה בין-לאומית, קובע כי "דרוש שינוי כיוון מידי" ביחס הממשלה למערכת המחקר המדעי ומפרט שורת המלצות. "מדיניות הממשלה אשר הביאה בעבר ל'העשור האבוד'... הייתה מזיקה ונגדה את האינטרס הלאומי". הדוח קובע כי ישראל אינה ממצה את מלוא הפוטנציאל הגלום בה, וכי קיים צורך מידי לשנות כיוון ולאמץ מדיניות מדע לאומית אחראית ומרחיקת ראות.

בהיותו הראשון בסקירת מצב המדע בישראל סוקר הדוח את התפתחות המדע בארץ ומציין גם הישגים בולטים, שהם אך כמה דוגמאות, בקנה מידה בין-לאומי בתחומי המדע וההגות בעשורים האחרונים. הדוח קובע כי "ישראל מדינת מדע וטכנולוגיה... הניצבת במקומות הראשונים בדירוג העולמי של המדינות המתקדמות. הפוריות והמצוינות המדעית הישראלית הן מהגבוהות בעולם". "כדי שלא לסכן את מעמד ישראל בעולם חובה לתקן לאלתר את המציאות המשתקפת מדוח האקדמיה", אמרה נשיאת האקדמיה פרופ' רות ארנון במעמד הגשת הדוח והוסיפה כי "הדוח, המוגש לכנסת ולממשלה, מדגיש שעכשיו אנחנו מצויים על פרשת דרכים ונדרשים לאמץ מדיניות מדע לאומית חדשה, אחראית, אקטואלית ומרחיקת ראות".

בדוח מפרטת הוועדה עשר פעולות מרכזיות והמלצות הדרושות להחזרת ישראל למסלול הרצוי:

- הגדלת ההשקעה הציבורית במחקר מדעי
- הוועדה מצביעה על הצורך הדחוף בהגדלת ההשקעה הציבורית במחקר מדעי ובמיוחד בציוד, במעבדות ובתקציבי מחקר: "שינוי כיוון זה הוא כורח המציאות", מדגישים מחברי הדוח, ומזהירים: "יש למנוע בכל מחיר פגיעה בתקציבי מערכת ההשכלה הגבוהה ובתמיכה במחקר".
- אי-פגיעה בתקציבי מערכת ההשכלה הגבוהה
- הבטחת עתיד המחקר וההייטק הישראלי

הוועדה ממליצה לתגבר הוראת מדעים בבתי הספר התיכוניים ותובעת להגדיל הגדלת ניכרת ומידית את מספר תלמידי חטיבת הביניים והחטיבה העליונה הלומדים מתמטיקה, פיזיקה וכימיה ברמה של 5 יחידות ולתגבר הוראת מדעים בבתי הספר התיכוניים.

• **תגבור המשאבים והתשתיות למו"פ עד לרמה הממוצעת במערב**

הוועדה מציינת שמתוך ההוצאה הלאומית על מחקר ופיתוח הוקצו בעבר כ-60% למחקר המדעי באוניברסיטאות, ואילו כיום – 17% בלבד. עובדה זו מעמידה את ישראל בתחתית הדירוג של מדינות ה-OECD.

לפיכך קובעת הוועדה כי "יש לבסס את היקף תקציבי המחקר האוניברסיטאי בישראל על השוואות למדינות המתקדמות". כלומר, להגדיל את תקציבי המחקר האוניברסיטאי המדעי לפחות לפי שיעורם הממוצע במדינות ה-OECD (שהוא 23% מכלל תקציב המו"פ).

• **החזרת מדענים מצטיינים (מניעת בריחת מוחות)**

• **תגבור קשרי מערך המחקר הישראלי עם גופי מחקר בין-לאומיים**

• **שימור תחומי מחקר נכחדים – להציל חוגים באמצעות ריכוז מאמצים והקמת גוף מתאם**

• **שימור רמתם של מדעי הרוח והחברה**

• **הרחבת הנגישות לקבוצות אוכלוסייה נוספות**

• **גיוס סגל צעיר לאוניברסיטאות**

במעמד הגשת הדוח השנה, ב-23 באוקטובר 2013, אמרה נשיאת האקדמיה פרופ' רות ארנון עוד כי "מערכת המדע הישראלית הוכיחה פעם אחר פעם את יכולתה לתרגם השקעה כספית לפריצות דרך גדולות במיוחד בקנה מידה בין-לאומי. ישראל של היום איננה ממצה את מלוא הפוטנציאל הגלום בה. כיום יש צורך דחוף לחזור לראיית העולם הרחבה של מקימי המדינה, שראו במדע את אפיק ההשקעה הלאומי המבטיח ביותר של עם ישראל – שיבטיח את קיומה ואת שגשוגה של המדינה בעתיד".

מעמד הגשת דוח מצב המדע בישיבה מיוחדת של ועדת המדע והטכנולוגיה בכנסת. מימין: ח"כ הרב משה גפני, פרופ' רות ארנון והשר יעקב פרי

הוועדה לבדיקת תחום הארכאולוגיה בישראל

1.3.2

במסגרת פעילות החטיבה למדעי הרוח בבדיקת תחומי ידע שונים אושרה בשנת 2011 הקמת ועדה לבדיקת תחום הארכאולוגיה בישראל. בראש הוועדה עומד פרופ' יורם צפרי. לוועדה שלוש ועדות משנה: תת-ועדה לבדיקת מצב הארכאולוגיה באקדמיה, בראשות פרופ' עמיחי מזר; תת-ועדה לבדיקת מצב המחקר, בראשות פרופ' סטיב רוזן; תת-ועדה לענייני החברה והארכאולוגיה, בראשות פרופ' יורם צפרי. מרכז הוועדה הוא ד"ר יצחק שי. הוועדה וועדות המשנה דנו בנושאים השונים, ובהם הארכאולוגיה והמדעים המדויקים, שימורם של אתרים ארכאולוגיים, שוד עתיקות ושאלת הסחר בעתיקות ועניינים הקשורים במעמדה של הארכאולוגיה בחברה בישראל. השנה קיימה הוועדה שני ימי עיון פתוחים לציבור הארכאולוגים ולציבור בכלל, והועלו בהם מגוון עניינים הקשורים בעבודת הוועדה. כמו כן נערך דיון פתוח של חברי הוועדה עם ארכאולוגים מהדור הצעיר. טיוטת הדוח הועברה לקריאה ולביקורת לחברי הוועדה. בשלב זה נערך הנוסח הסופי, שיוגש בימים הקרובים לאישור החברים.

טיפוח הצעירים במדע

1.4

האקדמיה פועלת לקידום צעירים מצטיינים במערכת ההשכלה הגבוהה בכמה מסגרות, ובהן האקדמיה הישראלית הצעירה, תכניות KAVLI ו-GISFOH, פעילות קבוצות פורום הצעירים ומלגות אדאמס וקרן פולקס. האקדמיה רואה חשיבות בהידוק הקשר עם דור המדענים הצעירים ועם המדענים לעתיד – תלמידי המחקר. היא ממשיכה לקיים את קבוצות פורום הצעירים במדעי הרוח והחברה, שבהן חוקרים צעירים נפגשים עם עמיתיהם מהאוניברסיטאות השונות בארץ, נועדים עם מדענים בעלי שם בתחומם מישראל ומחול ומעלים סוגיות ובעיות הנוגעות להם ולתחומי מחקריהם. השנה השתתפו חברים מפורום הצעירים במדעי הרוח במיזם GISFOH (German-Israeli Frontiers of the Humanities), שבמסגרתו התקיים השנה כינוס רב-תחומי במדעי הרוח בקיבוץ צובה בהשתתפות קבוצות חוקרים צעירים ישראלים וגרמנים (ראו פירוט להלן בפרק "הפעילות בחטיבה למדעי הרוח").

השנה החלו לפעול החוקרים הצעירים להפעלת תכנית Kavli Frontiers of Science, לפי ההסכם שנחתם בשנה שעברה עם האקדמיה הלאומית האמריקאית למדעים (NAS), שבמסגרתה יתקיימו כינוסים בין-תחומיים בהשתתפות מדענים צעירים מתחומים שונים במדעי הטבע משתי המדינות (ראו פירוט להלן בפרק "קשרים בין-לאומיים" ולהלן בפרק זה). כמו כן האקדמיה תומכת בתלמידי מחקר מצטיינים במדעי הטבע באמצעות מלגות קרן אדאמס וקרן פולקס (ראו פירוט להלן בפרק "מלגות ומענקים"). האקדמיה פועלת לקידום יזמתה לכינון הקשר עם מדענים, חוקרים צעירים ותלמידי מחקר ישראלים בחול באמצעות מרכז הקשר (ראו להלן בסעיף 1.4.2). השנה החלה בפעילות נמרצת האקדמיה הצעירה, שהקימה האקדמיה הבכירה לפני כשנה (ראו פירוט להלן בפרק זה).

האקדמיה הצעירה הישראלית

1.4.1

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים הצטרפה למגמה עולמית והקימה בנובמבר 2012 את האקדמיה הצעירה הישראלית. האקדמיה הצעירה פועלת באופן עצמאי, בגיבוי ובסיוע של האקדמיה הלאומית. את עשרים ושישה החברים הראשונים מינתה ועדה של האקדמיה הלאומית, ואת החברים הבאים יבחרו חברי האקדמיה הצעירה על פי תקנון מוסכם.

חברי וחברות האקדמיה הצעירה הם אנשי ונשות מדע מצטיינים ומצטיינות מהשורה הראשונה ובולטים ובולטות בתחומם. בהרכב האקדמיה הצעירה יש שאיפה לאיזון דיסציפלינרי ולייצוג הולם של האוכלוסייה והקהילייה המדעית בישראל, בכפוף לעקרון המצוינות כתנאי קובע. כהונת החברים והחברות היא לתקופה קצובה של ארבע שנים.

עם מטרותיה של האקדמיה הצעירה נמנים אלה: קידום הקשר בין המערכת האקדמית הישראלית לבין קובעי וקובעות המדיניות ובין המערכת האקדמית והחברה, קידום מעמד המדען והמדענית הצעיר והצעירה בישראל, קידום יכולות מדעיות והתמודדות עם בעיות בעלות חשיבות לאומית ובין-לאומית.

במהלך שנת פעילותה הראשונה קיימה האקדמיה הצעירה כמה פגישות עבודה, ניסחה ואישרה תקנון והקימה כמה ועדות (ועדה מנהלת, ועדה לגיוס כספים, ועדת תקנון, ועדה לבחירת חברים חדשים, ועדת ייצוג בכנסת וועדות היגוי לימי עיון).

ב־3 ביוני 2013 התקיים יום עיון בבית האקדמיה הלאומית בנושא "מגדר וקריירה אקדמית", שהציע שיח חדש לסוגיית קידום הנשים במערכת האקדמית והציג חוקרות צעירות בכירות שהלכו בעקבות חלומן. זהו כינוס ראשון ביזמת האקדמיה הצעירה, והוא האיר וחייד את נושא השוויון המגדרי, הקריירה האקדמית ושאלת ייצוגן וקידומן של נשים באוניברסיטאות. חברות ועדת ההיגוי של הכינוס הן חברות האקדמיה הצעירה ד"ר תמר הרציג, פרופ' טליה פישר, פרופ' מיכל פלדמן וד"ר שרון צוקרמן.

כמו כן הוקמה קבוצת חשיבה הדנה בנושא קידום מדעי הרוח מנקודת מבטם של חוקרים צעירים כדי לעסוק בסוגיות הנוגעות לעתיד המחקר וההוראה של מדעי הרוח, לכיווני מחקר בין-תחומיים, לצרכים תקציביים ולאפשרויות לקידום מדעי הרוח הן בתוך האוניברסיטאות והן בחברה. החברים בוועדה הם ד"ר שרון אהרונסון-להבי, פרופ' עודד הוד, ד"ר פאבל מצ'ייקו וד"ר שרון צוקרמן.

במסגרת פיתוח הקשר בין האקדמיה הצעירה לקהילה הרצו שישה חברי האקדמיה הצעירה בפני תלמידי תיכון ברחבי הארץ בתחילת אוקטובר 2013:

בית הספר הרב-תחומי למדעים בחדרה

- פרופ' דן אורון הרצה על "האם בכלל אפשר להניע את העולם באנגרייה מתחדשת?"
- פרופ' דוד אנוך הרצה על "האם המוסר יחסי? (רמז: לא)".

בית הספר המקיף ע"ש מנחם בגין

- ד"ר יונתן בן-דב הרצה על "חלון להיסטוריה אבודה במגילות מדבר יהודה".
- פרופ' אהוד נקר הרצה על "תעלומת מתפרצי קרינת הגמא – על מותם של כוכבים ולידתם של חורים שחורים".

אשכול פיס במעלות – תלמידי חטיבות ביניים במעלות

- פרופ' יעל חנין הרצתה על "אנשים ביוניים – חלום או מציאות".
- פרופ' רודד שרון הרצה על "מדעי המחשב: מאז ועד היום".

בנוסף, בישיבה החגיגית בוועדת המדע בכנסת לציון הגשת "דוח מצב המדע בישראל" לשנת תשע"ג/2013, שהתקיימה ב-23 באוקטובר 2013, נשא דברים פרופ' רודד שרון, חבר בוועדה המארגנת של האקדמיה הצעירה, את הנאום בנושא "שדרת המחקר בדור המחר" (ניתן לראותו באתר האינטרנט של האקדמיה הצעירה).

בשנת הפעילות השנייה האקדמיה הצעירה פועלת במרץ לקידום מיזמים חדשים ובעיקר לחיזוק הקשר עם הקהל הרחב. פרויקט דגל הוא פרויקט "סל מדע", שבמסגרתו יוכלו תלמידים רבים להגיע לביקורים בקמפוס המחקר, וזאת כדי לחשוף כמה שיותר תלמידים בגילאים צעירים לעולם האוניברסיטאי ולעורר בהם את המוטיבציה והשאיפה ללימודים אקדמיים.

26 חברי וחברות האקדמיה הצעירה הם אלה:

- ד"ר שרון אהרונסון-להבי, המחלקה לספרות משווה, אוניברסיטת בר-אילן
- ד"ר דן אורון, המחלקה לפיזיקה של מערכות מורכבות, מכון ויצמן למדע
- פרופ' יונינה אלדר, הפקולטה להנדסת חשמל, הטכניון
- פרופ' דוד אנוך, הפקולטה למשפטים והחוג לפילוסופיה, האוניברסיטה העברית בירושלים
- ד"ר יונתן בן דב, המחלקה למקרא, אוניברסיטת חיפה
- פרופ' ליאור גפשטיין, הפקולטה לרפואה, הטכניון
- ד"ר עודד הוד, בית הספר לכימיה, אוניברסיטת תל-אביב
- ד"ר תמר הרציג, החוג להיסטוריה כללית, אוניברסיטת תל-אביב
- ד"ר יובל נח הררי, החוג להיסטוריה, האוניברסיטה העברית בירושלים
- פרופ' יעל חנין, בית הספר להנדסת חשמל, אוניברסיטת תל-אביב
- ד"ר רועי ירושלמי, המכון לכימיה, האוניברסיטה העברית בירושלים
- פרופ' אריאל כנפו, המחלקה לפסיכולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים
- פרופ' טאלב מוקארי, המחלקה לכימיה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
- ד"ר פאבל מצי'קו, המחלקה למחשבת ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים
- פרופ' אהוד נקר, בית הספר לפיזיקה ואסטרונומיה, אוניברסיטת תל-אביב

פרופ' ערן סגל, המחלקה למדעי המחשב ומתמטיקה שימושית, מכון ויצמן למדע
 פרופ' ראם סרי, מכון רקח לפיסיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' טליה פישור, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל-אביב
 פרופ' מיכל פלדמן, בית הספר למנהל עסקים, האוניברסיטה העברית בירושלים
 ד"ר שרון צוקרמן, המכון לארכאולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' אורית קדר, המחלקה למדע המדינה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' ליאור קרוניק, המחלקה לחומרים ופני שטח, מכון ויצמן למדע
 פרופ' ישי רוזן-צבי, החוג ללימודי התרבות העברית, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר רותם שורק, המחלקה לגנטיקה מולקולרית, מכון ויצמן למדע
 פרופ' רודד שרון, בית הספר למדעי המחשב, אוניברסיטת תל-אביב
 פרופ' עידית תשובה, המכון לכימיה, האוניברסיטה העברית בירושלים

השנה נבחרה ד"ר שרון אהרונסון-להבי לחברות באקדמיה העולמית הצעירה – GYA (Global Young Academy). היא מצטרפת למספר הולך וגדל של צעירים ישראלים שהוצעו ל-GYA על ידי האקדמיה הלאומית הישראלית. חברים בגוף חשוב זה: פרופ' אורן גזל-אייל, פרופ' עודד הוד, פרופ' יעל חנין, ד"ר עדו ישראלוביץ, פרופ' טליה פישור, פרופ' מיכל פלדמן ופרופ' עידית תשובה.

האקדמיה הצעירה נמצאת בקשר אמיץ עם אקדמיות צעירות לאומיות ברחבי העולם ושוקדת על בנייתם וביסוסם של שיתופי פעולה אמיצים.

עוד על אודות "האקדמיה הישראלית הצעירה" אפשר לקרוא באתר:

www.young.academy.ac.il

תכנית קאוולי – Kavli Frontiers of Science

1.4.2

תכנית קאוולי מביאה לידי ביטוי את הקשר המיוחד בהסכם שיתוף הפעולה בין האקדמיה הישראלית לאקדמיה הלאומית האמריקאית למדעים (NAS). במסגרת התכנית מתקיימים כינוסים בין-תחומיים בתחום מדעי הטבע בהשתתפות מדענים צעירים מצטיינים משתי המדינות. הכינוס הראשון התקיים ביוני 2013 בארצות הברית. הכינוס השני עתיד להתקיים בפברואר 2015 בירושלים. בנוסף, ביוני 2014 יתקיים יום עיון במתכונת דומה בבית האקדמיה, רק לעמיתי קאוולי הישראלים.

מבנה כינוסי קאוולי בשיתוף בין האקדמיה האמריקאית ובין אקדמיות למדעים עמיתות בעולם הוא ייחודי בכך שבכל מושב נישאות שלוש הרצאות – הרצאת מבוא ועוד שתי הרצאות בנושאים

שונים – ולאחר מכן רוב זמן המושב מוקדש לשאלות מהקהל. מכיוון שמדובר בכינוס בין-תחומי, על המרצים והשואלים להקפיד שלא להשתמש במונחים מקצועיים, ומטרת הרצאת המבוא היא להכיר לקהל תחום שאולי לא שמעו עליו מעולם. משתתפי הכינוסים זוכים לחשיפה לתחומים שלא היו נחשפים אליהם בדרך אחרת, ולעתים זוכים גם להזדמנויות לשיתופי פעולה. בארצות הברית, שם התכנית פועלת מאז 1989 בשיתוף עם מספר רב של מדינות, נוכחו שרבים מעמית קאוולי נבחרים בשלב מאוחר יותר להיות חברי אקדמיה, ולא מעט מהם הם זוכי פרס נובל.

חברי וחברות קאוולי מישראל הם אלה:

פרופ' אורי אלון, המחלקה לביוולוגיה מולקולרית של התא, מכון ויצמן למדע
 ד"ר שחר ארזי, המחלקה לנירולוגיה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה
 ד"ר אלכסנדר בינשטוק, נירובולוגיה רפואית, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' אהוד בכר, פיזיקה, הטכניון
 ד"ר יוני בלמקר, המחלקה למדעי החיים, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר ענת בן-צבי, המכון הלאומי לביוטכנולוגיה בנגב, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 ד"ר עידו בצלת, הפקולטה למדעי החיים, אוניברסיטת בר-אילן
 פרופ' אן ברנהיים, הנדסה כימית, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 ד"ר רועי גרנות, מדעי הגאולוגיה והסביבה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 פרופ' יעל דובובסקי, הפקולטה להנדסה אזרחית וסביבתית, הטכניון
 פרופ' דניאל הריז, המכון לכימיה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' הרמן וולוסקר, הפקולטה לרפואה, הטכניון
 ד"ר ניקולס ולדמן, מדעים גאו-ימיים, אוניברסיטת חיפה
 ד"ר עדי וקנין דמבינסקי, המחלקה לנירולוגיה, בית החולים הדסה עין כרם
 ד"ר רז זריבץ, המכון הלאומי לביוטכנולוגיה בנגב, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 פרופ' חוסאם חאיק, הנדסה כימית, הטכניון
 ד"ר רות חלד, גאופיזיקה ומדעים פלנטריים, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר ערן טוך, הנדסת תעשייה, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר ערן טרומר, בית הספר למדעי המחשב, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר ירדן טשיל, המחלקה לכימיה, אוניברסיטת בר-אילן
 ד"ר יפתח יעקבי, ביולוגיה מולקולרית ואקולוגיה של צמחים, אוניברסיטת תל-אביב
 פרופ' אריאל כנפו, המחלקה לפסיכולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 ד"ר נדב כ"ץ, מכון רקח לפיסיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' אוריאל לוי, בית הספר להנדסה ולמדעי המחשב, האוניברסיטה העברית בירושלים
 ד"ר כרמית לוי, בית הספר לרפואה, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר נטע לוין, המחלקה הנירולוגית, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה

ד"ר יונתן לוינשטיין, המחלקה לנירוביולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 ד"ר דוד מרגוליס, המחלקה לכימיה אורגנית, מכון ויצמן למדע
 ד"ר סיימון עמנואל, המכון למדעי כדור הארץ, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' דבורה פאס, המחלקה לביולוגיה מבנית, מכון ויצמן למדע
 ד"ר ניר פרידמן, המחלקה לאימונולוגיה, מכון ויצמן למדע
 פרופ' גיטי פריי, הפקולטה למדע והנדסה של חומרים, הטכניון
 פרופ' חגי פרץ, הפקולטה לפיזיקה, הטכניון
 פרופ' תמר ציגלר, מתמטיקה, הטכניון
 ד"ר טלי קמחי, המחלקה לנירוביולוגיה, מכון ויצמן למדע
 פרופ' ערן רבני, בית הספר לכימיה, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר דניאל שטרסר, המכון לכימיה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' שי שן-אור, המחלקה לאימונולוגיה, הטכניון
 פרופ' אבי שרודר, הנדסה כימית, הטכניון

מרכז הקשר לחוקרים ישראלים בחו"ל

1.4.3

מרכז הקשר הביא מאז הקמתו לחזרתם של כ-400 מדענים ישראלים לארץ, מרביתם מארצות הברית, מקנדה וממדינות אירופה. 205 מהם נקלטו בשלוש השנים האקדמיות האחרונות (מאוקטובר 2010 עד סוף ספטמבר 2013). למעלה ממאה חוקרים ומדענים ישראלים העובדים בחו"ל ומעוניינים לחזור לישראל הגיעו לכינוס וליריד תעסוקה ייחודי של מרכז הקשר בבית האקדמיה ב-30 בדצמבר 2013 ונפגשו עם נציגי האוניברסיטאות והמכללות האקדמיות בארץ. ביולי 2007 הקימה האקדמיה את מרכז הקשר בין האקדמיה לבין מדענים ישראלים בחו"ל. מטרת המרכז היא לסייע למדענים ולחוקרים ישראלים השוהים בחו"ל למצוא מקום עבודה מתאים בתוך הקהילה המדעית בארץ. האקדמיה מודאגת מהעובדה שחוקרים ישראלים רבים הנמצאים בחו"ל משתוקקים לחזור ארצה, והיו עושים זאת אילו רק יכלו למצוא עבודה מתאימה ומאתגרת.

מאז הקמתו אוסף המרכז מידע עדכני על המשרות הפנויות בתחומי הדעת השונים באוניברסיטאות, במוסדות המחקר ובמכללות האקדמיות בארץ ושולח אותו לקבוצות חוקרים הנבחרות לפי תחומים מקצועיים. כמו כן מסייע מרכז הקשר סיוע פרטני לפונים אליו ביצירת קשר ישיר עם הגורמים הרלוונטיים בתחומי עיסוקם. המרכז מסייע בגישור בין הישראלים הרחוקים, שלעתים מרגישים מנותקים, לבין המוסדות האקדמיים בארץ. עזרה מושטת גם לחוקרים שנולדו לישראלים השוהים תקופות ארוכות בחו"ל, למדענים עולים ולתושבים אקדמאים שכבר חזרו מחו"ל אך טרם מצאו עבודה.

החוקרים שנקלטו בשלוש השנים האחרונות מתוך המאגר של מרכז הקשר נחלקים בחלוקה דלהלן: אוניברסיטת תל-אביב קלטה 42 חוקרים חוזרים, הטכניון קלט 34 חוקרים חוזרים, האוניברסיטה העברית בירושלים ואוניברסיטת בן-גוריון בנגב קלטו 32 כל אחת, מכון ויצמן למדע ואוניברסיטת חיפה קלטו 22 כל אחד, אוניברסיטת בר-אילן קלטה 16, והאוניברסיטה הפתוחה קלטה 5 חוקרים חוזרים. חוקרים נוספים נקלטו במכללות.

כיום רשומים במאגר מרכז הקשר של האקדמיה כ-2,700 חוקרים ישראלים, מרביתם מועסקים בחו"ל ומעוניינים לשוב לישראל, ומקצתם רשומים במאגר לצורך שמירה על קשר בלבד. מן המבקשים לחזור לארץ שליש הם מתחומי מדעי החיים והרפואה, שליש מתחומי המדעים המדויקים וההנדסה ושליש מתחומי מדעי החברה והרוח. 1,926 רשומים הם בעלי תואר דוקטור, 602 דוקטורנטים (סטודנטים לתואר שלישי) ו-134 – תלמידי התואר השני. מדי יום ביומו נרשמים חוקרים חדשים למאגר.

מרבית החוקרים הרשומים במאגר הם מארצות הברית – 1,612, מאנגליה – 206, מקנדה – 94, מגרמניה – 79, מאוסטרליה – 45, מצרפת – 36 ומשווייץ – 26. במאגר רשומים עוד 432 הם מדענים שכבר שבו לישראל ומבקשים להישאר בה.

בכל שנה מקיים מרכז הקשר באקדמיה מפגש של המדענים המבקשים לחזור לארץ עם נציגי המוסדות וגופים אחרים. במפגש שהתקיים בדצמבר האחרון הושם הדגש, בעצת נשיאת האקדמיה, על קליטה במדעי הרוח והחברה והתקיימה שיחה בקבר דיון בהשתתפות דקני הפקולטות למדעי הרוח, למדעי החברה ולמשפטים של האוניברסיטאות הגדולות. כמו בשנה שעברה גם הפעם נישאו הרצאות מטעם גופים המסייעים בקליטה במוסדות כגון ות"ת, ור"ם, המרכז לקליטה במדע, איסרד והתכנית הלאומית החדשה להשבת אקדמאים.

יריד התעסוקה של מרכז הקשר, שנכחו בו עשרות נציגים של האוניברסיטאות ושל המכללות המדעיות בישראל, עוזר ב"שבירת הקרח" וביצירת קשרים ומקדם למעשה את קליטתם מחדש של חוקרים ישראלים במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל.

דוכני המוסדות להשכלה גבוהה
ביריד התעסוקה 2013 באקדמיה

קידום תקשורת המדע בישראל

1.5

מקור המידע המרכזי של הציבור הרחב בנושאי מדע וטכנולוגיה הוא התקשורת. הדבר נכון גם בידע מושכל בתחומי מדעי הרוח והחברה. אלא שסיקור נושאים אלו בתקשורת הישראלית טעון שיפור הן מבחינת כמותו והן מבחינת איכותו. נוכחותו של המדע בשיח הציבורי הישראלי חשוב לקבלת החלטות מושכלות במישור האישי והלאומי, ולגיוס הדור הבא של המדענים הישראלים. האקדמיה סבורה כי מעורבות זו אינה רק חלק משליחותם של אנשי המדע אלא גם צורך חיוני של המערכת האקדמית עצמה, שתיטיב לתפקד בסביבה ציבורית אוהדת שבה פירות המדע מונגשים לציבור הרחב, השותף גם הוא בהשקעה ביצירתו. מתוך הכרה בחשיבות קידומה של תקשורת המדע (Science Communication) לחברה ולמדע בישראל נרתמה האקדמיה הלאומית למדעים לקידום התחום במישור הארגוני, המעשי והמחקרי.

ואלה מן הפעולות שלהן שותפה האקדמיה:**א. הקמת "פורום האקדמיה לתקשורת המדע בישראל"**

כדי לחזק את פעילות האקדמיה לקידום התחום בארבע השנים האחרונות כינסנו את "פורום האקדמיה הלאומית לקידום תקשורת המדע בישראל". פרופסור דן שכטמן הוא היו"ר האקדמי של הפורום, ואת פעילותו מרכזות פרופסור־משנה אילת ברעם־צברי ואביטל בר (ראו את רשימת חברי הפורום להלן בפרק "ועדות האקדמיה").

בפורום משתתפים אנשים ונשים שהנושא קרוב ללבם, והם באים מן המערכת האקדמית, מהתקשורת המסורתית והמדיה החדשה ומארגוני המדע הבלתי פורמליים. מטרתו ליצור שיח על אפשרויות לקידום התחום ולסמן פעולות נבחרות שבהן האקדמיה למדעים תוכל לתרום, בסיוע חברי הפורום. ישיבתו המכוננת הראשונה של הפורום התקיימה בינואר השנה, והוא עתיד להיפגש במתכונתו הרחבה־המייעצת פעם עד פעמיים בשנה; צוותי העבודה לפעילויות שסומנו עוסקים במהלך השנה בפעילות שוטפת.

ב. סדרת כינוסי תקשורת המדע בישראל

סדרת כינוסי תקשורת המדע בישראל, מיזמת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים והמחלקה להוראת המדעים והטכנולוגיה בטכניון, נועדה לבחון את מקומו של המדע בשיח הציבורי בארץ ולהפגיש כתבי מדע, עורכים בכירים, בלוגרים, דוברי מוסדות אקדמיים ואנשי יחסי ציבור עם מדענים וחוקרי תקשורת, קובעי מדיניות בממסד האקדמי ואנשי חינוך מדעי במסגרות פורמליות ובלתי פורמליות. הכינוסים יוצרים קהיליית פעילים וחוקרים בתחום תקשורת המדע. ארבעת הכינוסים הראשונים התקיימו בהצלחה בטכניון ובבית האקדמיה, לסירוגין.

מבנה הכינוסים הוא ייחודי, ונוסף על הרצאות ומושבים (פאנלים) רבי־משתתפים מהאקדמיה ומהתקשורת, הוא כולל גם סדנאות וכיתות אמן למדענים ולכתבי המדע. בחלק מהכינוסים קיים מרחב להצגת מחקרים ומיזמי מדע ציבוריים המציגים את פעילויותיהם.

הכינוס החמישי לתקשורת המדע בישראל: "מדע, ידע או דעה"

הכינוס התקיים ב-3-4 בנובמבר 2013, בהשתתפות מדענים ואנשי תקשורת מובילים מישראל ושבעה עיתונאים מאורחי משלחת כתבי המדע מחו"ל.

מבנה הכינוס החמישי השנה כלל הרצאות ומושב (פאנלים רבי-שיח מונחים) וכן סדנאות / כיתות אמן מעשיות ייחודיות בכתביה ויצירה תקשורתית-מדעית לכתבים ולמדענים ישראלים. הכינוס החמישי היה שיתוף פעולה בין האקדמיה, הטכניון, מרכז ספרא באוניברסיטת תל-אביב ומועדון העיתונות הבינלאומי בירושלים (JPC) – והתמקד הפעם בתפקידה המעשי של התקשורת הישראלית כמנגנון תיווך בין ידע מדעי ובין החברה.

ג. ביקור משלחת כתבים ועורכי המדע מחו"ל

11 עיתונאי מדע מרחבי העולם התארחו בארץ בתאריכים 3-11 בנובמבר 2013, ביזמת האקדמיה, מועדון העיתונות הבינלאומי בירושלים (JPC) ומשכנות שאננים.

חברי המשלחת הם עורכים, כותבים ובלוגרים מובילים בתחומי המדע שביקרו במוסדות המדעיים החשובים של ישראל, נפגשו עם חתני פרס נובל, עם סגן הנשיאה וחברי האקדמיה ועם מדענים מן השורה הראשונה, ואף ביקרו בפרויקט המדעי Sesame שבירדן – פרויקט אזורי ייחודי שמטרתו להביא לעבודה משותפת מדענים ממדינות האזור.

עם העיתונאים שהשתתפו במשלחת נמנו אלה: חורחה צ'אם (ארצות הברית) – יוצר רצועת קומיקס פופולרית בנושא מדע וחינוך; ואלה פמלה ויינטרוב (ארצות הברית) – עורכת מגזין "דיסקבר", פאביו טורונה (איטליה) – עורך בפועל ב-*Public Health Journal* ונשיא איגוד עיתונאי המדע האיטלקי; יואכים מולר-ג'ונג – העורך המדעי של ה-*FAZ* בגרמניה ועוד.

משתתפי משלחת כתבי המדע מחו"ל בכינוס תקשורת המדע החמישי

ד. סדרת "ניצוצות ההשראה" – ערבי השראה במדע ובתרבות בירושלים

בעת ביקור משלחת הכתבים בארץ בנובמבר 2013 קיימה מחלקת קשרי הציבור באקדמיה, בשיתוף עם מחלקת התכניות במשכנות שאננים בירושלים, סדרה של מפגשי מדע-תרבות הפתוחים לקהל הרחב. השתתפו במפגשים: חתן פרס נובל וחבר האקדמיה פרופ' אהרן צ'חנובר בשיחה עם האמנית מיכל רובנר; ממציא הגלולה למניעת היריון פרופ' קרל דג'רסי בשיחה עם האמן דני קרוון, חתן פרס ישראל לפיסול; חתן פרס נובל וחבר האקדמיה פרופ' דן שכטמן בשיחה עם הסופרת צרויה שלו; נשיאת האקדמיה, מפתחת תרופת הקופקסון פרופ' רות ארנון, בשיחה עם הסופר מאיר שלו; חתן פרס נובל וחבר האקדמיה פרופ' ישראל אומן בשיחה עם הסופרת אמונה אלון ועוד. עוד השתתפו במפגשים אלה חברים ממשלחת הכתבים שאף נתנו הרצאה במסגרת הסדרה.

מימין: קובי מידן, מיכל רובנר ופרופ' אהרן צ'חנובר, בערב מסדרת "ניצוצות"

ה. פעילות הסברה לעבודה המדעית הישראלית של הפיזיקאים ב־CERN

כחלק מפעילות האקדמיה, באמצעות הוועדה לאנרגיות גבוהות במאיץ החלקיקים האירופי ב־CERN, מייצגת דוברת האקדמיה את ישראל ואת קבוצת המדענים הפועלת במתקן בוועדה בין־לאומית לענייני תקשורת: EPPCN (European Particle Physics Communication Network) של המדינות השותפות ב־CERN. במסגרת זו האקדמיה משתתפת בתכנון ובקידום פעילות ציבורית, חינוכית ותקשורתית בין־לאומית משותפת של המדינות החברות. השנה מציינים את השנה השישים ל־CERN, ואנו שותפים במגוון פעילויות, ובהן סיור ייחודי מודרך במתקן של משלחת כתבים ועורכי מדע מישראל, ב־29–30 באפריל 2014.

לתמיכה בפעילות זו כונסה באקדמיה ועדת המשנה (לוועדה הלאומית לאנרגיות גבוהות) לקידום הפעילות הציבורית והתקשורתית של CERN בישראל (ראו פרטים להלן בפרק "ועדות האקדמיה").

המארג – הערכת מצב הטבע בישראל

1.6

המארג, הפועל כשותפות של ארגונים ומדענים, החל לפעול בחסות האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים בשנת 2011 כדי לקדם ניהול מבוסס-מדע של שטחים פתוחים ומשאבי טבע, לרווחת האדם ולקיימות ארוכת-טווח של הטבע בישראל. במארג שותפים גופים האמונים על ניהול השטחים הפתוחים בישראל: המשרד להגנת הסביבה, קרן קיימת לישראל ורשות הטבע והגנים. באמצעות המארג יכולים גופים אלה לשתף פעולה מתוך ראייה אינטגרטיבית של מצב הטבע והשטחים הפתוחים בישראל. גופים נוספים תומכים בפעילות המארג: תכנית מורשת במשרד ראש הממשלה, משרד החקלאות ופיתוח הכפר וקרן פרטית. למארג ועדת היגוי שמינתה נשיאת האקדמיה, ובראשה עומד פרופ' יוסי לוי.

המארג פועל להשגת יעדו בדרכים אלו:

- ייצור ידע מבוסס-מדע על אודות מצב המערכות האקולוגיות והמגוון הביולוגי בישראל
 - חיזוק הקשר בין ידע מדעי, לממשק ולקביעת מדיניות בתחום ניהול משאבי טבע ושטחים פתוחים
 - תכנון שימושי קרקע ושמירת טבע
 - הנגשת הידע למקבלי החלטות ולציבור הרחב
- בהשגת מטרות אלה המארג מקדם פיתוח שפה, בסיס ידע ופרספקטיבה משותפים בדבר המערכות האקולוגיות בישראל, שיאפשרו לכל הארגונים הרלוונטיים למלא את תפקידם בזירות הממשק והמדיניות ביעילות.

להלן סיכום פעילות תכניות המארג השונות בשנת הפעילות החולפת**ניטור המגוון הביולוגי היבשתי**

- תכנית הניטור עוקבת אחר מצב החי והצומח והסביבה שבה הם מתקיימים כדי לאתר מגמות ושינויים במערכות אלה ולזהות סיבות אפשריות לקיומם. כל זאת לשם ניהול יעיל יותר של המערכות האקולוגיות והמגוון הביולוגי בישראל. שנת 2013 הייתה שנת הפעילות השנייה של התכנית, שגובשה בשנים 2010–2011 על ידי צוות שכלל כשבעים מדענים, ובה –
- הושלם ניטור של שש יחידות ניטור מתוך עשר יחידות הניטור בתכנית.
 - נערך ניטור יונקים ביערות נטועים. הממצאים יעובדו וינתחו בהשוואה לנתונים שנאספו בשנה הקודמת בשטחי חורש.
 - פותח פרוטוקול ניטור זוחלים ובוצעה תכנית הרצה (פיילוט). המסקנות ישמשו לתכנון העבודה לשנת הפעילות הקרובה.
 - בוצע, במהלך סתיו 2013, ניטור פרפרים, שהם אינדיקטור להשפעת יישובים ולהשפעת הצטופפות מעוצים (בני שיח, שיחים ועצים) במערכת של חורש ים תיכוני על המגוון הביולוגי המתקיים בחורש.

- מופה הצומח המעוצה ברמת דיוק שלא הייתה כמותה בארץ קודם לכן. את המיפוי הניבה העבודה בתחום ניטור הצומח בשיטות של חישה מרחוק (צילומי לוויין). בתחום ניטור הקרקע של הצומח פותחו פרוטוקולים לעבודה, בין היתר בסיוע מומחים מחו"ל. נערך תיאום עם מערך הניטור של קק"ל ביערות הנטועים כדי לאחד שיטות עבודה ולאפשר השוואה בין נתונים הנאספים על ידי ארגונים וגופים שונים.

תחום הים התיכון

- הושק דוח מצב הטבע בים התיכון, המשקף תהליך מקיף וראשוני בישראל של איסוף המידע הקיים והעלאת המודעות לפערי ידע כמותי ניכרים שעדיין קיימים.
- הוחל בתהליך הקמת תחנת מחקר בים התיכון, בשיתוף עם אוניברסיטת חיפה, לניטור המגוון הביולוגי בים. התחנה תהיה פתוחה לחוקרים מכל המוסדות האקדמיים.

שירותי מערכות אקולוגיות

עיקר הפעילות בתכנית היה בפרויקט מערכות אקולוגיות ורווחת האדם – הערכה לאומית – אשר יציג בדוח מפורט תמונה עדכנית ומבוססת של התועלת שתושבי ישראל מקבלים מהמערכות האקולוגיות במדינה. דוגמאות לתועלות: הספקת מזון, טיהור מי שתייה, ויסות מזיקים בחקלאות, נופש ותיירות, מניעת סחף קרקע ואחרים. אלה הם שירותים בעלי ערך כלכלי, בריאותי וחברתי, והאדם תלוי בהם לקיומו, לבריאותו ולשגשוגו הכלכלי.

ציוני דרך בתכנית שהושגו השנה:

- גיבוש טיוטה ראשונה של פרק המסגרת הרעיונית, המהווה בסיס תאורטי לפרויקט כולו וגם כלי תקשורת חשוב לקהלי היעד של הפרויקט.

- גיבוש הצוות המקצועי של הפרויקט: 25 מדענים מובילים, מומחים ממגוון רחב של תחומים, אשר מרכיבים קבוצות עבודה לכתיבת כל פרק. כך הדוח הסופי של הפרויקט יהיה תוצר עבודתם של עשרות רבות של מדענים מתחומי מדעי הטבע, החברה והכלכלה.
- גיבוש מועצת הפרויקט, המורכבת מקרוב ל-40 נציגים ממגוון רחב של גופים בעלי עניין בתוצרי הפרויקט. המועצה מלווה את הפרויקט ומעורבת בו משלב התכנון ועד לפרסום הדוח. מעורבותה תתרום להבטחת הרלוונטיות של התוצרים לצורכי גופים אלה, ובנוסף תעלה את המודעות לפרויקט ותוצריו בקרב קהלי יעד שונים שילמדו מה כלול בדוח ואיך הוא יוכל לתרום לעבודתם.

מאגר המידע של נתוני המארג

על פי התפיסה שנתונים הנאספים במארג אינם שייכים לארגון עצמו, הוחלט להנגישם לקהלי היעד השונים (כגון מדענים, מנהלי שטחים פתוחים, מתעניינים מהציבור הרחב ואחרים). לפיכך ולאחר עבודת הכנה מעמיקה הושק מאגר המידע שבו נתוני בסיס ונתונים מעובדים מתכנית הניטור היבשתית, מידע על אתרי הניטור של המארג, נתונים שנאספו בתכנית הניטור במהלך השנתיים האחרונות על יונקים ועופות ב-50 אתרים ברחבי הארץ, מפות ארציות של צפיפות צומח ואינדקס צומח. המידע זמין במפות שניתנות לצפייה ב-Google Earth או להורדה כשכבות GIS או כקובצי CSV לשימוש באקסל ובתכנות סטטיסטיות אחרות.

העבודה על הפורטל נמשכת, ומגוון סוגי המידע שיהיה ניתן לצפות בהם ולהורידם יתרחב מאוד. כמו כן יובאו הסברים על הגורמים שאותם אנחנו מנטרים ועל השפעתם על מצב הטבע בארץ (מצב הצומח, מגוון המינים), שתומחש גם היא באמצעות תמונות, מפות וסרטונים.

פרטים נוספים ניתן למצוא באתר המארג: www.hamaarag.org.il

היזמה למחקר יישומי בחינוך

1.7

היזמה למחקר יישומי בחינוך מציגת השנה שלושה חידושים מרעננים בפעילותה:

- משרדי היזמה עברו ממרכז ירושלים ל"כפר ההייטק" של האוניברסיטה העברית בקמפוס אדמונד ספרא שבגבעת רם. הביתן שופץ על פי צורכי היזמה, ואנו מודים לאנשי המקצוע של האקדמיה שסייעו לנו כמיטב יכולתם. גם "השכנים נאים בעינינו" – משרדנו ממוקם בסמיכות למשרדי "מארג" (של האקדמיה) וגם לאלה של מכון "אבני ראשה" (של משרד החינוך ויד הנדיב), העוסק אף הוא בענייני חינוך.
- ברוח הזמן "עלינו על מפת הפייסבוק". בעמוד שלנו מופיעים עדכונים על פעילויות שוטפות ביזמה (ימי עיון, פרסומים וכדומה) וגם דיונים קצרים בנושאים מתחום החינוך. אחת לכמה

שבועות אנחנו מחליפים את נושא הדיון – לפי נושאים שעומדים על הפרק בפעילויות היזמה או לפי עניין שמביעים חברינו בפייסבוק.

- ועוד בענייני מרשתת: ריעננו את אתר היזמה בלשונית מיוחדת המציגה מבחר הרצאות מצולמות מאלה המתקיימות במפגשים הלימודיים שלנו.

הנה, "על קצה המזלג", מידע על הפרסומים והפעילויות של השנה האחרונה:

פרסומים:

- צוות מומחים שעסק בנושא "איך מורים לומדים מצילומי שיעורים?" פרסם דוח על פעילותו בנושא. בפעילות, פרי שיתוף פעולה בין היזמה לבין קרן טראמפ, השתתפה באופן פעיל קבוצת למידה של כ-40 מומחים אקדמאים ואנשי שטח. במהלך שנמשך חודשים אחדים נפגשו חברי הצוות לארבע סדנאות וכן קיימו יום עיון לציבור הרחב. מבין הנושאים שנידונו במהלך הלימודי נאזכר כאן את התועלת המופקת מצילומי שיעורים בפיתוח מקצועי של מורים, בניית מאגרים ממלכתיים של סרטים, התאמת פלטפורמות מתקשבות המאפשרות למידה ממערכות צפייה ועוד. בראש צוות המומחים שהוביל את הפעילות עמדה פרופ' בת-שבע אֶלון מהמחלקה להוראת המדעים במכון ויצמן למדע. מרכז הצוות מטעם היזמה היה ד"ר סרגיי טלנקר.
- צוות המומחים לנושא "התערבויות טיפוליות בילדים בעלי בעיות או הפרעות בהתנהגות", שהקימה היזמה במענה לפניית שפ"י, השירות הפסיכולוגי-ייעוצי במשרד החינוך, פרסם בסתיו תשע"ג (2013) דוח על פעילותו, שבמהלכה התקיים גם יום עיון בהשתתפות למעלה ממאתיים אנשי מקצוע וחוקרים. בראש הצוות עמד פרופ' רמי בנבנישתי מאוניברסיטת בר-אילן, והמרכז היה עודד בושריאן מצוות היזמה.
- ועדת מומחים שעסקה בנושא "חינוך לחברה של תרבות ודעת" הוקמה ביזמה בשנת 2011, במענה לפנייה של מנכ"ל משרד החינוך דאז ד"ר שמשון שושני. הוועדה התבקשה לבחון את האפשרויות לארגן את מערכת החינוך בישראל מחדש כדי להתאימה לאתגרים שהמאה העשרים ואחת מציבה לפני המערכת. בחורף תשע"ד (2013) פרסמה הוועדה את המסמך המסכם את עבודתה – "חינוך לחברה של תרבות ודעת: תמורות במאה ה-21 והשלכותיהן". לאחר שיפוט עמיתים הוגש המסמך המסכם לראשי משרד החינוך והוגש באתר היזמה במרשתת. יושב הראש של הוועדה היה פרופ' מנחם יערי, ומרכזיה מטעם היזמה היו עפרה ברנדס (בשנתיים הראשונות לפעילות הוועדה) וד"ר עמנואל שטראוס (בשנתה השלישית).
- ועדת המומחים לתחום שפה ואוריינות, שהתחילה לפעול ביזמה מאז שנת 2006, פרסמה דוח ביניים שכותרתו "קשרי חוקרים-מקבלי החלטות – לקחים מעבודתה של ועדת המומחים לשפה ואוריינות". בראש הוועדה עמדה, מאז אביב תשס"ח (2008), פרופ' עלית אולשטיין, ומרכזיה מטעם היזמה היה איתי פולק.

היזמה הוציאה לאור גם שני חיבורים במתכונת שונה מן המקובל בה: האחד הוא אסופה של ניירות דעה שהזמינה ועדת "חינוך לחברה של תרבות ודעת". הוועדה פנתה בשעתה לציבור

הרחב (באמצעות העיתונות) וביקשה לשלוח אליה ניירות דעה בנושא ערכים שהמערכת צריכה לחנך להם. הפנייה הניבה עשרות ניירות דעה שהוועדה הסתייעה בהם בגיבוש החלטותיה. הוועדה סברה שיש בניירות אלו עניין לציבור הרחב ופרסמה אותם בליווי ניתוח מדעי שכותרתו "קווים לדמותו של השיח החינוכי בישראל על ערכים וחינוך ערפי בישראל". מהלך זה הניב חוברת מיוחדת – "חינוך לערכים בעולם משתנה". עורכות הפרסום הן עפרה ברנדס ורעות יששכר. החיבור השני, "לקראת חינוך מיטבי בגן הילדים: הצעות לגננות על בסיס ידע מחקרי", הוא חוברת שנכתבה בשנה שעברה בשיתוף בין היזמה לבין האגף לחינוך קדם-יסודי במשרד החינוך. החוברת, המבוססת בעיקר על שלושה מסמכים קודמים של ועדות היזמה, התפרסמה בשעתה בעברית ובערבית, ולאחרונה החליטה מנהלת האגף לחינוך קדם-יסודי להדפיסה ולהפיצה, בעברית או בערבית, בין כל הגננות במדינה.

כל פרסומי היזמה מופיעים באתר היזמה בלשונית "פרסומים". שני החיבורים האחרונים מופיעים באתר, בלשונית: "חומרי רקע".

פעילויות מתמשכות:

- צוות בנושא "אי-שוויון וחינוך: קשרים בין הגידול באי-שוויון חברתי-כלכלי לבין שוויון בהזדמנויות ובהישגים בחינוך" החל לפעול בסתיו 2013 (תשע"ג). הצוות קיים התייעצויות ומפגשים אחדים לבחינת הקשרים הנידונים ולסקירה של מצב הידע בארץ (נתונים ומחקרים). נבדקת האפשרות להמשיך בפעילות קצרה להרחבת הידע כדי להצביע על מנופי מדיניות מבטיחים ועל המחקר הנדרש בארץ לעיצוב מדיניות מועילה. יושב הראש של הצוות הוא פרופ' נח לויין-אפשטיין מאוניברסיטת תל-אביב, והמרכז הוא עודד בושריאן מצוות היזמה.
- בימים אלו הולכת ונשלמת גרסה סופית של המסמך "מערכת חינוך לכול – ולכל אחד", סיכום עבודתה של ועדת מומחים שהוקמה באביב תשע"ב (2012) במענה לפניית משרד החינוך. השאלה שהוועדה התבקשה לענות עליה היא מה אפשר ללמוד ממחקר על קבוצות לומדים, על דרכי הוראה ועל תכנון לימודים מועילים ללומדים ולחברה. לצד סקירת המחקר הקיים התבססו חברי הוועדה על סיורים שקיימו ברחבי הארץ, בבתי ספר הנוקטים שיטות עבודה ייחודיות המעידות על אפשרות להצלחה ועשויות להיות מקור השראה לבתי ספר נוספים. פרסום המסמך המסכם צפוי בקיץ 2014. בראש הוועדה עומד פרופ' אברהם הרכבי ממכון ויצמן למדע, והמרכזת מטעם היזמה היא ד"ר נעמי מנדל-לוי.
- צוות בנושא "מורים רבי-אמן כסוכני שיפור במערכת החינוך" החל לפעול בחורף תשע"ד (2013), במענה לפניית של הנהגת משרד החינוך, יד הנדיב וקרן טראמפ – המלוות את פעילותו. הסוגיה שעל הפרק היא כיצד להרחיב את השפעתם של מורים מצוינים כדי לשפר את ההוראה במערכת החינוך כולה. במוקד הפעילות מתקיים "שולחן עגול", ובו כ-35 נציגי שדה, מטה ואקדמיה. עד כה התקיימו ארבעה ימי לימוד (מתוך חמישה מתוכננים), שבהם החברים לומדים את הנושא ומגבשים המלצות יישומיות. את הפעילות מלווה פורום מגיב ומייעץ של כעשרים "מורים מצוינים", המייצגים מקצועות שונים, גילים שונים ואזורים שונים. התהליך כולו

"מורים רבי-אמן" – מפגש
בין פורום המורים ובין חברי
השולחן העגול, פברואר 2014

יבשיל לכדי מסמך שיוגש למשרד החינוך ויכלול המלצות מעשיות. המסמך ילווה בדברי מבוא והרחבות של צוות ההיגוי ובנספחים שיכללו את הידע והמידע שנצברו לאורך המהלך. בראש הצוות עומדים פרופ' מרים בן-פרץ ופרופ' לי שולמן (Lee Shulman). המרכזת היא אורית סומר מצוות היזמה.

- ועדת מומחים בנושא "בין בית הספר למשפחה: קשרי מורים-הורים בסביבה משתנה" הוקמה במענה לפניית משרד החינוך. הוועדה החלה לפעול באביב תשע"ג (2013), והיא מעין המשך לעבודת ועדה קודמת של היזמה (בראשות פרופ' צ' ז' גרינבאום) שעסקה בקשרי הורים-מסגרות חינוך בגיל הרך. הוועדה הנוכחית תתמקד בקשרים המתאימים למתבגרים, והיא צפויה להגיש את המסמך המסכם שלה בקיץ תשע"ה (2015). בראשה עומדת פרופ' ציפורה שכטמן מאוניברסיטת חיפה, ומכפזה הוא עודד בושריאן מצוות היזמה.

מידע על היזמה ועל כל אחת מהוועדות נגיש באתר: education.academy.ac.il, **שם אפשר לקרוא גם את כל הפרסומים (peer-reviewed) וחומרי הרקע למפגשים הלימודיים.**

תל"מ – הפורום לתשתיות לאומיות למחקר ולפיתוח

1.8

פורום תל"מ הוקם ביזמת האקדמיה בשלהי שנת תשנ"ז (1997). משנת תשס"ו הפורום פועל בסיוע השירותים המנהליים של משרד הכלכלה (לשעבר: משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה (התמ"ת)). בפורום שותפים יו"ר ות"ת במועצה להשכלה גבוהה, המדען הראשי במשרד

התמ"ת, מנכ"ל משרד המדע והטכנולוגיה והחלל, ראש מפא"ת במשרד הביטחון, סגן ראש אגף התקציבים במשרד האוצר ונציג האקדמיה, המשמש יו"ר הפורום – נשיאת האקדמיה פרופ' רות ארנון (היו"ר המייסד של הפורום הוא פרופ' יעקב זיו). מטרת הפורום הן לתאם בין הגופים המרכיבים אותו בנושאי מחקר ופיתוח, לקיים התייעצויות, לאגם משאבים מתקציבי הגופים האלה ולקבוע אחריות ביצוע של אחד או יותר מגופי הפורום בנוגע לפיתוח תשתיות מחקר ופיתוח לאומיות.

ערוצי התמיכה במחקר ופיתוח (מו"פ) ממקורות לאומיים בישראל קיימים בעיקר במסגרות אלה:

- מחקר בסיסי איכותי המנוהל ומתוקצב על יסוד עקרונות תחרותיים
- מו"פ מגזרי (חקלאות, תעשייה, ביטחון ועוד) המנוהל ומתוקצב על יסוד צרכים וצפי ליישומים מוגדרים

השותפים בתל"מ סבורים כי מלבד ערוצים אלה יש צורך לתמוך מעת לעת בהקמת תשתיות מו"פ בתחומים שונים. לעתים תשתיות מו"פ אלה אינן נופלות בתחום אחריותו הבלעדית של אחד מגורמי התמיכה במו"פ. בחינה מקצועית של ההצעות והדרכים להקמת תשתיות לאומיות כאלה נעשית אפוא בפורום תל"מ, שממליץ גם על דרך האיגום התקציבי המתאימה מתוך תקציבי מרכיבי הפורום (וגופים מעוניינים אחרים) וכן על הגופים שיהיו אחראים לביצוע ולבקרה במסגרת התקציבית שנקבעה.

עם השנים החליט פורום תל"מ על איגום משאבים וביצוע מיזמים מדעיים וטכנולוגיים בהיקף כולל של מאות מיליוני דולרים. ואלה המיזמים העיקריים:

- השתתפות שנתית של ישראל במתקן הסינכרוטרון האירופי (ESRF) – בהיקף כולל של 10 מיליון דולר
- מיזם אינטרנט 2 (תקשורת רחבת פס מהדור השני) – בהיקף של 38 מיליון דולר
- מאיץ חלקיקים במרכז למחקר גרעיני שורק (SARAF) – בהיקף של 25 מיליון דולר
- רכישת ציוד כבד למחקרים בננוטכנולוגיה – בהיקף של 11 מיליון דולר
- הקמת מרכז מחקר לננוטכנולוגיה בטכניון – בהיקף של 78 מיליון דולר
- הקמת מרכזי מו"פ לננוטכנולוגיה ולננו-מדע בעוד חמש אוניברסיטאות מחקר – בהיקף כולל של 142.5 מיליון דולר
- הקמת מרכזי ציוד לשירות המו"פ הביוטכנולוגי – בעלות של 10 מיליון דולר
- הקמת תשתית לרשת "גריד" לאומית (למינוף משאבי המחשוב) – בעלות של 2.6 מיליון דולר
- רכישת ציוד למו"פ בתאי גזע – בעלות של 10 מיליון דולר
- הקמת מאגר/בנק רקמות לאומי – בעלות של 8.9 מיליון דולר
- פוטוניקה מתקדמת – בעלות של 56 מיליון דולר
- חקר המוח – בעלות של 25 מיליון דולר

הקרן הלאומית למדע

1.9

בשנות השבעים החליטה ממשלת ישראל להקצות כספים למחקר הבסיסי בישראל על בסיס תחרותי ועל סמך הצטיינות מדעית, והטילה על האקדמיה לפעול למימוש התכנית. לשם כך הקימה האקדמיה את "הזרוע למחקר בסיסי". תקציב הזרוע החדשה בא ממקורות ממשלתיים באמצעות ות"ת. הקרן נוהלה על ידי האקדמיה, ולא שונתה הרבה זה יותר מחמש עשרה שנה. בשנת 1981 היה תקציבה השנתי של הזרוע – בשמה החדש "הקרן למחקר בסיסי" – כחצי מיליון דולר בלבד. בשנת 1985 גדל התקציב לשני מיליוני דולרים. בשלב זה החלה העירוכה למהפכה תקציבית ומחשבתית בתקציב ההשכלה הגבוהה, ובכלל זה בתקציב המחקר הבסיסי בישראל. לבקשתו של ראש הממשלה דאז מר שמעון פרס, הכין נשיא האקדמיה למדעים דאז פרופ' יהושע יורטנר תכנית אב לקידום המחקר הבסיסי בישראל. התכנית אושרה בממשלה. בעקבותיה יזמה ות"ת תכנית תקציבית רב-שנתית לקידום מערכת ההשכלה הגבוהה והמחקר בה. כעשור שנים הוביל מאמץ משותף של ות"ת והאקדמיה להגדלת תקציב הקרן ולהפיכתה לגוף העיקרי בישראל למימון מחקר בסיסי לפי אמות מידה תחרותיות. ביטוי לכך ניתן גם ב-1992 עם הסבת שמה של הקרן ל"הקרן הלאומית למדע".

בשל הגידול הניכר בהיקף פעילותה של הקרן הוחלט על הפיכתה לעמותה עצמאית. בכ"ה באייר תשנ"ה (25 במאי 1995) הוקמה הקרן הלאומית למדע כעמותה ונרשמה כחוק אצל רשם העמותות. בכך שונה מעמדה המשפטי של הקרן והוחל בהפעלתה כמסגרת ארגונית עצמאית אשר שואבת את סמכותה מהקהילייה המדעית. מטרת העמותה היא להעריך ולבחור הצעות למחקר בסיסי בתחומי מדעי הרוח והחברה, מדעי החיים והרפואה והמדעים המדויקים והטכנולוגיה, ולתמוך בהצעות הנבחרות בדרך של הענקת מענקי מחקר להצעות למחקר בסיסי. ההצעות נבחרות בהליך תחרותי ועל בסיס מצוינות ואיכות מדעית. שיפוטן של מרבית התכניות נעשה באמצעות תהליך שיפוט דואלי הכולל ועדות מקצועיות וסיקור עמיתים.

כ-96% מתקציב הקרן לשנת תשע"ד הם הקצבת ות"ת; כארבעת האחוזים הנותרים באים מתרומות ישירות, מפרסים, מקרנות מיועדות ומקרנות שונות המנוהלות על ידי האקדמיה.

הקרן הלאומית למדע היא כיום הגוף העיקרי למימון המחקר הבסיסי בישראל ולקידומו. בשנת תשע"ד פועלת הקרן בתקציב של קרוב ל-505 מיליון ש"ח בכל מסלולי המענקים. היא מממנת כ-1,670 מענקי מחקר אישיים באוניברסיטאות ובמוסדות מחקר אחרים, 9 מוקדי מחקר ו-21 מענקי מחקר בתכנית ביכורה.

הקרן תומכת גם ברכישת ציוד מחקרי מתקדם באוניברסיטאות ובהוצאה לאור של ספרים בתחומי מדעי הרוח ומקיימת מדי שנה סדנאות מחקר בין-לאומיות.

נוסף על תכניות ליבה אלה, שרובן אינן תלויות-תחום, מפעילה הקרן כמה תכניות ייעודיות לקידום המחקר בתחומים ספציפיים, או לקבוצות אוכלוסייה מסוימות:

- תכנית מורשה למחקר בירפואי – מופעלת בשיתוף קרן מורשה ותורמים ישראלים לעידודו וחיזוקו של המחקר הבסיסי והקליני בתחומים של מחלות ניווניות של מערכת העצבים והפרעות גנטיות
- תכנית למחקר בירפואי לסוכרת נעורים בשיתוף JDRC
- מענקי מחקר לרופאים חוקרים בבתי החולים
- תכנית לעידוד מחקר בתחום אנרגיות חלופיות לתחבורה

נוסף על תכניות אלה מטפלת הקרן בתכנית מרכזי המצוינות I-CORE: תכנית זו היא יזמה של הוועדה לתכנון ולתקצוב (הות"ת) ושל ממשלת ישראל ומשלבת חיזוק של מצוינות מחקרית, הקמת תשתיות מחקר חיוניות וקליטת מדענים חדשים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל. התקציב הכולל לתכנית הוא 1.35 מיליארד ש"ח. במסגרת המחזור הראשון אישרה ועדת ההיגוי של התכנית הקמתם של ארבעה מרכזי מצוינות בשנת תשע"ב. למחזור השני בחרה ועדת ההיגוי 18 נושאים שונים בכל תחומי הידע. בשלב הבקשות המקדמיות הוגשו 67 הצעות, ומתוכן אושרו להגשה מלאה 26, ו-12 מרכזים חדשים החלו לפעול בתשע"ג.

- זה מכבר הרחיבה הקרן את השתתפותה בתכניות בין-לאומיות:
- שני פרויקטים במסגרת ה-ERA-NET
 - דיוני ה-GRC (Global Research Council)
 - תכנית משותפת לקרן הלאומית למדע ולקרן הלאומית למדעי הטבע בסין, שהחלה לפעול במחזור תשע"ד
 - תכנית לשיתוף פעולה במחקר מדעי ישראל-הודו, שנפתחה להגשה במחזור תשע"ה

פרטים על פעולת הקרן הלאומית למדע מובאים בדוח השנתי של הקרן לשנת תשע"ד ובאתר הקרן: www.isf.org.il

פעילות החטיבה למדעי הטבע

2

החטיבה למדעי הטבע של האקדמיה מקבצת אל תוכה מטובי המדענים בישראל בתחומי מדעי הטבע השונים: ביולוגיה, הנדסה, כימיה, מתמטיקה, פיזיקה ורפואה.

בראש החטיבה למדעי הטבע עומד יו"ר החטיבה; היו"ר כיום הוא פרופ' איתמר וילנר, וזו כהונתו הראשונה בתפקיד. השנה מונה החטיבה 59 חברים. בכל שנה מצטרפים חברים חדשים, הנבחרים על ידי חברי החטיבה בבחירות על פי חוק האקדמיה.

פרופ' איתמר וילנר
יו"ר החטיבה

החטיבה פועלת מתוקף סמכותה של האקדמיה לפעול לקידום המחקר הבסיסי בישראל, ועושה אפוא לקידום תחומים שונים במדעי הטבע ברמה הלאומית, אם ביזמתם של מדענים בתחום מסוים ואם ביזמתה של האקדמיה. פעילותה של החטיבה באה לידי ביטוי בין היתר בהקמת ועדות מייעצות לאקדמיה בתחומים שונים, כמו קרינת סינכרוטרון, חקר הסובב, ביולוגיה, פאונה ופלורה ולאחרונה גם פיזיקה גרעינית, וכן בהקמת ועדות מומחים מקומיות ובין-לאומיות לבחון נושא מסוים ואת הפעילות בו בארץ, ולהמליץ אם לתמוך בקידומו ובאילו אמצעים. בדרך זו פעלה החטיבה להצטרפות ישראל למתקן לאנרגיות גבוהות – CERN – בז'נווה ולמתקן האירופי לקרינת סינכרוטרון ESRF בגרנובל.

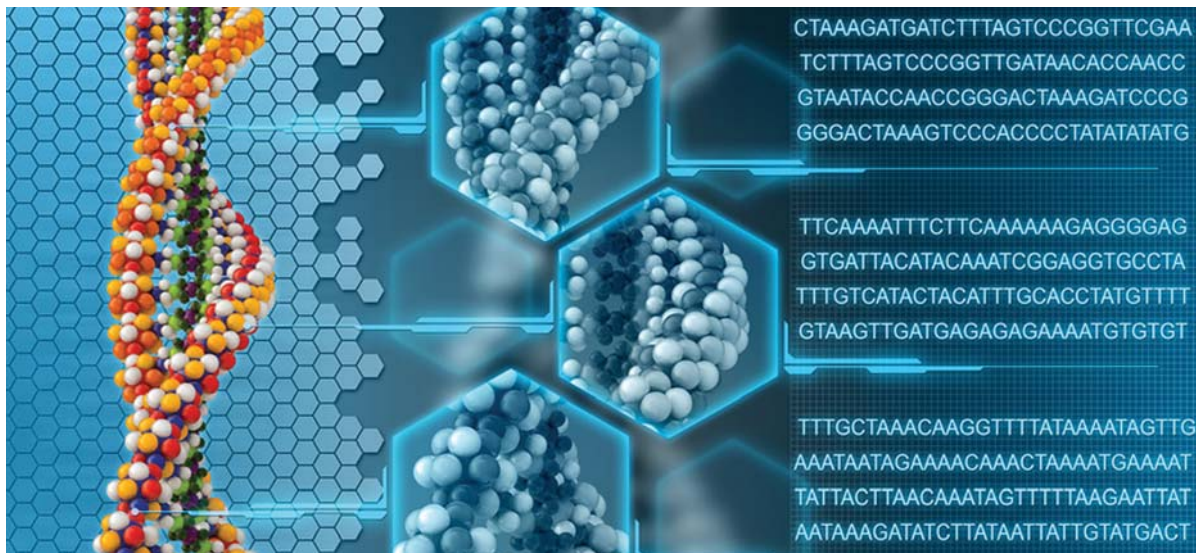
ברוח זו פעלה האקדמיה להמשך התמיכה בפעילות המדענים הישראלים ב-CERN ואף לשדרוגה למעמד חברה בו. לשם כך זימנה האקדמיה ועדת מומחים בין-לאומית, בראשותו של פרופ' סרג'ו ברטולוצ'י, לבחינת הפעילות הישראלית ב-CERN (29 באפריל-1 במאי 2012). הוועדה הגישה לאקדמיה דוח מדעי והמלצות על המשך תמיכתה של ות"ת בפעילות הקהילה הישראלית באנרגיות גבוהות ב-CERN לחמש השנים הבאות, החל משנת 2013. את פעילות הוועדה ליווה פרופ' אליעזר רבינוביץ, יו"ר הוועדה הלאומית לפיזיקה של אנרגיות גבוהות. בהמלצת האקדמיה הוצגו הדוח והמלצות הוועדה לפני הות"ת, וזו אישרה את המשך תמיכתה בפעילות האמורה. כהמשך בונה המליצה האקדמיה על שדרוג מעמדה של ישראל לחברה ב-CERN, וב-15 בינואר 2014 הונף דגל ישראל בטקס צירופו אל 20 דגלי המדינות החברות האחרות ב-CERN.

החטיבה מקיימת כינוסים מדעיים ומזמינה מרצים מהמעלה הראשונה לשאת דבריהם בכינוסים השונים, כמו למשל ההרצאה השנתית היוקרתית על שם אלברט איינשטיין. כמו כן החטיבה תומכת בכינוסים חיצוניים שונים הנערכים במעורבותה ובשיתופה. לביצוע פעולותיה השונות, המובאות להלן, נעזרת החטיבה בחבריה.

חקר גנום האדם

2.1

מיזם גנום האדם הוקם בשנת 1990, והאקדמיה פועלת מאז – באמצעות ועדה מייעצת – למען קידום הפעילות בתחום זה ובנושאים הנגזרים ממנו בישראל. בין היתר נדונו המחקר הפוסט-גנומי וההיבטים האתיים הנובעים מחקר הגנום. האקדמיה פעלה למען הקמת שני מרכזים לחקר גנום האדם – המרכז הארצי לביו-אינפורמטיקה במכון ויצמן למדע והמעבדה הלאומית לגנטיקה של קבוצות אוכלוסייה שונות, באוניברסיטת תל-אביב. המרכזים הללו מוסיפים לפעול ולסייע לחוקרים בישראל בעבודתם המחקרית.

הוועדה המייעצת לביואתיקה

2.2

הוועדה המייעצת לביואתיקה בוחנת היבטים אתיים, משפטיים וחברתיים של נושאים מעולם הביולוגיה, ובייחוד נושאים הקרובים למיזם גנום האדם והעידן הפוסט-גנומי ולגנטיקה בכלל. הוועדה החלה לפעול בשנת 1996. תפקיד הוועדה לעקוב אחר הנעשה בארץ ובעולם בנושא זה, לדווח לאקדמיה על הנעשה ולייעץ לה בנושאים השונים בתחום.

עיקר פעילותה של הוועדה היה פרסומם של דוחות בנושאים מרכזיים בביואתיקה.

בשנת 2001 פרסמה הוועדה דוח ראשון בנושא השימוש בתאי גזע עובריים במחקר רפואי. הוועדה המליצה בדוח על שימוש בתאי גזע עובריים מאדם למחקר רפואי על פי הכללים האתיים שהגדירה ומתוך שמירה על כללי המוסר וכבוד האדם הנהוגים בישראל ועל הסייגים המוסריים שהונחו ב"ההצהרה האוניברסלית על גנום האדם וזכויות האדם" של האו"ם משנת 1999.

בשנת 2003 פרסמה הוועדה דוח שני בנושא אוספים גדולים של דגימות DNA ומאגרי נתונים של מידע גנטי. הוועדה המליצה על הקמתם של מאגרי DNA ונתונים של מידע גנטי במגזר

הציבורי והפרטי בישראל, שיהיו בפיקוח רשות (סטטוטורית) לאוספים של דגימות ומידע גנטי של אוכלוסיית ישראל. אוסף הדגימות למאגרי ה-DNA יוכן על פי הנהלים וכללי האתיקה המקובלים בארץ ובעולם, והגישה אליהם תהיה לכול.

בשנת 2008 פרסמה הוועדה בשיתוף עם המועצה הלאומית לביואתיקה דוח על "סוגיות ביואתיות בנושא אבחון טרום-השרשתי (Pre-Implantation Genetic Diagnosis [PGD])" בעריכת חבר האקדמיה פרופ' מישל רבל.

עוד בחנה הוועדה את סוגיית בחירתו של מין היילוד.

אפשר לעיין בדוחות הוועדה באתר האקדמיה, בחלונות: "החטיבה למדעי הטבע".

אתר הביואתיקה:

הוועדה המייעצת לביואתיקה נעזרה בפעילותה ובהפצת נושא הביואתיקה לקהל הרחב באתר שהוקם לשם כך, הנמצא באתר האקדמיה: www.academy.ac.il. אתר הביואתיקה מתעדכן תדירות, ומצויים בו בין השאר המדורים האלה: פורום אינטראקטיבי, חדשות מן הארץ ומן העולם בנושאי ביואתיקה, מסמכים בין-לאומיים בביואתיקה, מאמרים שפרסמו חברי הוועדה בנושא, מילון מונחים ועוד.

קרינת סינכרוטרון

2.3

הוועדה הלאומית לקרינת סינכרוטרון, מייסודה של האקדמיה, עושה לקידום הפעילות המחקרית בנושא ומשמשת כתובת עיקרית לקבלת מידע חשוב ולהפצתו בקרב חוקרים בישראל בתחום זה. בין היתר הוועדה בוחנת את הפעילות המדעית של קבוצות המחקר מישראל במתקן האירופי לקרינת סינכרוטרון – ESRF (European Synchrotron Radiation Facility). ההסכם בין ישראל ל-ESRF נחתם לראשונה בשנת 1999 בסיועו של פורום תל"ם בראשות פרופ' יעקב זיו, נשיא האקדמיה דאז, כנציג האקדמיה, ובהשתתפות ות"ת, משרד המדע ומשרד התעשייה והמסחר. בשנים 2004 ו-2009 חודש החוזה לחמש שנים נוספות בכל פעם, בתמיכתה של הות"ת והגופים הנוספים. על פי ההסכם, ישראל, בדירוג של חבר-עמית, שילמה ל-ESRF כ-1% מעלויות התפעול והשדרוג של המתקן (כ-900,000 אירו) לשנה.

בשנים האחרונות, הודות למצוינות המדעית של הצעות המחקר שהוגשו לוועדות המדעיות של ה-ESRF, הוענקו לחוקרים הישראלים זמני שימוש במתקן הרבים בהרבה מחלקה היחסי של ישראל בהוצאות התפעול של המתקן. כדי לבחון את דעתם של החוקרים בישראל על מהות ההתקשרות של מדינת ישראל עם ה-ESRF ועל רמתה, תוך התייחסות למתקני סינכרוטרון אחרים בעולם, יזמה הוועדה הלאומית לקרינת סינכרוטרון כינוס שהתקיים ב-6 ביוני 2013 באקדמיה בירושלים. השתתפו בכינוס נשיאת האקדמיה פרופ' רות ארנון, המנהל הכללי של ESRF ד"ר פרנצ'סקו סטה, מנהלים מדעיים של ה-ESRF ושל מתקן הסינכרוטרון במזרח התיכון – SESAME (ד"ר הרולד רייכרט וד"ר ארהרד הוטל) – וחוקרים ישראלים משתמשי קרינת סינכרוטרון בכירים

וצעירים. בדיון שהתקיים בסיומו של הכינוס הביעו מרבית המשתתפים את רצונם להמשיך את ההתקשרות ההדוקה עם ESRF, ואף לשאוף ולהגדיל את השתתפותה של ישראל ב-ESRF, כדי שיהיה אפשר לעמוד בדרישה לשימוש רב יותר של החוקרים הישראלים במתקן. בעקבות הכינוס ובעידוד האקדמיה וות"ת נחתם באוגוסט 2013 בטקס חגיגי, בראשות נשיאת האקדמיה פרופ' רות ארנון והמנהל הכללי של ה-ESRF ד"ר פרנצ'סקו סטה, הסכם חדש עם ה-ESRF לחמש שנים, ולפיו הגדילה ישראל את התחייבותה ל-1.5% מתקציב המתקן.

הוועדה הלאומית משתתפת בתהליך קבלת ההחלטות ב-ESRF דרך נציגיה במועצה – פרופ' נעם אדיר (יו"ר הוועדה מהטכניון) – ובוועדת הכספים – ד"ר מאיר צדוק (האקדמיה). עוד חוקרים ישראלים משתתפים השתתפות פעילה בוועדות ניהול ותכנון שונות של ה-ESRF, למשל: פרופ' עדה יונת (מכון ויצמן למדע) שימשה בעבר חברה בוועדה המדעית המייעצת העליונה של ה-ESRF; בשנים 2012 ו-2013 השתתף פרופ' יואל זוסמן (מכון ויצמן למדע) כחבר בקבוצת עבודה לתכנון רב-שנתי, הדנה בכיווני התפתחות עתידיים של המתקן. פרופ' זוסמן ייצג בקבוצה את כל המדינות בדרג חבר-עמית (פולין, אוסטריה, פורטוגל, Centralsync [המאגד את צ'כיה, סלובקיה והונגריה] וישראל). מדענים מישראל חברים גם בוועדות שיפוט של הצעות המחקר ובוועדות ההערכה המדעיות של המתקן. עבודתה של פרופ' עדה יונת בתחום חקר הריבויזם, שעליה זכתה בפרס נובל בכימיה לשנת 2009, נעשתה ברובה הגדול במתקן ה-ESRF. גם פרופ' דן שכטמן, חתן פרס נובל בכימיה לשנת 2011, השתתף בוועדות של ה-ESRF והוא תומך נלהב של השימוש בקרינת סינכרוטרון במחקרים מדעיים והנדסיים.

ה-ESRF מצוי עתה בתהליך של שדרוג פיזי מקיף, שנועד לעדכן את ביצועי המתקן ולשמור על מקומו כמוביל העולמי במחקר בתחומים אלו. השלב הראשון כבר לקראת סיום, ועם סיום העבודות יתנהל המתקן במתכונת החדשה. במסגרת השדרוג הוכנסו לשירות קווי-קרן (beamlines) חדשים בעלי יכולות מדידה ייחודיות, והם מן הטובים בעולם. השלב השני של שדרוג המתקן נמצא בשלבי תכנון, וסיום העבודות מתוכנן ל-2018-2020. הוועדה הלאומית לקרינת סינכרוטרון מנהלת קשרים גם עם הארגון האירופי של משתמשי סינכרוטרון – ESUO (European Synchrotron Users Organization). הארגון הוקם לפני כשש שנים כדי לשפר את יכולת הגישה של כלל המדענים האירופים המשתמשים בקרינת סינכרוטרון (כ-10,000 מדענים בכל תחומי מדעי הטבע, מדעי החיים וההנדסה) לכל מתקני הסינכרוטרון האירופיים, בעיקר באמצעות הגדלת המשאבים הכספיים שיועמדו לרשות המשתמשים, אך גם כגוף מרכזי המייעץ להנהלות המתקנים בנוגע לצורכי המשתמשים.

פרטים על ה-ESRF באתר האינטרנט: www.esrf.fr

הוועדה הלאומית הוזמנה להשתתף במיזם רב-לאומי חדש, ה-XFEL, שהוא ליזר אלקטרונים חופשיים הפולט קרינה בתחום קרני X. מתקן חדשני זה מוקם עתה במעבדות DESY בהמבורג שבגרמניה. המתקן יספק קרינת X קוהרנטית בפעילות שעצמתן גבוהה בסדרי גודל רבים מאלה שאפשר לקבל היום במתקני הסינכרוטרון המתקדמים ביותר. במסגרת פעילות זו ביקר בארץ (ב-2011) ראש המיזם, פרופ' מאסימו אלטרלי, בהזמנת האקדמיה, לדיונים עם ועדת הסינכרוטרון.

פרופ' אלטרלי נשא הרצאה על מיזם ה-XFEL האירופי בבית האקדמיה בהשתתפות עשרות חוקרים מכל הארץ. הוועדה עוקבת בעניין רב אחר התפתחות המיזם, אשר הוקם רשמית כחברה גרמנית בסוף 2009, ובוחנת את האפשרויות להשתלבות מדענים מישראל במיזם; לפי שעה החליטה הוועדה לא להמליץ על הצטרפות ישראל כחברה מלאה במיזם.

עוד פרטים על ה-XFEL באתר האינטרנט: www.xfel.eu

מתקן לקרינת סינכרוטרון במזרח התיכון – SESAME

2.3.1

SESAME (Synchrotron-light for Experimental Science and Application in the Middle East) הוא מתקן סינכרוטרון מחקרי המוקם עתה בירדן בהשתתפות מדינות האזור, כולל ישראל. היזמה להקמתו היא של ארגון MESC (Middle Eastern Scientific Committee) ושל כמה חוקרים בגרמניה, בארצות הברית ובישראל. הוועדה הלאומית לקרינת סינכרוטרון, האקדמיה ומשרד המדע הצטרפו ליזמה זו מתחילת דרכה בשנת 1997.

מטרת יוזמי המתקן היא לקדם את הפעילות המדעית בנושא באמצעות שיתוף פעולה מדעי בין מדעני האזור ובכך לתרום גם לגישור ולהבנה בין ישראל לשכנותיה. מועצת ססמי (SESAME), הפועלת בחסות אונסק"ו, החליטה שהמתקן יוקם בירדן, באלאן שליד עמאן. טקס הנחת אבן הפינה היה בינואר 2003.

בשנת 2004 הוקמה ועדת ססמי במשרד המדע והיא עוסקת בהיבטים המנהליים הקשורים במתקן ובהשתתפות ישראל בו. בראשה עומד פרופ' אליעזר רבינוביץ, וחבר בה פרופ' משה פז-פסטרנק, נציג הוועדה הלאומית לקרינת סינכרוטרון, המוסיפה לסייע בפן המדעי של המתקן ובקידום הקמתו. פרופ' רבינוביץ ופרופ' פז-פסטרנק מייצגים את ישראל במועצת ססמי הבין-לאומית. לישראל נציגים אחדים גם בוועדות אחרות של ססמי.

המדינות החברות האחרות הן איראן, בחריין, טורקיה, ירדן, ישראל, מצרים, פקיסטן, קפריסין והרשות הפלסטינית. מלבד המדינות החברות, מסייעות בתכנון ובהקמה כמה מדינות במעמד של משקיף: איטליה, ארצות הברית, יפן, בריטניה, גרמניה, יוון, כווית, עירק, צרפת, רוסיה ושוודיה. בשנת 2006 גדלו המשאבים הכספיים העומדים לרשות המיזם, ונחתם הסכם בין ססמי לבין הסוכנות הבין-לאומית לאנרגייה אטומית (IAEA) בווינה לצורך הכשרת עובדים למיזם, בהיקף של מיליון דולר.

תחילה העמיד האיחוד האירופי לרשות המיזם מיליון אירו מתוך סך תרומתו לירדן, ובשנת 2009 עוד שני מיליון אירו. גם ממלכת ירדן הוסיפה כמה מיליוני דולרים להקמת המיזם בשנים 2008–2009. מעבדות מרחבי העולם המכילות בתחומן מקורות סינכרוטרון תרמו ציוד מדעי לססמי, שערכו נאמד בכ-20 מיליון דולר. בנובמבר 2008 הושלם ונחנך הבניין המיועד להכיל את המאיץ. טקס חנוכת הבניין התקיים במעמד מדענים ודיפלומטים מכל חברות ססמי. מלבד הנציגים המדעיים במועצת ססמי ייצגו את ישראל שר המדע דאז, ראלב מג'אדלה ושרגריר ישראל בירדן יעקב רוזן.

מועצת ססמי המליצה על שדרוג המאיץ באופן שיוכל לעבוד באנרגיות של עד 2.5 GeV. בשנת 2010, לאחר פנייה ממנהלת ססמי, הודיעה ישראל – באמצעות ות"ת – על נכונותה לתרום 5 מיליון דולר לצורך שדרוג המאיץ. ההחלטה נתקבלה בהתייעצות עם ועדת הסינכרוטרון הישראלית. במרס 2012 התכנסו נציגים מאירן, טורקיה, ירדן וישראל ברבת עמון, וכל אחת מהמדינות התחייבה לתת לססמי את התרומה המבוקשת של 5 מיליון דולר (ארצות הברית) החל מסוף 2013, במשך 5 שנים. בעקבות הצלחה זו פנתה הנהלת CERN לאיחוד האירופי בבקשה לקבל סכום של 5 מיליון אירו כדי לסיוע בבניית המגנטים הדרושים לצורך תפעול המאיץ ססמי. האיחוד האירופי אישר את הבקשה וחתם עם CERN הסכם המאפשר בניית מגנטים חדישים ב־2013 וב־2014, שעם השלמתם יועברו לססמי. בעקבות פנייתו של פרופ' רבינוביץ העביר ה־INFN באיטליה לססמי סכום של מיליון אירו בשנת 2013 לרכישת מרכיבים נוספים חדשים לצורך בניית מקור האור. ממשלת איטליה שוקלת להמשיך ולתמוך בהיקף דומה במשך ארבע שנים נוספות. הנושא עלה בביקור שרת המדע האיטלקית בארץ. ירדן, ישראל (באמצעות ות"ת ומשרד האוצר) וטורקיה העבירו את הסכומים שלהם התחייבו לססמי בשנת 2013. מאמצי איראן להעביר את התחייבותה נכשלו עד כה בשל העיצומים היעילים שהוטלו עליה. משלחת של אנשי אקדמיה ומשלחת כתבי מדע מחו"ל שאירחה האקדמיה עם עמיתיהם הכתבים הישראליים ביקרו במתקן ססמי בנובמבר 2013. את משלחת הכתבים הובילו סגן נשיאת האקדמיה פרופ' ב"ז קדר והדוברת אביטל בר והדריכו אותה פרופ' חאלד טוקאן, ראש הוועדה הירדנית לאנרגייה אטומית, ופרופ' אליעזר רבינוביץ. כמה כתבות על ססמי פורסמו באמצעי תקשורת בולטים בעולם.

בשנת 2014 צפויה בנייתו של מקור האור להתקדם בקצב מואץ. סופת השלג שפקדה את האזור לקראת סוף 2013 לא פסחה על ססמי. למרבה השמחה, לא נגרמו אבדות בנפש ולא נפגע הציוד, אך נפגע חלק מתקרת המבנה, ושיקומה עתיד להסתיים ב־2014. מונתה ועדה לבדיקת האירוע. בשלב ההתחלתי צפוי המתקן לכלול כארבע תחנות עבודה, וחלק הארי של הציוד הנדרש להפעלתו כבר נמצא. בהמשך צפוי מתקן הסינכרוטרון לאפשר מחקר במגוון רב של תחומי מחקר: ארכאומטרייה, כימיה, פיזיקה, מדע החומרים, ביולוגיה ומקצועות ההנדסה.

פרטים על ססמי אפשר למצוא באתר האינטרנט: www.sesame.org.jo

פיזיקה של אנרגיות גבוהות – פעילות ישראל ב־CERN

2.4

פיזיקת החלקיקים האלמנטריים חוקרת את מרכיבי היסוד של גרעיני האטום ואת הכוחות הפועלים בהם באמצעות מאיצים בעלי אנרגיות גבוהות מאוד. המעבדה המובילה בעולם בחקר החלקיקים האלמנטריים – CERN (The European Practical Laboratory) – נמצאת בז'נווה שבשווייץ, והיא גוף בין-לאומי. השנה ב־15 בינואר 2014 הצטרפה ישראל כחברה מלאה ב־CERN והייתה למדינה ה־21 בארגון. בטקס חגיגי ורב רושם שהתקיים בז'נווה הונף דגל ישראל במעמד שר החוץ אביגדור ליברמן,

נשיאת האקדמיה פרופ' רות ארנון, יו"ר ות"ת פרופ' מנואל טרכטנברג, שגריר ישראל בז'נבה, אביתר מנור ועשרות מהמדענים הישראלים הפעילים ב-CERN. בטקס השתתפו גם בכירי הארגון, ובראשם המנכ"ל פרופ' רולף הויר ופרופ' סרג'יו ברטולוצ'י.

בשנת 1990 חתמה ישראל על הסכם הצטרפות ל-CERN במעמד משקיף, המאפשר למדעני ישראל גישה חופשית למתקני המעבדה. הגוף המייצג את ישראל ב-CERN והמוביל את הפעילות המדעית הניסויית שבו הוא הוועדה הלאומית לאנרגיות גבוהות, ואת חבריה ממנים נשיא האקדמיה ושר המדע. בראש הוועדה עומד פרופ' אליעזר רבינוביץ (ראו פירוט להלן בפרק "ועדות האקדמיה").

בשנים האחרונות נבנה ב-CERN המאיץ LHC (Large Hadron Collider). בספטמבר 2008 נעשתה הרצת מבחן למאיץ והיא עברה בהצלחה. לדברי אנשי CERN, כמיליארד איש צפו בטקס ההשקה של המאיץ. ההשקה עוררה הדים רמים, גם בישראל. כעשרה ימים לאחר ההשקה קרתה תקלה במאיץ בקטע בן עשרים ס"מ מתוך עשרים ושבעה הקילומטרים שלו. התקלה תוקנה בעלות של עשרות מיליוני דולרים. עקב התקלה נדחתה הפעלת המאיץ בכשנה, והוא חזר לייצר התנגשויות בין חלקיקים בחורף 2009 תוך יצירת התנגשויות באנרגייה הגבוהה ביותר שהושגה במאיצים אי פעם. לכל אחת מהאלומות אנרגייה של 3.5 TeV.

לתקלה גם פן חיובי – היא זימנה למדענים אפשרות לתקן ולשפר את המערכות הניסיוניות.

שותפות ישראל ב-LHC באה לידי ביטוי במסגרת תאגיד הגלאי הענק אטלס (ATLAS), ותרומתה הייחודית היא בניית גלאים בשביל אטלס. הגלאים פותחו ונבנו במעבדה במכון ויצמן למדע. קודם העברתם ל-CERN הם נבחנו במעבדות באוניברסיטת תל-אביב ובטכניון. בשנת 2008 הושלמה ב-CERN הרכבת הגלאי TGC, שהוא חלק מגלאי הענק אטלס. המערכת שהותקנה ואטלס הורדו למעבה האדמה. המערכת נבחנת מסוף שנת 2009, ונראה שהיא מתפקדת בשלב זה בהצלחה. בראש הקבוצה הישראלית ב-CERN עומד פרופ' גיורא מיקנברג, ושותפים בה מדענים, מהנדסים וטכנאים ממכון ויצמן למדע, מהטכניון ומאוניברסיטת תל-אביב. ות"ת מממנת פעילות זו באמצעות הקרן הלאומית למדע.

במאי 2005 התקיימה באקדמיה פגישה בין הוועדה הלאומית לאנרגיות גבוהות לחוקרים ישראלים ולוועדה האירופית המצומצמת למאיצי העתיד – RECFA (Restricted European Committee of Future Accelerators), ונדונה בה הפעילות הישראלית באטלס. בשנת 2006 הזמינו האקדמיה והקרן הלאומית למדע ועדת ביקורת בין-לאומית שתבחן את איכות התרומה הישראלית למיזם אטלס ואת התכניות העתידיות בתחום. בעיקר נתבקשה הוועדה לבחון את הצטרפות המדענים הישראלים למיזם הייחודי גריד (GRID) שמקימה CERN, שיאפשר ניתוח הממצאים הצפויים להגיע לאחר שיחל המאיץ LHC בפעולתו. בראשית שנת 2007 הגישה הוועדה דוח ובו הביעה את הערכתה על המחקר הניסיוני והתאורטי בפיזיקה של אנרגיות גבוהות במדינת ישראל, ושיבחה את הישגי המדענים הישראלים משלוש האוניברסיטאות המעורבות. הוועדה הביעה תמיכה נחרצת במתווה התכנית המדעית העתידית. בעקבות הדוח החליטה ות"ת לאפשר למדענים הישראלים להצטרף לגריד. ההשגחה בפעולת המאיץ עצמו אפשרה לשפר את יכולות מערכת המחשוב.

בניין ה-GLOBE, מרכז המבקרים ב-CERN

בשנים 2010–2011 הועלתה רמת הבהירות של המאיץ עלייה ניכרת. קודם לכן תפקד המאיץ באנרגייה של 3.5 TeV. לאחר מכן הועלתה האנרגייה של המאיץ ל-4.0 TeV לכל אלומת פרוטונים, ובעקבות שדרוג זה הצליחו המדענים ב-CERN, בחודש יולי 2012, לאשר את גילוי של חלקיק חדש. במשך התקופה שחלפה מאז הצטרפו נתונים נוספים שקבעו את מסת החלקיק להיות 125–126 GeV. כמו כן קיימת עדות בעלת משקל שלחלקיק זה תכונת ספין אפס וזוגיות חיובית. תכונות אלה ואחרות מעידות שהחלקיק שהתגלה הוא אכן החלקיק הסקלרי המעניק מסה לחלקיקים אחרים.

בפברואר 2012 הופסקה פעילות המאיץ לכשנתיים כדי להגדיל את האנרגייה שלו לכדי 7 TeV לכל אלומת פרוטונים.

הפעילות הישראלית כוללת את תחזוקת הגלאים (שבנו המדענים הישראלים), אך מרכז הכובד שלה הוא בשלב שבו יש לנתח את תוצאות האמת המתקבלות מהמאיץ. לשם כך נעזרים המדענים הישראלים במערכת הגריד שאליה הצטרפו בשנת 2007. בשנים האחרונות חל שיפור רב בשיתוף הפעולה בין מדענים ישראלים למדענים זרים ובהכרה בפעילות בתוך ישראל וכן ביחסים שבין ישראל לעולם, המאפשרים לפיזיקאים הישראלים למצב עצמם בעמדה שיש בה כדי לקדם רבות את העבודה על גילוי פיזיקה חדשה ב-CERN. ואכן, מדענים ישראלים מילאו תפקיד מרכזי הן בבניית המערכת שאפשרה את גילוי החלקיק הסקלרי והן בניתוח הנתונים שהביאו למסקנה של גילוי החלקיק החדש.

בשנת 2010 אירחה האקדמיה כוח משימה של מועצת CERN. אנשי הכוח התארחו גם אצל נשיא

הטקס הרשמי ביום הנפת דגל ישראל ב-CERN (15 בינואר 2014).
בתמונה העליונה, מימין לשמאל:
ד"ר מאיר צדוק, השגריר אביתר מנור,
פרופ' גיורא מיקנברג, פרופ' מנואל
טרכטנברג, פרופ' אנגייסקה זלושקה
פרופ' רולף הויר, השר אביגדור ליברמן,
פרופ' רות ארנון, פרופ' אליעזר רבינוביץ
והשגריר רוני לשנר-ער

המדינה וביקרו במכון ויצמן למדע, בטכניון, באוניברסיטת תל-אביב ובמעבדות היי-טק ישראליות במקומות שונים בארץ. הוועדה כתבה דוח חיובי לישראל הן על הישגיה המדעיים ותורמתה ל-CERN והן על הישגיה התעשייתיים.

בעקבות זאת ובעקבות מהלכים מדיניים שעשתה ישראל החליטה מועצת CERN בדצמבר 2010 על מועמדות ישראל להיות חברה מלאה לפי תקנון CERN. ממשלת ישראל החליטה לאשר את הצטרפות ישראל כחברה מלאה ב-CERN וקבעה את החלוקה התקציבית של מימון דמי החברות בה, ולפיה הוט"ת ומשרד התמ"ס מממנים את הרוב, ושותפים לו גם משרדי האוצר, החוץ, המדע ומשרד ראש הממשלה.

בשנת 2011 עברה ישראל למעמד של חברה נלווה בדרך לחברות מלאה, ובמאי 2013 ביקרה בישראל ועדה סוקרת של CERN כדי לחבר דוח למועצת CERN, שהייתה צריכה לקבל החלטה אם לקבל את ישראל כחברה מלאה ב-CERN.

האקדמיה הזמינה ועדת ביקורת בין-לאומית לבחון את הישגי ישראל בתחום. הוועדה, בראשותו של פרופ' סרג'יו ברטלוצ'י, התכנסה ב-29 באפריל-1 במאי 2012, נפגשה עם מדענים, עם אנשי האקדמיה ואנשי ות"ת והגישה דוח לנשיאת האקדמיה פרופ' רות ארנון. הוועדה שיבחה את הישגי המדענים הישראלים ב-CERN ואימצה את תכנית החומש שהם הגישו. בעקבות הדוח החיובי של הוועדה הבין-לאומית פעלה הוועדה הלאומית לאנרגיות גבוהות של האקדמיה ומשרד המדע אצל ות"ת, הטכניון, מכון ויצמן למדע ואוניברסיטת תל-אביב לאשר תכנית תקציבית שאפשרה חתימת הסכם בדבר השתתפות המדענים הישראלים בשדרוג גלאי אטלס בעשור הבא.

במשך השנים 2013-2014 עובר המאיץ ב-CERN שדרוג כדי שיוכל לפעול באנרגייה שבה תוכנן לפעול מלכתחילה. בעקבות התאונה שעבר המאיץ הוא פעל עד סוף שנת 2012 בכמחצית האנרגייה המתוכננת. אמנם הגברה ניכרת של שטף הפרוטונים המתנגשים אפשרה את גילוי חלקיק ההיגס גם באנרגייה ה"נמוכה" (אך הגבוהה ביותר שיוצרה על ידי בני אנוש), אך הגבילה את היכולת לגלות חלקיקים חדשים. בשנת 2013 הוחל בעבודת שדרוג הגלאים והתאמתם לפעולה באנרגייה החדשה, בין היתר על סמך לקחים שהופקו מהפעילות שנעשתה עד סוף 2013. לקבוצה הישראלית מיועד תפקיד חשוב בשדרוג גלאים באטלס. הוועדה הלאומית סייעה כאמור בהעמדת התקצוב הדרוש למדענים הישראלים.

ב-12 בדצמבר 2013 הוכתרו בהצלחה המאמצים שנמשכו שנים רבות – להביא את CERN לקבל את ישראל כחברה מלאה. קבלת ישראל אושרה, כנדרש, פה אחד (עשרים מדינות) בהצבעה חשאית במועצת CERN. משרד החוץ העביר למחרת מכתבי הסכמה שנדרשו לאונסק"ו, ומיום שישי ה-13 בדצמבר 2013 הפכה ישראל להיות חברה מלאה ב-CERN. פעילות נחוצה ומאומצת בהובלתם של יו"ר הוועדה פרופ' אליעזר רבינוביץ ושל פרופ' גיורא מיקנברג הולידה שיתוף פעולה יוצא דופן בין גופים רבים, ובהם האקדמיה, ות"ת, משרדי האוצר, הכלכלה, החוץ, המדע, המשפטים, ביטחון הפנים ומשרד ראש הממשלה, ואלה אפשרו את ההצלחה. כאמור ב-15 בינואר השנה התקיים טקס חגיגי של הנפת דגל ישראל במעמד שר החוץ, נשיאת האקדמיה, יו"ר ות"ת

והמדענים. האקדמיה מודה לוועדה הלאומית, שמילאה את התפקיד המרכזי בתיאום המאמץ. לאחרונה הוקם פורום בישראל הנקרא ישראל-CERN, שתפקידו לנווט את מדיניות ישראל בהיבטים השונים שנוצרו לאחר ההצטרפות – מחינוך ועד תקצוב – בהשתתפות הגופים הפעילים. כמו כן מונתה דוברת האקדמיה אביטל בר לנציגת ישראל בוועדת EPPCN (European Particle Physics Communication Network) של המדינות השותפות ב-CERN. במסגרת זו האקדמיה משתתפת בתכנון ובקידום פעילות ציבורית, חינוכית ותקשורתית בין-לאומית משותפת. השנה מציינים את שנת השישים ל-CERN, ואנו שותפים במגוון פעילויות. לתמיכה בפעילות זו כונס באקדמיה צוות קשרי ציבור ותקשורת CERN (ראו פירוט להלן בפרק "ועדות האקדמיה").

פרטים על CERN אפשר למצוא באתר האינטרנט: web.CERN.ch

פיזיקה גרעינית

2.5

במסגרת עשייתה של החטיבה לבחון את הפעילות המדעית בתחומי מדעי הטבע בישראל, ובהמלצת חבר החטיבה פרופ' יגאל תלמי, הקימה האקדמיה ועדה לאומית לבחינת הפעילות בפיזיקה גרעינית בישראל. בראש הוועדה עומד פרופ' יצחק צרויה ממכון ויצמן למדע, וחבריה האחרים הם פרופ' דניאל אשר מאוניברסיטת תל-אביב, פרופ' אברהם גל מהאוניברסיטה העברית בירושלים, פרופ' מיכאל הס ממכון ויצמן למדע, ד"ר ישראל מרדור מהמרכז למחקר גרעיני שורק, פרופ' אלי פיסצקי מאוניברסיטת תל-אביב, ד"ר גיא רון מהאוניברסיטה העברית בירושלים ופרופ' יגאל תלמי ממכון ויצמן למדע. הוועדה מקיימת פגישות עם גופים מרכזיים לנושא, ובכללם ראשי האוניברסיטאות, ות"ת והוועדה לאנרגייה אטומית, ותגיש לאקדמיה המלצותיה לקידום ולפיתוח.

אוספי הטבע הלאומיים למחקר

2.6

האקדמיה מכירה בחשיבותם של האוספים הלאומיים ועושה לשימורם של אוספי הטבע הלאומיים המתעדים את הצומח והחי בארץ ישראל ולקידום הפעילות המחקרית באוספים אלה. האוספים מרוכזים בעיקר באוניברסיטה העברית בירושלים ובאוניברסיטת תל-אביב. האקדמיה פעלה שנים רבות, בסיועה של ות"ת, לתמיכה באוספים הביולוגיים. ביולי 2005, לבקשת יו"ר ות"ת, מינה נשיא האקדמיה ועדת היגוי בראשותה של פרופ' יהודית בירק ז"ל (ראו פירוט להלן בפרק "ועדות האקדמיה") לשימורם ולפיתוחם של אוספי הטבע באוניברסיטאות למחקר, שתפקידה לבחון את הפעילות בתחום ולדווח על ממצאיה והמלצותיה לאקדמיה ולות"ת. מאמצי האקדמיה להשגת תמיכה ארוכת טווח לאוספים נשאה פרי, ובשנת תשע"ג אימצה ות"ת מודל תמיכה רב-שנתי לאוספים כדי להעצים את הפעילות המחקרית באוספים ולהביאם אל רמות בין-לאומיות גבוהות. בשנת 2014 הגישה הוועדה את הדוח השנתי התשיעי שלה.

אוסף האב שמיץ, תיעוד החי של ישראל בראשית המאה ה-20, אוניברסיטת תל אביב. צילום: עוז ריטנר

האקדמיה המליצה על הכללת תחום הסיסטמטיקה והטקסונומיה במסגרת מלגות ביכורה כדי לשלוח חוקרים צעירים לעשיית בתרדוקטורט במעבדות מובילות בחו"ל כאמצעי לקידום הפעילות המחקרית בתחום זה בישראל. אלא שפעילות זו לא הניבה פירות בגלל החלטת הו"ת לסיים באחת את תכנית מלגות ביכורה. לפיכך ממליצה ועדת ההיגוי על המשך התמיכה ביזמה לטקסונומיה בישראל אשר תסייע להשגת מטרת מודל התמיכה האמור של ות"ת. פעילות הוועדה נושאת פרי, והיא תורמת רבות להמשך קיומם, תחזוקתם ותפעולם של האוספים וכן להגדלת מספר אנשי הסגל לניהול ולקידום המחקר באוספים באוניברסיטאות המחקר. תכנית שלב ב שהגישה הוועדה לתמיכת הו"ת כדי לקדם את הפעילות המדעית וההוראתית לרמה בין-לאומית גבוהה, היוותה בסיס לבניית מודל התמיכה של ות"ת באוספים לטווח ארוך.

פורום מדעי הטבע

2.7

א. המגוון הביולוגי

האקדמיה יזמה את הקמתו של פורום מדעי הטבע כדי לבחון נושאים שונים בתחום מדעי הטבע ולפעול לקידומם. השנה המשיך בפעילותו הפורום בנושא מגוון ביולוגי וסביבה, שחברים בו:

פרופ' תמר דיין, יו"ר, מאוניברסיטת תל-אביב
 פרופ' צבי בן-אברהם מאוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר אמציה גנין מהאוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' דוד זלץ מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 פרופ' דן יקיר ממכון ויצמן למדע
 פרופ' ארנון לוטם מאוניברסיטת תל-אביב
 פרופ' רן נתן מהאוניברסיטה העברית בירושלים

חברי הפורום, ובעיקר העומדת בראשו פרופ' תמר דיין, פועלים לקידום ההוראה והמחקר במגוון הביולוגי בישראל. בשיתוף עם גופים וחוקרים אחרים הוגש לאקדמיה מסמך המכונה "מחקר והוראת המגוון הביולוגי באוניברסיטאות המחקר של ישראל". המסמך מתריע על הצורך בקידום המחקר וההוראה בנושא ומכיל המלצות בעניין. ביום כ"ט בניסן תשע"א-3 במאי 2011 אושר הדוח על ידי מועצת האקדמיה כמסמך יהלום.

ב. רפואה מולקולרית

מועצת האקדמיה אימצה את המלצות הפורום בנושא רפואה מולקולרית, והיא תומכת בפורטל הישראלי ברפואה מולקולרית, שהוקם על ידי חבר האקדמיה פרופ' אלכסנדר לויצקי, שהוא מרכז המידע המרכזי לפעילות בתחום בישראל.

פאונה ופלורה של ארץ ישראל

2.8

מתוקף חוק האקדמיה אמונה האקדמיה "לפרסם כתבים שיש בהם כדי לקדם את המדע". אחד התחומים שבו היא פועלת לפרסום כתבים כאלה הוא תחום הפאונה והפלורה של ארץ ישראל, וזאת באמצעות ועדה מייעצת, אם ביזמתם של מדענים בתחום או ביזמתה של הוועדה. הכתבים המוגשים לוועדה נבחנים על ידי מומחים בתחום על פי אמות מידה שקבעה הוועדה, ולאחר אישורם המדעי מועברים ליחידה להוצאה לאור של האקדמיה (ראו להלן) לפרסום.

בעת כתיבת שורות אלה שוקדת הוועדה המייעצת לפאונה ולפלורה של ארץ ישראל על אישורם המדעי של הכתבים האלה:

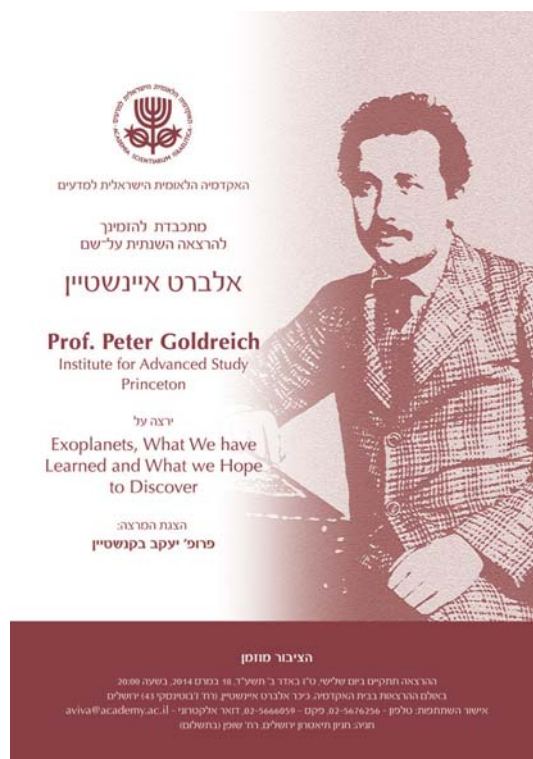
- מהדורה מחודשת של שני הכרכים הראשונים של הספר "פלורה פלסטינה"
- הקובץ הראשון (הכולל שרכים, חשופי זרע, ציפורניים) הועלה לאתר TROPICOS
- הקובץ השני, שיכלול את משפחת הסלקיים, הירבוזיים והנוריתיים והפלורה המתורבתת של ישראל, נמצא בשלבי הכנה מתקדמים
- העלאת קובצי הספר המעודכנים של פלורה פלסטינה (כולל איורים) לאתר TROPICOS
- ספר זריזוביים (Tachinidae) של ארץ ישראל

- ספר זבובחופיים (Ephydriidae)
- פריזבוביים (Tephritidae) ומשפחת־העל Tephritoidae
- הפלורה המתורבתת של ארץ ישראל

ההרצאה השנתית על שם אלברט איינשטיין

2.9

את הרצאת איינשטיין לשנת תשע"ד (2014) נשא פרופ' פיטר גולדרייך מהמכון ללימודים מתקדמים בפרינסטון, בנושא:
Exoplanets: What We have Learned and What We Hope to Discover

פעילות החטיבה למדעי הרוח

3

בחטיבה למדעי הרוח ארבעים ושבעה חברים מתחומים שונים במדעי הרוח והחברה: ארכאולוגיה, בלשנות, דתות, היסטוריה, המזרח הקדום, כלכלה, מדע המדינה, מחשבת ישראל, מקרא, משפטים, מתמטיקה, ספרות ופילוסופיה. פעילות החטיבה כוללת תמיכה במפעלי מחקר, קיום סימפוזיונים בין-לאומיים, ימי עיון והרצאות ובחינתם של נושאים שונים הנוגעים לתחומי מדעי הרוח והחברה. כמו כן מקדמת החטיבה פעילויות שונות ביזמתם של חבריה.

פרופ' יוסף קפלן
יו"ר החטיבה

בעקבות ההצלחה של מפעל "משב רוח – שבוע מדעי הרוח" בשנת 2012 יזמה החטיבה סדרת הרצאות של חברי סגל מהאוניברסיטאות השונות בבתי הספר התיכוניים ברחבי הארץ. הרצאות אלה נועדו להציג בפני התלמידים את מגוון התחומים של מדעי הרוח ואת הישגי המחקר בתחומים אלה במדינת ישראל ובעולם. את הפעילות מטעם החטיבה מרכז פרופ' יוחנן פרידמן.

במסגרת פעילות החטיבה התקיימו באקדמיה הרצאות אורח והרצאות לכבודם ולזכרם של חברי האקדמיה (ראו פירוט להלן בפרק "האירועים").

מפעלים במימון האקדמיה

3.1

מפעלי האקדמיה במדעי הרוח עוסקים בתולדות עם ישראל וארץ ישראל ובחקר השירה העברית. מדיניות האקדמיה היא לתמוך רק במפעלים בעלי חשיבות לאומית ובעלי היקף רחב. תקציב ועדת התכניות לתמיכה בתכניות מחקר במדעי הרוח לשנת תשע"ד ניתן לתמיכה במפעל האונומסטיקון של ארץ ישראל ובמפעל חקר פיוטי הגניזה. האקדמיה ממשיכה לעודד את העומדים בראש מפעליה המדעיים לחפש מקורות מימון נוספים.

האונומסטיקון של ארץ ישראל

3.1.1

פרופ' יורם צפירי

מפעל האונומסטיקון (The Onomasticon of Iudaea, Palaestina and Arabia in the Greek and Latin Sources) מרכז את כל המובאות המזכירות יישובים, עצמים גאוגרפיים, יחידות מנהליות ואף קבוצות אתניות בארץ ישראל ובסביבתה הקרובה (מחוזות שהשתייכו בעבר

ליהודה או לפרובינקיות של פלסטינה ועריה) מאמצע המאה הרביעית לפני הספירה (ערב כיבוש הארץ בידי אלכסנדר הגדול) ועד הכיבוש המוסלמי באמצע המאה השביעית לספירה. הערכים מוגשים לקורא על פי סדר אל"ף-בי"ת של האתרים, ובהם מובאות בלשון המקור ובתרגום לאנגלית, הערות טקסטואליות חיוניות, דיון גאוגרפי-היסטורי, ובמקרים רבים גם דיון ארכאולוגי וביבליוגרפיה. צוות המחקר אסף את החומר הנוגע לעניין מכל המקורות ביוונית ובלטינית, כולל רשימות מנהליות, כתובות, מטבעות וכדומה, וכן מקורות בלשונות המזרח, בעיקר סורית, אם אלה תורגמו מן היוונית.

איסוף החומר הסתיים כבר לפני שנים, ומאז הצוות עוסק בעריכה, בעדכון ובהכנה לדפוס. שני הכרכים הראשונים עוברים בימים אלה עריכת ליטוש אחרונה. הכרך הראשון מביא במלואם טקסטים מרכזיים החוזרים ומופיעים בערכים שונים. הטקסטים מובאים בלשון המקור ובתרגום לאנגלית. בכרכים הבאים יבואו שמות האתרים בסדר האל"ף-בי"ת. ריכוז המקורות בכרך הראשון מאפשר גישה נוחה אל הנוסח המלא. הערכים יסתפקו במובאות קצרות הנוגעות במישרין לערך עצמו. בכרך זה נמצאים גם המבוא, רשימת קיצורים מוערת של המקורות וביבליוגרפיה כללית. הכרך ממתיך להוצאתו לאור. הכרך השני והכרך השלישי מכילים את הערכים המתחילים באות A. כלולים בהם כמה מן הערכים הגדולים ביותר בחיבור כולו, והתקנתם חייבה היערכות מיוחדת. שלושת הכרכים הראשונים (כ-1,500 עמוד) מצויים בהגהה אחרונה לאחר עימוד, ומתוכנן להוציאם לאור במרוצת 2014. הכרך הבא, העוסק בערכים המתחילים באות B, מצוי בעריכה מתקדמת. נמשכת העבודה על סידור הערכים בשאר הכרכים.

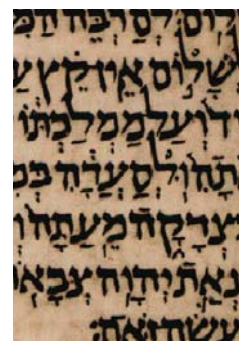
המפעל לחקר השירה והפיוט בגניזה על שם עזרא פליישר

3.1.2

פרופ' שולמית אליצור

המפעל נוסד על ידי האקדמיה הלאומית בשנת תשכ"ז (1967). מטרת המפעל הייתה לפענח, לזהות ולקטלג את קטעי השירה והפיוט שנשתמרו באוספי הגניזה הקהירית. היזמה נתאפשרה עם ריכוז תצלומי המיקרופילם של רוב אוספי הגניזה בעולם במכון לתצלומי כתבי היד העבריים שבספרייה הלאומית. היום אפשר להיעזר גם בסריקות המשובחות של קטעי הגניזה שבאתרים שונים במרשתת, ובעיקר באתר "גנזים" של מפעלי פרידברג לחקר הגניזה, ואכן הקטעים הסרוקים מקלים לעתים קרובות על פיענוח החומר.

אחרי כארבעים ושבע שנות עבודה הושלם קטלוג השירים ברוב האוספים הגדולים של הגניזה. במאגר המידע של המפעל רשומים יותר מ-85,400 כותרים של פיוטים מן הגניזה ויותר מ-70,000 התחלות של פיוטים נדפסים. מן האוספים הגדולים של קטעי הגניזה נותרו עוד לקטלוג רק חלק מקטעי סדרת הנוספות של אוסף טיילור-שכטר, השמור בספריית האוניברסיטה של קמברידג', וקטעי הגניזה שבאוסף פירקוביץ' שבסנקט-פטרבורג, אך קיימים עוד כמה אוספים קטנים שטרם קוטלגו, וכן דרושות השלמות לאוספים שכבר קוטלגו.

המפעל נושא את שמו של פרופ' עזרא פליישר ז"ל, שייסדו ועמד בראשו יותר משלושים ותשע שנים. פרופ' פליישר הלך לעולמו באב תשס"ו. העבודה במפעל חייו נמשכת ברצף בראשותה של פרופ' שולמית אליצור, בסיועה של ועדה מלווה ובה שני חברי האקדמיה (ראו פירוט להלן בפרק "ועדות האקדמיה"). את עיקר עבודת הפיענוח, הקטלוג והמחשוב מבצעת העובדת הקבועה במפעל, ד"ר שרה כהן.

בשנה האחרונה התקדמה עבודת הקטלוג של סדרת הנוספות שבאוסף טיילור-שכטר שבקמברידג', ובעקבותיה נוספו למאגר כ-3,500 כותרים חדשים. מדובר בכרכים המכילים מאות קטעים קטנים וקשים לזיהוי, ועם זאת עד כה זוהו וקוטלגו רוב הקטעים. העבודה אף הניבה פרות מחקריות מרתקים, כגון פיוט בלתי ידוע של ר' יהודה הלוי שנתגלה לאחרונה. בצד עבודת הקטלוג נמשך גם השנה הרישום השוטף של קטעי השירה והפיוט שפורסמו בספרים ובכתבי עת מקצועיים, והושלמה העברת המידע על פיוטים נדפסים מן הכרטסת שבמפעל למאגר הממוחשב, כולל הגהה יסודית של כל הכרטסת.

פרויקט חדש שהתחלנו בו השנה הוא הגהה יסודית של פיוטי הגניזה הרשומים במאגר הממוחשב. בצד תיקוני טעויות הקלדה, אנו מנצלים את הסריקות המשובחות שבאתר פרידברג כדי לזהות פיוטים שבעבר לא זוהו ולהשלים מידע על פיוטים אחרים. בדרך זו הוגהו מאות קטעי פיוט השמורים בסדרה החדשה באוסף טיילור-שכטר בקמברידג'. ההגהה מאפשרת העברת מידע לגורמי חוץ, ולאחרונה נחתם הסכם עם הספרייה הלאומית, המחייב אותנו להעביר לה מידע על 2,000 כותרים מדי שנה תמורת שהותנו בבניין הספרייה.

החומר שבמאגר המידע של המפעל מספק כל העת נתונים לחוקרי שירה ופיוט עבריים בארץ ובעולם, הפונים שוב ושוב בשאלות ומקבלים סיוע, תשובות ממוקדות ואף דוחות מפורטים המאפשרים להם להתקדם במחקריהם.

מפעלים בתמיכת האקדמיה

3.2

המפעל המשותף עם MGH

3.2.1

האקדמיה שותפה ל-MGH (Monumenta Germaniae Historica) שבמינכן במפעל התקנתן והוצאתן לאור של מהדורות ביקורתיות של חיבורים עבריים מאשכנז בימי הביניים. הכרך הראשון בסדרה המשותפת ראה אור בשנת 2005. האקדמיה הקימה למפעל זה ועדת היגוי שבראשה עומד פרופ' ב"ז קדר (ראו פירוט להלן בפרק "ועדות האקדמיה"). הוועדה אישרה שישה מיזמים העתידיים להסתיים בשנים הקרובות. בשנת 2014 עומד לראות אור הכרך הכולל את הפיוטים העבריים אשר נכתבו בעקבות מסע הצלב הראשון.

מפעל המילון של הפרסית האמצעית

3.2.2

פרופ' שאול שקד

המפעל הוא בחסות האקדמיה ובפיקוח ועדה אקדמית. יו"ר הועדה, פרופ' גדעון גולדנברג ז"ל, נפטר לפני זמן מה, וטרם מונתה ועדה חדשה. למפעל גם ועדה מדעית בין-לאומית, שהרכבה עדיין איננו סופי. עם החוקרים שנתנו הסכמתם לשמש בה נמנים פרופ' ניקולס סימס-ויליאמס (לונדון וקמברידג'), פרופ' גרארדו ניולי (רומא), שנפטר לפני זמן מה, ופרופ' ז'ילבר לאזאר (פריז).

המפעל פועל בחסות משותפת של האקדמיה הישראלית והאקדמיה דאי לינצ'אי (Accademia dei Lincei) שברומא. פעילותו נהנית גם מחסות האקדמיה לכתובות ולספרויות בפריז (Académie des Inscriptions et Belles-Lettres), והוא גם נמנה עם מפעלי המחקר של איגוד האקדמיות הבין-לאומי (Union Académique Internationale). מנהל המפעל הוא פרופ' שאול שקד מהאוניברסיטה העברית בירושלים, וסגנו הוא פרופ' קרלו צ'רטי (Carlo Cereti) מאוניברסיטת סאפינצה (Sapienza) שברומא. מאחר שפרופ' צ'רטי משמש בשנים האחרונות בתפקיד נספח בשגרירות איטליה בטהראן, אין הוא פעיל במפעל המילון. מרכז המפעל הוא ד"ר דומניקו אגוסטיני.

מטרת המפעל היא להעלות את כל הטקסטים הרלוונטיים בפרסית אמצעית לאתר המיועד לכך במרשתת, כהכנה למילון. הטקסטים כוללים את הספרות הזורואסטרית שבפרסית אמצעית (במלואה, עד כמה שאפשר), מבחר טקסטים בפאנז, הטקסטים המאניכאיים בפרסית אמצעית שנתגלו בטורפאן (תוך שימוש בחומרים שנאספו לצורך המילון של הפרסית האמצעית המאניכאית על ידי ד"ר דזמונד דורקין-מייסטרסטרנסט ובאדיבותו) והכתובות האפיגרפיות בפרסית אמצעית שנכתבו על גבי סלעים, על גבי חותמות ועל ממצאים ארכאולוגיים אחרים, כגון פפירוסים, תעודות על קלף וכיו"ב. הכוונה היא לתעד גם את האוצר הלוקסיקלי של הפרסית האמצעית המופיע כמילים שאולות בשפות שכנות, כגון הדיאלקטים השונים של הארמית, של הארמנית ושל הערבית. הטקסטים מועלים לאתר במהדורות מדעיות בתעתיק מדעי לאותיות לטיניות ולאחר הגהה קפדנית, והם נועדו לשמש בסיס למילון מקיף של השפה. לאחר שיצטבר חומר מספיק כדי הכנת המילון, יוחל בשלב השני והאחרון, שבו ייכתבו ערכי המילון עצמם.

צוות מצומצם של עוזרים מדעיים, חלקם מתנדבים, פועל בארץ, באיטליה ובארצות אחרות כדי להכין את מסד הנתונים למילון, שיהיה הראשון מסוגו. הצוות כולל גם עוזרים, האוספים חומר הנוגע לאטימולוגיות של הלוקסיקון בפרסית אמצעית, ומומחים לתכנות מחשבים, השוקדים על פיתוח התכנה ועל תחזוקתה. הצוות מתכנס מפעם לפעם לדיונים מדעיים ולהחלפת דעות. מרכז החישובים של האוניברסיטה העברית בירושלים מספק שירותי שרת ותמיכה למפעל, ושירותים אחרים נרכשים בשוק הפרטי.

המפעל איננו נתמך כספית על ידי האקדמיה, אך הוא נהנה כרגע ממימון הקרן הלאומית למדע. תאריך היעד לסיומו של השלב הנוכחי בעבודה על המילון הוא ספטמבר 2014. העשרת מסד הנתונים עדיין נמשכת, אך בקרוב יופנה חלק מן המאמץ העיקרי לכתובת ערכי המילון. הקבוצה הפועלת ברומא זכתה בעבר לתמיכה כספית על בסיס אישי במסגרת לימודי הפרסית האמצעית

באוניברסיטת סאפיינצה, אך לאחרונה צומצמה מאוד המעורבות האיטלקית במפעל בשל קשיי תקציב בממסד האקדמי האיטלקי, והתמיכה הכספית היחידה היא של הקרן הלאומית למדע. הוגשה בקשה לתמיכה במפעל מן הקרן הלאומית למדע לשנים 2014–2018. התכנית היא לסיים בשנים אלה את כתיבת ערכי המילון.

ד"ר דומניקו אגוסטיני, כאמור אחד החוקרים האיטלקים שבקבוצה, שוהה בארץ זה כשלוש שנים, והוא מרכז כעת את עבודת הצוות. הוא גם תורם בהתנדבות להוראת הפהלווי (שפה פרסית אמצעית) באוניברסיטה העברית בירושלים. מתנדבים העובדים במקומות אחרים בעולם מספקים אף הם חומר למסד הנתונים של המילון. בעיקר יש לציין את מעורבותם בעבודת המפעל של פרופ' אוקטור שרוו מאוניברסיטת הרוורד ושל ד"ר יודית יוספסון מאוניברסיטת גטבורג שבשוודיה.

German-Israeli Frontiers of the Humanities – GISFOH

3.3

הסכם שנחתם בשנת 2009 בין האקדמיה לקרן אלכסנדר פון הומבולדט הגרמנית הוביל לכינוס סדרת כינוסים רב-תחומיים במדעי הרוח שבהם משתתפים חוקרים צעירים – ישראלים וגרמנים. בכל שנה נבחרים ארבעה חוקרים ישראלים בתחומים שונים מתוך חברי פורום הצעירים של האקדמיה לעבוד בשיתוף עם ארבעה חוקרים צעירים גרמנים בתחומים דומים. יחד הם מהווים את הוועדה המארגנת של כינוס דו-לאומי בשיתוף של כ-50 חוקרים מגרמניה ומישראל. הכינוס מתקיים בישראל ובגרמניה לסירוגין. מטרות הכינוס הן להפגיש חוקרים צעירים מצטיינים מתחומים שונים ולאתגר אותם לחשוב ולחקור מעבר לגבולות תחום הדעת שלהם, לאפשר הפריה הדדית וליצור ערוץ לחילופי ידע אקדמי.

הכינוס החמישי התקיים בתאריכים 29 בספטמבר–2 באוקטובר 2013 בצובה ליד ירושלים והתמקד בנושא Access Knowledge and Resources. תחומי עיסוקם של המוזמנים לכינוס הם חינוך,

משתתפי כינוס GISFOH 2013

ספרות השוואתית, היסטוריה של המדע ולימודים איבריים ודרום-אמריקאיים. חברי הוועדה המארגנת הישראלית של הכינוס הזה היו ד"ר דנה אולמרט, ד"ר טל גלעד, ד"ר רז חן-מוריס וד"ר קלאודיה קדר.

הכינוס השישי יתקיים בספטמבר 2014 במוסד גרמניה ויתמקד בנושא: Media of Memory: Between the Oral and the Digital. חברה הישראלים של הוועדה המארגנת הם אלה: ד"ר ענבל עופר (היסטוריה חברתית), ד"ר נעם רייזנר (ספרות אנגלית), ד"ר רות ג'נאו (לימודי אפריקה) וד"ר נעם יורן (פילוסופיה פוליטית).

במסגרת ההסכם כוננה קרן פון הומבולדט את תכנית Connect, המאפשרת לחוקרים שהשתתפו בכינוסי GISFOH להגיש בקשות לתמיכה במיזמים משותפים ובשיתופי פעולה עם החוקרים שפגשו בכינוס. במסגרת התכנית קיבלו תמיכה 23 מיזמים משותפים של משתתפי הכינוסים. פרופ' שולמית וולקוב מרכזת את המיזם מטעם החטיבה.

פורום צעירי מדעי הרוח והחברה

3.4

החטיבה מקיימת פורום של צעירי האקדמיה זה עשר שנים. בכל קבוצה בפורום משתתפים כמה מלומדים צעירים ומצטיינים אשר נבחרו על פי כישורים אקדמיים ומצוינות מדעית על ידי ועדה מטעם החטיבה. בראש כל קבוצה עומד חבר אקדמיה. הפורום מקיים דיונים בנושאים שונים. בשנה האחרונה פעלה קבוצה בראשות פרופ' בן-עמי שילוני, שחבריה עוסקים בנושא "מזרח" מול "מערב" בעת החדשה. השנה נבחרה קבוצה חדשה, בראשות פרופ' גדליה סטרומזה, שחבריה יעסקו בנושא דת ומדינה בדתות האברהמיות.

הפורום נועד לשמש קבוצת חשיבה ומסגרת לעיון בשאלות האקטואליות של המדע. חברי הפורום ידונו בנושאי מחקר מתחום המתודולוגיה של המדע ומתחום ארגון המחקר המדעי.

בשנת תשע"ד-2014 נבחרו תשעה עשר חברי פורום בראשותו של פרופ' גדליה סטרומזה.

אלה שמותיהם:

ד"ר מיכאל אבשטיין, לימודי האסלאם, עמית בובר, האוניברסיטה העברית בירושלים
ד"ר דומניקו אגוסטיני, לימודי איראן, עמית פולונסקי
ד"ר מיכל בראש-סיגל, המחלקה למחשבת ישראל, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
ד"ר מרסי ברינק-דנן, המחלקה לאנתרופולוגיה וסוציולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים
ד"ר און ברק, החוג להיסטוריה של המזרח התיכון ואפריקה, אוניברסיטת תל-אביב
ד"ר יוסף ויצטום, החוג לשפה וספרות ערבית, האוניברסיטה העברית בירושלים
ד"ר מעוז כהנא, החוג להיסטוריה של עם ישראל, אוניברסיטת תל-אביב
ד"ר נסים ליאון, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת בן-אילן

ד"ר ברברה מאייר, לימודי דתות, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר אריק מורן, החוג ללימודי אסיה, אוניברסיטת חיפה
 ד"ר אופיר מינץ-מנור, המחלקה להיסטוריה, פילוסופיה ומדעי היהדות, האוניברסיטה הפתוחה
 ד"ר קייטלין מסלר, לימודי דתות, מכון סכוליון, האוניברסיטה העברית בירושלים
 ד"ר ערין סלאמה-קודסי, שפה וספרות ערבית, אוניברסיטת חיפה
 ד"ר נילי סמט, המחלקה לתנ"ך, אוניברסיטת בר-אילן
 ד"ר יאיר פורסטנברג, המחלקה להיסטוריה של עם ישראל, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 ד"ר שלום צדיק, פילוסופיה של ימי הביניים, עמית פולונסקי
 פרופ' רונית ריצ'י, לימודי מזרח אסיה ודתות, האוניברסיטה העברית בירושלים
 ד"ר גדי שגיב, מחשבת ישראל, עמית בובר, האוניברסיטה העברית בירושלים
 ד"ר טומאסו תסיי, לימודי האסלאם, עמית פולונסקי

בשנת תשע"ג-2013 נבחרו שלושה-עשר חברי פורום בראשותו של פרופ' בן-עמי שילוני.

אלה שמותיהם:

ד"ר ניר אביאלי, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 ד"ר ניסים אוטמגזין, החוג ללימודי אסיה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 ד"ר עופר אשכנזי, החוג להיסטוריה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 ד"ר גליה בנזימן, המחלקה לספרות, לשון ואמנויות, האוניברסיטה הפתוחה
 ד"ר און ברק, החוג להיסטוריה של המזרח התיכון, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר דפנה הירש, המחלקה לסוציולוגיה, מדע המדינה ותקשורת, האוניברסיטה הפתוחה
 ד"ר אורנה נפתלי, החוג ללימודי אסיה, האוניברסיטה העברית בירושלים
 ד"ר ציפי עברי, החוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת חיפה
 ד"ר רוני פרצ'ק, החוג ללימודי מזרח-אסיה, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר אבי רובין, המחלקה ללימודי המזרח התיכון, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 ד"ר אוריה שביט, החוג לשפה וספרות ערבית ולימודי האסלאם, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר יעל שטרנהל, החוג להיסטוריה והחוג לאנגלית ולימודים אמריקאיים, אוניברסיטת תל-אביב
 ד"ר ארנית שני, החוג ללימודי אסיה, אוניברסיטת חיפה

(הרשימות המלאות של חברי פורום הצעירים בשנים שעברו מופיעות באתר האקדמיה - בדף החטיבה למדעי הרוח/פורום הצעירים).

פעילות ההוצאה לאור

4

חוק האקדמיה מונה עם מטרות האקדמיה ותפקידיה "לפרסם כתבים שיש בהם כדי לקדם את המדע". לשם כך פועלת באקדמיה בקביעות ועדת פרסומים, וההוצאה לאור עובדת על פי החלטות ועדת הפרסומים והנחיותיה. בפרסומי האקדמיה פרות של תכניות מחקר ומפעלים שהיא יזמה ואשר נועדו לשמש תשתית לפעילות מדעית, כל אחד בתחומו, וכן קובצי מאמרים בעקבות ימי עיון וסדנאות שנערכו באקדמיה או בחסותה. כמו כן יוצאים לאור חיבורים שהוצעו לאקדמיה ונמצאו מתאימים למדיניות הפרסום שלה. רוב הפרסומים בעברית הם מתחומי מדעי הרוח ויש להם זיקה אל מדעי היהדות, ואילו הפרסומים באנגלית ובשפות אחרות מקיפים את כל המדעים: מדעי הרוח והחברה ומדעי הטבע.

פרסומים רבים במדעי הרוח הם מהדורות מדעיות של מקורות ושל כתבי יד בתחומים כגון תולדות עם ישראל, תולדות המחשבה והדת היהודית, הגות ימי הביניים ולשונות היהודים, ונודעת להם חשיבות בחקר התרבות למן העת העתיקה ועד לתקופה המודרנית.

בסדרות "דברי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים" ו-*Proceedings* מתפרסמות הרצאות שנשא מרצים אורחים באקדמיה.

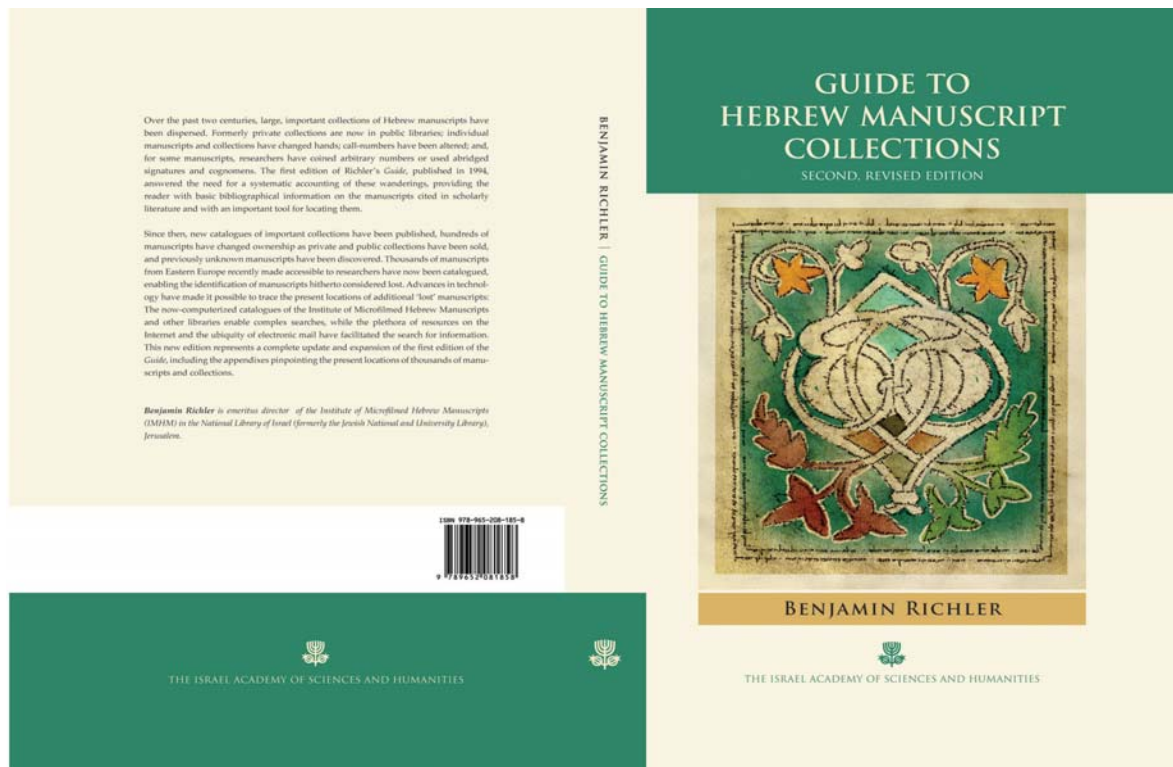
בתחום מדעי הטבע פועלת ועדת הפאונה והפלורה של ארץ ישראל, ומטרתה לפרסם מונוגרפיות על קבוצות בעלי חיים וצמחים של ארץ ישראל ופרסומים נלווים בתחומי האקולוגיה ומגוון המינים. החיבורים בסדרות *Flora Palaestina* ו-*Fauna Palaestina* וכן הפרסומים הנלווים מובאים לדפוס ומופקים בהוצאה לאור של האקדמיה.

ההוצאה לאור מפיצה את פרסומיה באמצעות משלוח הודעות ועלונים בדואר האלקטרוני ובדואר הרגיל לרשימות תפוצה מיוחדות לפי נושאי הפרסומים. כמו כן היא נעזרת בשירותיהם של מפיצים מקצועיים.

בשנת הדוח השתתפה ההוצאה לאור של האקדמיה, כמדי שנה בשנה, בשבוע הספר העברי. בטיפול של ההוצאה לאור בעת הכנת הדוח 15 כתבי יד, מהם 9 ספרים ו-6 חוברות. שלושה ספרים בסידור ו-12 כתבי יד בשלבי שונים של עריכה.

אלה הפרסומים שראו אור בשנת הדוח:

- מעקרונות מופשטים ועד סיפור סיפורים: עיונים בבלשנות שמית מוגשים לגדעון גולדנברג בהגיעו לגבורות, בעריכת יוחנן פרידמן (תשע"ג)
- *Exchange and Transmission across Cultural Boundaries – Philosophy, Mysticism and Science in the Mediterranean World: Proceedings of an International Workshop Held in Memory of Professor Shlomo Pines*, ed. Haggai Ben-Shammai, Shaul Shaked and Sarah Stroumsa (2013)
- *Guide to Hebrew Manuscript Collections*, by Benjamin Richler (second, revised edition, 2014)
- *H.M. Daleski - In Memoriam*, ed. Ruth Nevo (2013)
- *A Philosophy of Dialogue*, by Jürgen Habermas (Proceedings of the Israel Academy of Sciences and Humanities, vol. VIII, no. 6) (2013)
- *On an Armenian Magical Manuscript: New York, Jewish Theological Seminary, Ms 10558*, by James R. Russell (Proceedings of the Israel Academy of Sciences and Humanities, vol. VIII, no. 7) (2013)
- מתודולוגיה ואידאולוגיה: אתגרים בחקר ההיסטוריה של המגדר, מאת תמר הרציג (דברי פורום צעירי מדעי הרוח והחברה של האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, חוברת 1) (תשע"ג)

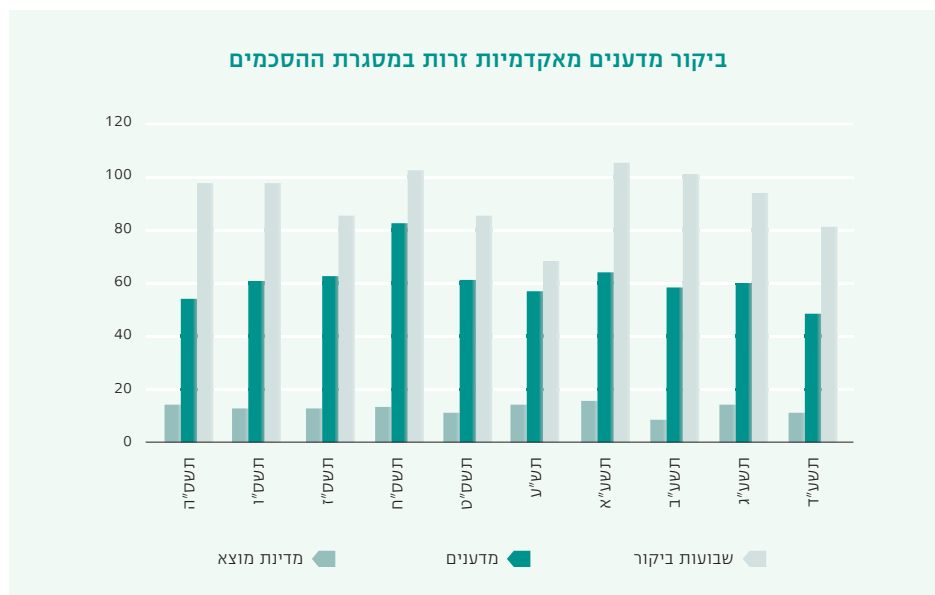
קשרים בין-לאומיים

5

לאקדמיה הסכמים עם 38 מוסדות (ברובם אקדמיות למדעים) ב-35 מדינות באירופה, באמריקה הצפונית והדרומית, במרכז אסיה, בתת-היבשת ההודית ובמזרח הרחוק, והיא חברה במספר רב של ארגונים בין-לאומיים חשובים. הקשרים הבין-לאומיים של האקדמיה באים לידי ביטוי בחילופי חוקרים במסגרת הסכמים עם אקדמיות בעולם, בקיום סדנאות מדעיות דו-לאומיות ורב-לאומיות, בפעילות מדעית אזורית ובייצוג הקהילייה המדעית הישראלית בארגוני מדע בין-לאומיים. לאחרונה נחתמו הסכמים חדשים עם האקדמיות הלאומיות של גרמניה (אקדמיה לאופולדינה), הודו ויפן. באקדמיה ועדה האמונה על ליווי פעילותה הבין-לאומית של האקדמיה ועל ייזום פיתוח יחסיה עם אקדמיות עמיתות. סגן הנשיאה פרופ' ב"ז קדר הוא יושב ראש הוועדה, וחבריה הם פרופ' נילי כהן ופרופ' מיכאל סלע.

במסגרת מכסות הביקורים על פי ההסכמים האלה ביקרו בישראל בתקופת הדיווח (מ'1 באפריל 2013 עד 31 במרס 2014) 48 מדענים מ-12 אקדמיות (בשנה הקודמת ביקרו 59 מדענים מ-13 אקדמיות), ובסך הכול הם שהו בארץ 81 שבועות (75 שבועות בשנה הקודמת). נתונים אלה מראים יציבות מסוימת משנה לשנה – עם עלייה מתונה במספר שבועות הביקור. נוסף על ביקורים אלו במסגרת מכסות הביקור ביקרו בארץ מחד ונסעו לחו"ל מאידך עשרות נוספות של חוקרים להשתתף בסדנאות ובכינוסים בחסות משותפת של האקדמיה ואקדמיות זרות. ביקורים אלו אינם כלולים בנתונים המובאים בטבלה הזאת:

24 מדענים ישראלים (35 בשנה הקודמת) ביקרו במסגרת ההסכמים המשותפים ב-10 מדינות זרות (11 בשנה הקודמת). נתונים אלה אינם כוללים את נציגי האקדמיה שמטרת נסיעתם הייתה לייצג את האקדמיה בישיבות של ארגונים בין-לאומיים.

האקדמיה מייצגת את ישראל בארגוני גג מדעיים בין-לאומיים כגון המועצה הבין-לאומית למדע – איקס"ו (ICSU) – והקרן האירופית למדע (ESF). האקדמיה עודדה את הקמתן של כעשרים ועדות תחומיות המייצגות את ישראל באיגודי המדע של איקס"ו, והיא משלמת את דמי החבר שלהן. האקדמיה תומכת בהשתתפות יושבי ראש הוועדות המדעיות הלאומיות בכינוסי האיגודים הבין-לאומיים למיניהם, ומשתתפת בייצוגן של כעשר ועדות בין-תחומיות באיקס"ו. האקדמיה מיוצגת בכמה איגודים בין-לאומיים של אקדמיות לאומיות וכן בגופים ובתכניות של הקרן האירופית למדע, בוועדה הישראלית לאונסק"ו, בקרן הדור-לאומית ארצות הברית-ישראל ובוועדה הגרמנית למלגות מינרבה. האקדמיה מיוצגת גם במועצה הלאומית למחקר ופיתוח ובוועדה לקשרי חוץ מדעיים שלה ובצוות העבודה של משרד החוץ לנושא החרם האקדמי.

קשרי מדע עם מדינות ועם אקדמיות למדעים

5.1

אוזבקיסטן

בשנת 1999 נחתם זיכרון דברים בעניין שיתוף פעולה מדעי בין האקדמיה ובין האקדמיה האוזבקית.

אוסטריה

ההסכם לשיתוף פעולה בין האקדמיה ובין האקדמיה האוסטרית נחתם בשנת 1993. עיקרו ביקורים הדדיים של מדענים בכירים, חילופי מידע, מחקרים משותפים ובדיקת האפשרות להקמת מרכזי מחקר משותפים.

אוסטרליה

בשנת 1998 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי עם האקדמיה האוסטרלית. בחודש פברואר 2011, במסגרת ביקורה בארץ, ביקרה פרופ' Suzanne Cory, נשיאת האקדמיה הלאומית האוסטרלית, באקדמיה ונפגשה עם נשיאת האקדמיה ועם חברי מועצת האקדמיה. במסגרת הדיון נשקלו צעדים אפשריים להידוק הקשרים בין האקדמיות ולהרחבתם. כמו כן שני חוקרים מאוסטרליה השתתפו בכינוס "יזמות".

אוקראינה

בשנת 1993 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי עם האקדמיה האוקראינית. עניינו שיתוף פעולה במחקרים, בסדנאות ובסימפוזיונים, חילופי מדענים וחילופי מידע.

ביקרו בישראל:

Dr. Petro Tsarenko, Botany

Dr. Lada Stupina, Botany

Dr. Volodymir Safonov, Technology

Dr. Sergiy Mosyakin, Botany

Dr. Oksana Vynogradova, Botany

אזרבייג'ן

בשנת 1994 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות.

איטליה

ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות נחתם בשנת 2000.

ביקרו בישראל:

Prof. Michele Faraguna, Ancient History

Prof. Lorenzo Gagliardi, Law

Dr. Federico Dragoni, Linguistics

אלבניה

בחודש אפריל 2004, בעת ביקורם של סגן נשיא האקדמיה האלבנית והמזכיר המדעי הכללי באקדמיה, נחתם בירושלים ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין שתי האקדמיות.

אסטוניה

בשנת 1995 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות.

ביקר בישראל:

Prof. Priit Kogerman, Technology

ארגנטינה

בספטמבר 2012 חתמו נשיאי האקדמיה הישראלית והאקדמיה הארגנטינאית, בירושלים ובבואנוס איירס, על הסכם לשיתוף פעולה מדעי, המדגיש קיום סדנאות דו-לאומיות.

ארמניה

בשנת 1992 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות. ההסכם כולל עידוד מחקרים משותפים וחילופי מידע בין קהילות המחקר הישראלית והארמנית. האקדמיה הארמנית פועלת בשיתוף עם האקדמיה לקידום תיעוד הניב הירושלמי של השפה הארמנית.

ארצות הברית

ביוני 2013 התקיים באירוויין אשר בקליפורניה הכינוס הראשון במסגרת Kavli Frontiers of Science על בסיס ההסכם עם האקדמיה הלאומית האמריקאית. השתתפו בכינוס כארבעים ישראלים. הכינוס השני מצוי בשלבי תכנון מתקדמים ויתקיים בארץ בחודש פברואר 2015. הכינוסים הם בין-תחומיים ומשלבים תחומים ממדעי הטבע והחברה. במרס 2014 השתתפו נשיאת האקדמיה והמנכ"ל – זו השנה השנייה ברציפות – בהתכנסות בווינגטון של מועצות שלוש האקדמיות הלאומיות האמריקאיות לדיון בדרכים נוספות לקידום שיתוף הפעולה בין האקדמיות הלאומיות לבין האקדמיה שלנו.

בולגריה

בשנת 1995 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות. במסגרת ההסכם מתקיימים שלושה מיזמים במתמטיקה, המשותפים לחוקרי המכון למתמטיקה של האקדמיה הבולגרית ולחוקרים באוניברסיטת בן-גוריון בנגב, אוניברסיטת תל-אביב והטכניון, ומיזם נוסף המשותף למכון לכימיה כללית ואי-אורגנית ולחוקר מאוניברסיטת בר-אילן.

ביקרו בישראל:

Prof. Chavdar Penev, Nuclear Energy
Prof. Svetlina Nikolova, Slavic Studies
Dr. Daniela Georgieva, Chemistry

ביקרה בבולגריה:

ד"ר אלזה פרחי, מתמטיקה, אוניברסיטת תל-אביב

ברזיל

בחודש ספטמבר 2012 הסכימו נשיאת האקדמיה הישראלית ונשיא האקדמיה הברזילאית למדעים לקיים בברזיל סדנה דו-לאומית בנושא פרמקולוגיה.

בריטניה

UK-Israel Science Days הייתה הכותרת לאירוע אשר התקיים בסוף חודש נובמבר 2013 בלונדון בהשתתפות נשיאת האקדמיה ומדענים ותעשיינים מהארץ ומבריטניה בחסות החברה המלכותית ו-BIRAX – הקרן הדו-לאומית במדעי החיים. ד"ר מאיר צדוק נפגש בספטמבר 2013, בלונדון, עם ראשי החברה המלכותית, והם דנו בערוצי שיתוף פעולה בין האקדמיות.

גרוזיה

בשנת 1992 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות.

ביקרו בישראל:

Prof. Vladimir Elisashvili, Biochemistry
Dr. Tamar Khardziani, Biochemistry
Dr. Aza Kobakhidze, Biochemistry

גרמניה

לאקדמיה הסכמים חתומים עם כמה אקדמיות ומוסדות מחקר בגרמניה. בדצמבר 2013 חתמו, בירושלים, נשיאת האקדמיה שלנו ונשיא האקדמיה הלאומית של גרמניה, לאופולדינה, על הסכם חדש לשיתוף פעולה מדעי. טקס החתימה נערך במסגרת סדנה משותפת בנושא Stability and Plasticity: Advances in Understanding Neuronal Representation, אשר התקיימה בבית האקדמיה.

ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיה ובין האקדמיה של ברלין-ברנדבורג (BBAW) נחתם בשנת 2000, ובמסגרתו התקיימה הסדרה הדו-לאומית עם ה-BBAW בנושא "מדע ושלוש – מדע ומלחמה", אשר הסתיימה בשנת 2013. בדצמבר 2013 החלה סדרה חדשה, הנושאת את הכותרת "תהליכי עדכון, מודרניזציה ורציונליזציה ביהדות, בנצרות ובאסלאם במשך כל התקופות". הסדנה הראשונה, Rationalization of Religion, התקיימה בברלין. בזמנם הסכימו הצדדים לתת חסות למפעל ההוצאה לאור של מהדורה ביקורתית של כל כתבי מרטין בובר. בשנת 2013 עברה האחריות בצד הגרמני של המפעל מה-BBAW לאוניברסיטת היינריך היינה שבדיסלדורף. באוקטובר 2003 ביקרה באקדמיה משלחת מן הקרן למדע של גרמניה, DFG, בראשות נשיאה פרופ' ארנס לודוויג וינקר. במעמד זה חתמו נציגי האקדמיה, נציגי הקרן הלאומית למדע ונציגי DFG על הסכם משולש לשיתוף פעולה מדעי.

בחודש ינואר 2009 חתמה האקדמיה על הסכם עם קרן אלכסנדר פון הומבולדט הגרמנית. ההסכם דן בקיום סדרה של כינוסי מדע משותפים אשר יתקיימו בארץ ובגרמניה לסירוגין, אחת לשנה, תחת הכותרת GISFOH (German-Israeli Frontiers of the Humanities). סדרת GISFOH הראשונה הסתיימה לאחר ארבעה מפגשים, וכבר החלה הסדרה השנייה. בסוף ספטמבר 2013 התקיים בארץ הסימפוזיון החמישי בנושא Access: Knowledge and Resources, בהשתתפות 26 חוקרים צעירים מכל צד (ראו לעיל בפרק "החטיבה למדעי הרוח" בסעיף "German-Israeli Frontiers of the Humanities – GISFOH").

ביקר בישראל:

Prof. Bernd Witte, Philosophy

דרום-קוראה

ההסכם לשיתוף פעולה בין האקדמיות נחתם בשנת 1990, ועניינו חילופי מדענים, חילופי מידע וסמינרים משותפים. נשיאת האקדמיה השתתפה ב-Inter-Academy Seoul Science Forum בנובמבר 2014 והנחתה שולחן עגול בנושא נשים במדע. כמו כן שלושה חוקרים מקוראה השתתפו בכינוס "יזמות".

ביקר בקוראה:

פרופ' רשף טנא, מדע החומרים, מכון ויצמן למדע

האיחוד האירופי

לאקדמיה מעמד של חבר מן החוץ בתכנית המסגרת המדעית השביעית של האיחוד האירופי. פרופ' דוד הורן מייצג את האקדמיה בפורום האסטרטגי האירופי לתשתיות מחקר – ESFRI (European Strategy Forum on Research Infrastructures) – והשתתף בישיבתה בחודש אפריל 2014 ברומניה.

הודו

בשנת 1993 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות בתחום המדעים המדויקים. לפי ההסכם יבקרו בכל שנה מדען ישראלי בכיר בהודו ומדען הודי בכיר בישראל, לסירוגין. בנובמבר 2012 ביקרה בארץ משלחת בת ארבעה חוקרים בראשות נשיא האקדמיה הלאומית ההודית למדע, Prof. Krishan Lal, ונשיאי שתי האקדמיות חתמו על הסכם חדש, המדגיש קיום סדנאות דו-לאומיות ותכניות מדע משותפים. חוקר אחד מהודו השתתף בכינוס "יזמות".

ביקר בהודו:

ד"ר מיכאל בר, כימיה, האוניברסיטה העברית בירושלים

הולנד

ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות כולל חילופי מדענים, פרסומים משותפים, סמינרים משותפים וחילופי מידע.

הונגריה

בשנת 1990 הופעל ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות. ההסכם כולל חילופי מדענים, פרסומים משותפים, סמינרים משותפים וחילופי מידע. הוסכם שבוגרים מצטיינים של Central European University יוכלו להשתלם באוניברסיטאות בארץ תקופה של עד שנה.

ביקרו בישראל:

Dr. Magda Pal, Agriculture

Dr. Gabriella Szalai, Agriculture

הרשות הפלסטינית

(ראו להלן בסעיף "מפעלים אזוריים")

טג'יקיסטן

ההסכם לשיתוף פעולה עם טג'יקיסטן נחתם בשנת 1994.

טורקיה

ההסכם לשיתוף פעולה מדעי עם האקדמיה הטורקית נחתם באנקרה באפריל 2002. כמו כן חוקר אחד מטורקיה השתתף בכינוס "יזמות".

טייוואן

באוגוסט 1994 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי עם אקדמיה סיניקה. בדצמבר 2013 ייצגה נשיאת האקדמיה את האקדמיה בכינוס הדור-לאומי – ישראל-טייוואן – הראשון במדעי החיים אשר ארגנה אוניברסיטת טסינג הוואה בשיתוף עם נציגות ישראל שם. כמו כן שני חוקרים מטייוואן השתתפו בכינוס "יזמות".

יפן

בחודש אוקטובר 2013, עת השתתפותה של נשיאת האקדמיה בכינוס "מדע וטכנולוגיה למען החברה" בקיוטו אשר ביפן, היא חתמה על הסכם לשיתוף פעולה מדעי עם נשיא המועצה למדע של יפן (SCJ). נתמנו אנשי קשר מובילים משני המוסדות וכבר ביקרה משלחת ה-SCJ לדון אתנו בדרכי מימוש ההסכם.

ביקרו בישראל:

Prof. Yasuhiro Iye, Solid State Physics
Prof. Kumiko Haba, International Relations
Prof. Mariko Hasegawa, Evolutionary Studies
כמו כן שלושה חוקרים מיפן השתתפו בכינוס "יזמות"

ירדן

(ראו להלן בסעיף "מפעלים אזוריים")

לטווייה

בשנת 1999 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות. ההסכם כולל עידוד מחקרים משותפים וחילופי מידע בין האקדמיות וכן בין קהילות המחקר הישראלית והלטווית.

מצרים

(ראו להלן בסעיף "מפעלים אזוריים" ובסעיף "קשרים עם מוסדות בין-לאומיים")

סין

בשנת 1988 ביקרה בסין משלחת מהאקדמיה, ויחד הקימו שתי האקדמיות את המרכז האקדמי הישראלי בבייג'ינג עוד טרם כינון היחסים הדיפלומטיים בין הממשלות. בשנת 1991 נחתם הסכם עם האקדמיה הסינית למדעים, ובשנת 2000 נחתם הסכם לשיתוף פעולה בין האקדמיה ובין האקדמיה הסינית למדעי החברה. לפי ההסכמים יוקמו מפעלי מחקר משותפים, יתקיימו סדנאות וסימפוזיונים, ויהיו חילופי מדענים.

במאי 2013 התקיים דיון משותף של חברי מועצת האקדמיה עם חברי משלחת בת חמישה אנשים מלשכת היועצים של מועצת העם הסינית, בראשות סגן יושב ראש הלשכה Mr. Fang Ning, במסגרת ביקורה בארץ.

כמו כן שלושה חוקרים מסין השתתפו בכינוס "יזמות".

סלובניה

ההסכם לשיתוף פעולה בין האקדמיות נחתם בשנת 1996.

סלובקיה

ההסכם לשיתוף פעולה בין האקדמיות נחתם בשנת 1995.

ביקרו בישראל:

Dr. Stefan Chromik, Engineering

Dr. Jozef Marian Galik, Oriental Studies

Dr. Anna Guttova, Botany

Dr. Jaromir Kucera, Botany

Dr. Marek Slovak, Botany

ביקרו בסלובקיה:

ד"ר יותם ציפר-ברגר, בוטניקה, האוניברסיטה העברית בירושלים

גב' הגר לצ'נר, אקולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים

פולין

הסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות נחתם בשנת 1990. בשנת 2009 חתמו נשיאי שתי האקדמיות על חידוש ההסכם לשיתוף פעולה בין-לאומי בין האקדמיות.

ביקרו בישראל:

Dr. Martyna Lupicka, Immunology & Endocrinology

Prof. Beata Konikowska, Computer Science

Dr. Jolanta Mlynarczyk, Archaeology

Prof. Jerzy Zdanowski, Modern History

Prof. Barbara Lichocka, Archaeology

Dr. Teodozja Rzeuska, Archaeology

Dr. Przemyslaw Stozek, Art

Dr. Mateusz Mikolaj Klagisz, Oriental Studies

ביקר בפולין:

פרופ' נפתלי אורבך, פיזיקה גרעינית, אוניברסיטת תל-אביב

צ'כיה

ביוני 1991 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה עם האקדמיה הצ'כית. ההסכם חודש בשנת 1999.

ביקרו בישראל:

Dr. Jiri Mares, Physics

Dr. Jiri Friedl, History

ביקר בצ'כיה:

ד"ר יבסיי קוסמן, ביולוגיה, אוניברסיטת תל-אביב

צרפת

ההסכם לשיתוף פעולה בין האקדמיה ובין האקדמיה הצרפתית למדעים של המכון הצרפתי (Institut de France) נחתם בשנת 1989. לפי ההסכם כל אקדמיה תארח מדען בכיר מן המדינה האחרת אחת לשנתיים, לסירוגין. במסגרת הידוק הקשרים בין האקדמיות מתקיימת סדרת מפגשים מדעיים דו-לאומיים עם בכירי החוקרים, כל פעם בתחום נבחר אחר. הסדנה השנייה, במתמטיקה, התקיימה במאי 2013 בפריז, ובמרס 2014 התקיימה בארץ סדנה בפיזיקה.

קנדה

באוטווה, במאי 2012, חתמו Prof. Yolande Grisé, נשיאת החברה המלכותית הקנדית, ופרופ' רות ארנון על הסכם לשיתוף פעולה. ביוני 2013, על פי ההסכם עם החברה המלכותית הקנדית, התקיים הסימפוזיון הדו-לאומי הראשון, בנושא Brain Plasticity and Learning and Education. שותף נוסף למפגש היה המכון הקנדי למחקר מתקדם. הסימפוזיון השני יהיה במדעי הרוח.

רומניה

בשנת 1991 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות.

ביקרו בישראל:

Dr. Madalina Lascu, Philology
Dr. Lucian Nastasa Kovacs, History
Dr. Dan-Florin Anghel, Physical Chemistry
Dr. Elena Gabriela Ionita, Physical Chemistry
Prof. Lucian-Liviu Albu, Macroeconomics
Dr. Mihaela Edith Dobre, Psychology
Prof. Emilian Dobrescu, Sociology

ביקרו ברומניה:

גב' נועה מתוקי, הנדסת חומרים, אוניברסיטת תל-אביב
ד"ר מריו לוינשטיין, הנדסת חומרים, אוניברסיטת תל-אביב
פרופ' נעם אליעז, הנדסת חומרים, אוניברסיטת תל-אביב

רוסיה

בנובמבר 1995 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיות. ביולי 2013 התקיימה בישראל הסדנה הדו-לאומית ה-12 והאחרונה בסדרה בנושא אופטימיזציה של הרכב, מבנה ותכונות של חומרים מתכתיים, תחמוצתיים, מורכבים, חומרי ננו וחומרים אמורפיים. מישראל השתתפו 12 חוקרים ומרוסיה 12 חוקרים – ארבעה מתוכם במסגרת ההסכם.

השתתפו מרוסיה בסדנה הדו-לאומית בישראל:

Dr. Konstantin Grigorovich, Chemistry
Prof. Vladimir Strelnikov, Chemistry
Dr. Anatoly Fishman, Chemistry
Prof. K. Shunyaev, Chemistry

השתתפו בסדנה (לא במסגרת ההסכם):

Dr. Anton Starostin, Chemistry
 Prof. S. Shanchurov, Chemistry
 Prof. V. Valtsifer, Chemistry
 Prof. Kadyrgali Jamanbalin, Chemistry
 Dr. N. Astashina, Chemistry
 Dr. A. Suzdaltsev, Chemistry
 Dr. v. Kovrov, Chemistry
 Dr. Yu. Khalimullina, Chemistry

כמו כן שני חוקרים מרוסיה השתתפו בכינוס "יזמות".

ביקר בישראל:

Prof. Vasily A. Lyubetsky, Informatics

ביקרו ברוסיה:

ד"ר ולדימיר פפרני, ספרות רוסית, אוניברסיטת חיפה
 פרופ' דימיטרי סגל, לימודים רוסיים ומזרח-אירופיים, האוניברסיטה העברית בירושלים
 פרופ' נינה רודניק, לימודים גרמניים, רוסיים ומזרח-אירופיים, האוניברסיטה העברית בירושלים

שוודיה

בשנת 1974 נחתם ההסכם לשיתוף פעולה בין האקדמיות. אחת לכמה שנים נערך סימפוזיון דו-לאומי.

תאילנד

בשנת 1992 נחתם מזכר הבנה לשיתוף פעולה מדעי בין האקדמיה ובין המכון הלאומי למחקר של תאילנד. במסגרת זאת נעשה בשנים האחרונות מחקר משותף בנושא שיפור פרי הפיטאיה. כמו כן שלושה חוקרים מתאילנד השתתפו בכינוס "יזמות".

נשיאי האקדמיות ומועצות המדע של אזור המזרח התיכון

בשנת 1994 נוסד בווינגטון איגוד נשיאי האקדמיות ומועצות המדע של אזור המזרח התיכון בהשתתפות ירדן, הרשות הפלסטינית, מצרים וישראל ובחסות האקדמיות הלאומיות של ארצות הברית. האיגוד החליט לקיים פגישות סדירות באזור וכן מחקרים, סדנאות ופעולות משותפות. הנושא הראשון שנבחר היה השימוש במדע ובטכנולוגיה להגדלת כמויות המים בארצות האזור ולשיפור איכותם. נבחרו גם תחומים אלה: מחסורים תזונתיים במיקרונטריאנטים, מגוון המינים והשימוש בתקשורת אלקטרונית ברפואה מרחוק. בינואר 2002 הוחלט לפעול בשני תחומים נוספים: יצירת מקומות עבודה ופיתוח בר קיימא באזורי מדבר. כן הוחלט לצרף מדענים צעירים מצטיינים מן האזור לתכנית FOSE (Frontiers of Science and Engineering). המחזור האזורי השני של FOSE התקיים בחודש מרס 2007 בסביליה, והאקדמיה האמריקאית התחילה בתכנון המחזור השלישי. עם סיום כינוס FOSE התקיימה ישיבה של ראשי אקדמיות מהרשות הפלסטינית, ירדן, ישראל, ספרד וארצות הברית, ובה גובשה תכנית עבודה להמשך ואומצו המלצות מהסדנה האזורית השנייה בנושא מחסורים תזונתיים במיקרונטריאנטים, אשר התקיימה בירושלים במאי 2005.

בחודש ינואר 2008 התקיים בירדן המפגש החמישי של איגוד הנשיאים, ובאותה עת התקיימה סדרת סדנאות תכנון בנושאים אשר ראשי האקדמיות ראו בהם בעלי עדיפות (תת-תזונה של מיקרונטריאנטים, מים, מקורות אנרגיה חלופיים, חיזוק תכניות הלימודים במדעים באוניברסיטאות וזיהום קרקעות). ראשי האקדמיות החליטו לכנות את המפעל הזה Association: of Middle Eastern and US National Academies of Sciences. ב-10 ביולי 2008 התקיימה בבית האקדמיה ישיבה של מועצת התזונה האזורית (בהתהוות) בהשתתפות נציגים ישראלים, פלסטינים ואמריקאים. ב-15 ביולי 2008 התקיימה בעמאן פגישת עדכון בהשתתפות המנכ"ל החדש של המועצה הגבוהה למדע וטכנולוגיה, ובה הוא הסכים כי ירדן תמשיך ותשתתף בפרויקט התזונה. בחודש אפריל 2008 השתתפה משלחת של חוקרים ישראלים במפגש הראשון של קבוצת המזרח התיכון ואפריקה של האיגוד הבין-לאומי לאסטרונומיה בקהיר.

המרכז האקדמי הישראלי בקהיר

המרכז האקדמי הישראלי בקהיר הוקם בשנת 1982 על ידי האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים ביזמת המוסדות להשכלה גבוהה והחברה המזרחית הישראלית. הקמת המרכז באה בעקבות הסכם התרבות בין ישראל למצרים ממרס 1979. האקדמיה מפעילה את המרכז במימון ות"ת. הרשויות המנחות את פעולת המרכז הן הנהלה ומועצה. מאוקטובר 2006 מנהל את המרכז פרופ' גבריאל מ' רזונבאום, שתחומי התמחותו הם הלשון, הספרות והתרבות של מצרים המודרנית. פרופ' רחל גלון מילאה בעבר במרכז את תפקיד מרכזת הקשרים בתחום מדעי הטבע.

משימתו העיקרית של המרכז האקדמי בקהיר היא להדק את הקשרים בין האוניברסיטאות ובין החוקרים במצרים ובשראל, לסייע לחוקרים משתי המדינות להשיג חומר מספריות ומארכיונים בנושאי מחקרם ולטפח מחקרים משותפים. המרכז מפעיל ספרייה לשירותם של חוקרים וסטודנטים, ונישאות בו הרצאות אקדמיות בנושאים מגוונים מפי מרצים מישראל ומפי אנשי רוח בולטים בישראל. מן הצד המצרי רוב המשתמשים בשירותי המרכז הם חוקרים וסטודנטים מצרים בתחומי הלשון והספרות העברית ובמדעי היהדות בכלל, וכן זרים השוהים בקהיר ומשכילים מצרים המגלים עניין בישראל ובתרבותה, ומן הצד הישראלי – חוקרים וסטודנטים בתחומי ההיסטוריה והתרבות המצרית והערבית. חוקרים וסטודנטים מתקדמים מישראל וכמה ממצרים קיבלו מלגות ביקור במצרים ובשראל לשם קידום מחקריהם.

מספר המבקרים המקומיים במרכז ידע תנודות עם השנים ותמיד הושפע ממצב היחסים בין ישראל למצרים ולשכנותיה האחרות וכן מאירועים פוליטיים אחרים במזרח התיכון. בתקופות של מתיחות פוליטית ניכרת ירידה במספר המבקרים המצרים במרכז. עם זאת בכל מצב, גם בתקופות קשות, המרכז הוסיף לפעול כסדרו: קיים את ההרצאות באנגלית ובעברית והמשיך לתת שירות ולסייע למבקרים בו ולפונים אליו, הן מצרים הן ישראלים והן זרים השוהים בקהיר או מבקרים בה. עד סוף שנת תשע"א (2011) קיים המרכז בהצלחה אירועים רבים ואירח אנשי אקדמיה ותרבות בולטים מישראל, אשר הרצו בתחומי התמחותיהם. כמו כן נערכו כמה אירועים של הקרנת סרטים ישראליים, מלווה בהקדמה של מנהל המרכז. כמו תמיד אירח המרכז מבקרים רבים, בודדים וקבוצות, מקצתם מחו"ל.

מרצים וסטודנטים לתארים מתקדמים מהאוניברסיטאות השונות במצרים הוסיפו להגיע למרכז ולהשתמש בספרייתו. נציין שאנשי המרכז מקפידים כל העת להרחיב את הספרייה ולטפחה. לאחר השלמת תכנונו והקמתו של הקטלוג המקוון של ספריית המרכז החל תהליך עדכון הקטלוג כדי להנגישו בעתיד גם דרך המרשתת (אינטרנט). בגלל המצב הפוליטי (ראו להלן) נדחתה פתיחת אתר המרכז במרשתת.

פרופ' גבריאל רוזנבאום ורעייתו מיכל, שסייעה בניהול המרכז האקדמי, סיימו את תפקידם באוקטובר 2010. פרופ' רוזנבאום התבקש להמשיך ולמלא את תפקיד המנהל למשך סמסטר נוסף, עד הגעת מחליפו, נענה לבקשה והגיע למרכז האקדמי לתקופות שהייה קצרות, לפי הסדר שאושר עם האוניברסיטה העברית בירושלים. הדבר הביא לידי צמצום פעילות ההרצאות במרכז האקדמי, אבל ספריית המרכז נשארה פתוחה ברציפות.

ב־25 בינואר 2011 וביוני 2013 התחוללו במצרים שתי מהפכות שבעקבותיהן הודחו שני נשיאים וחלו שינויים במשטר. בשל האירועים האלימים בקהיר בינואר 2011 נאלץ מנהל המרכז להתפנות ממצרים עם רבים מאנשי שגירות ישראל וישראלים אחרים. כמו מוסדות אחרים ומקומות עבודה רבים בקהיר נסגר המרכז האקדמי ופעילותו הושבתה לכשבועיים, ולאחר מכן נפתח שוב על ידי העובדים המצרים. לאחר כחודש, כשהמצב אפשר זאת, חזר מנהל המרכז לקהיר והמרכז חזר לתפקד ולסייע למבקרים בו.

בספטמבר 2011 הותקפה שגרירות ישראל בקהיר על ידי קבוצה גדולה של מפגינים. בעקבות התקפה זו פונו כל אנשי השגרירות מקהיר, בניין השגרירות נסגר, וגם המרכז האקדמי נאלץ לסגור את שעריו. מאז ועד למציאת אתר חדש לשגרירות הפעילות הדיפלומטית הישראלית מתנהלת מחוץ לשגרירות, והנוכחות הישראלית בקהיר צומצמה. המרכז וספרייתו פתוחים שוב למבקרים, ואלה מוסיפים להגיע כל העת, להשתמש בספרייה ואף להזמין חומר עיוני מישראל. פעילות ההרצאות במרכז הוקפאה עד להתייצבות המצב הפוליטי במצרים.

המרכז האקדמי שמר תמיד על עצמאותו האקדמית והניהולית, אך בתחום האבטחה היה כפוף להנחיות מחלקת הביטחון של משרד החוץ, ובפועל אבטחת המקום הייתה באחריות קציני הביטחון של שגרירות ישראל בקהיר. כל עוד לא נפתחה מחדש השגרירות בקהיר, אי אפשר לאבטח את המרכז כבעבר, והמצב בו לא ישתנה. נעשים מאמצים רבים לשמר את המרכז האקדמי ואת מעמדו כבלתי תלוי בעניינים פוליטיים ולהמשיך בפעילות גם בתנאים החדשים שנכפו עליו, ומאמצים אלה אכן עולים יפה (המגעים בין ישראל למצרים על פתיחה מחדשת של השגרירות בקהיר עדיין נמשכים). במצב הנוכחי אי אפשר לשלוח לקהיר מנהל חדש למרכז האקדמי. פרופ' רוזנבאום הסכים להמשיך ולמלא את התפקיד בהתנדבות, מאז אוקטובר 2010 עד היום. הוא שומר על קשר רצוף עם המרכז ומגיע לקהיר לביקורים קצרים כדי לפגוש את אנשי המרכז האקדמי וכן ידידים ומקורבים של המרכז, ולעמוד מקרוב על הפעלתו התקינה.

קשרים עם מוסדות בין-לאומיים

5.3

איקס"ו – המועצה הבין-לאומית למדע

איקס"ו – ICSU (International Council for Science), שנוסדה בשנת 1931, היא ארגון הגג של איגודי המדע הבין-לאומיים. האקדמיה מייצגת את ישראל באיקס"ו וב-23 האיגודים המדעיים החברים בה ומשתתפת בשמונה ועדות בין-תחומיות של איקס"ו. מדענים ישראלים מכהנים באיקס"ו בתפקידים בכירים בכמה איגודים. נשיאת האקדמיה מייצגת את האקדמיה בכינוסי המועצה הכללית של איקס"ו.

הוועדות הלאומיות המקבילות לאיגודים הבין-לאומיים

נשיאת האקדמיה ממנה ועדות לאומיות בהתאמה לאיגודים הבין-לאומיים המסונפים לאיקס"ו כאשר יש עניין בדבר מבחינת קידום המדע הישראלי. יו"ר הוועדה הלאומית הוא נציג האקדמיה ומדינת ישראל באיגוד הבין-לאומי המסונף לאיקס"ו. הוועדות הלאומיות מדווחות לאגודות הבין-לאומיות על הנעשה בישראל ומעדכנות את המדענים בישראל בכל הנוגע לתכניות בין-לאומיות בתחומי מחקרם. האקדמיה תומכת בתשלום דמי החבר השנתיים הישראליים באגודות ובארגונים הבין-לאומיים של איקס"ו. האקדמיה משתתפת גם במימון ההוצאות הכרוכות בהשתתפות נציגים מטעמה בכינוסי האיגודים הבין-לאומיים.

מועצת האקדמיה אימצה את המלצת הוועדה לקש"ח לעודד קיומן של ישיבות הנהלות ארגונים בין-לאומיים באקדמיה בירושלים. בשנת הדיווח התקיימו ישיבות של הנהלת COMSt ו-CODATA, וישיבת הנהלת ALLEA נקבעה לסוף 2014 באקדמיה.

האיגודים המדעיים המסונפים לאיקס"ו ויושבי ראש הוועדות הלאומיות הקשורות אליהם

- האיגוד הבין-לאומי לאסטרונומיה (IAU) – ד"ר שי צוקר, יו"ר הוועדה הלאומית לאסטרונומיה
- האיגוד הבין-לאומי לגאודזיה ולגאופיזיקה (IUGG) – פרופ' קולין פרייס החליף את פרופ' זאב לוין, יו"ר הוועדה הלאומית לגאודזיה ולגאופיזיקה
- האיגוד הבין-לאומי לכימיה טהורה ושימושית (IUPAC) – פרופ' שלמה מרגל, יו"ר הוועדה הלאומית לכימיה
- האיגוד הבין-לאומי למדעי הרדיו (URSI) – פרופ' אהוד היימן, יו"ר הוועדה הלאומית למדעי הרדיו
- האיגוד הבין-לאומי לפיזיקה טהורה ושימושית (IUPAP) – פרופ' מוטי הייבלום, יו"ר הוועדה הלאומית לפיזיקה
- האיגוד הבין-לאומי לחקר המוח (IBRO) – פרופ' ידן דודאי, יו"ר הוועדה הלאומית לחקר העצב
- האיגוד הבין-לאומי למדעים ביולוגיים (IUBS) – פרופ' יוסי לוי, יו"ר הוועדה הלאומית למדעי הביולוגיה
- האיגוד הבין-לאומי לגאוגרפיה (IGU) – פרופ' יצחק שניל, יו"ר הוועדה הלאומית לגאוגרפיה
- האיגוד הבין-לאומי לקריסטלוגרפיה (IUCr) – פרופ' עודד ליבנה, יו"ר הוועדה הלאומית לקריסטלוגרפיה
- האיגוד הבין-לאומי למכניקה תאורטית ושימושית (IUTAM) – פרופ' מיילס רובין, יו"ר הוועדה הלאומית למכניקה עיונית ושימושית
- האיגוד הבין-לאומי להיסטוריה ולפילוסופיה של המדע (IUHPS) – פרופ' נח עפרון, יו"ר הוועדה הלאומית להיסטוריה ולפילוסופיה של המדע
- האיגוד הבין-לאומי למתמטיקה (IMU) – פרופ' גיל קלעי, יו"ר הוועדה הלאומית למתמטיקה בשלבי אישור

- האיגוד הבין-לאומי למדעים פיזיולוגיים (IUPS) – פרופ' אסתר שהמי, יו"ר הוועדה הלאומית לפיזיולוגיה
- האיגוד הבין-לאומי לביוכימיה ולביולוגיה מולקולרית (IUBMB) – פרופ' יוסף ירדן, יו"ר הוועדה הלאומית לביוכימיה ולביולוגיה מולקולרית
- האיגוד הבין-לאומי לביופיזיקה טהורה ושימושית (IUPAB) – פרופ' אירית שגיא החליפה את פרופ' גלעד הרן, יו"ר הוועדה הלאומית לביופיזיקה
- האיגוד הבין-לאומי לפרמקולוגיה בסיסית וקלינית (IUPhar) – פרופ' פרנצ'סקה לוי-שפר, יו"ר הוועדה הלאומית לפרמקולוגיה
- האיגוד הבין-לאומי למדעי הגאולוגיה (IUGS) – פרופ' יגאל אראל, יו"ר הוועדה הלאומית לגאולוגיה
- האיגוד הבין-לאומי לאימונולוגיה (IUIS) – פרופ' עמוס עציוני, יו"ר הוועדה הלאומית לאימונולוגיה
- האיגוד הבין-לאומי למיקרוביולוגיה (IUMS) – פרופ' אליאורה רון, יו"ר הוועדה הלאומית למיקרוביולוגיה
- האיגוד הבין-לאומי למדעי התזונה (IUNS) – פרופ' אליוט בארי, יו"ר הוועדה הלאומית לתזונה

ועדות בין-תחומיות ויושבי ראש הוועדות הלאומיות הקשורות אליהן

- הוועדה לחקר החלל (COSPAR) – פרופ' דניאל ויס, יו"ר הוועדה הלאומית לחקר החלל
- הוועדה לנתונים מדעיים וטכנולוגיים (CODATA) – פרופ' ניב אחיטוב, יו"ר הוועדה הלאומית לנתונים מדעיים וטכנולוגיים
- הוועדה המדעית לבעיות הסביבה (SCOPE) – פרופ' תמר דין, יו"ר הוועדה הלאומית לבעיות הסובב
- הוועדה המדעית לפיזיקה של הארץ והשמש (SCOSTEP) – פרופ' סמי קופרמן, נציג ישראל
- הוועדה המדעית לחקר האוקיאנוגרפיה (SCOR) – פרופ' יוסי לוי, פרופ' ג'ון הול ופרופ' אברהם הכט, הוועדה המדעית לחקר הימים
- הוועדה הבין-לאומית לחקר הרביעון (INQUA) – ד"ר אהובה אלמוגי, יו"ר הוועדה הלאומית לחקר הרביעון
- הוועדה לתכנית הבין-לאומית לגאוספרה-ביוספרה (IGBP) – פרופ' דן יקיר, יו"ר הוועדה הלאומית לחקר הגאוספרה והביוספרה
- הוועדה המדעית של התכנית הבין-לאומית למדעי הגאולוגיה – פרופ' עמוס ביינ, חבר הוועדה

מדענים ישראלים נושאי תפקידים בכירים באיקס"ו

- פרופ' אורי שמיר – חבר מועצת איקס"ו (ICSU)
- פרופ' יהודה שבח – יו"ר הוועדה לכימיה של קרקע ומים של האיגוד הבין-לאומי לכימיה טהורה ושימושית (IUPAC)
- פרופ' מנחם יערי – חבר בוועדה לחופש ואחריות בניהול המדע (ICSU/CFRS)

- פרופ' פרנק הרבשטיין – יו"ר הוועדה למולקולות קטנות של האיגוד הבין-לאומי לקריסטלוגרפיה (IUCr)
- פרופ' ניב אחיטוב – חבר מועצת הוועדה לנתונים מדעיים וטכנולוגיים (CODATA)
- פרופ' איתמר פרוקצ'ה, פרופ' דוד גרשוני, פרופ' אדריס תיתי ופרופ' ג'ון אדלר – חברי הוועדות המרכזיות של האיגוד הישראלי לפיזיקה טהורה ושימושית (IUPAP)
- פרופ' אהרון קלרמן – סגן נשיא האיגוד הבין-לאומי לגאוגרפיה (IGU)
- פרופ' זאב לוי – נשיא המועצה הבין-לאומית לעננים ומשקעים (ICCP)
- פרופ' מיילס רובין ופרופ' יצחק גולדהירש – חברים במועצה הכללית של האיגוד הבין-לאומי למכניקה תאורטית ושימושית (IUTAM); פרופ' יצחק גולדהירש, פרופ' בנקס-סילס ופרופ' סטיאסני – חבר הנהלה, חבר בוועדת קונגרסים וחבר בוועדת הסימפוזיונים, בהתאמה, של IUTAM
- פרופ' דן יקיר – חבר המועצה המדעית של התכנית הבין-לאומית לגאוספרה-ביוספרה (IGBP)
- פרופ' אליאורה רון – הסגנית של ראש חטיבת הבקטריוLOGIA והמיקרוביולוגיה של האיגוד הבין-לאומי למיקרוביולוגיה (IUMS)
- פרופ' נח ברוש – סגן נשיא המחלקה לחלל ואסטרופיזיקה של אנרגיות גבוהות של האיגוד הבין-לאומי לאסטרונומיה (IAU)
- פרופ' פרנצ'סקה לוי-שפר – יו"ר המחלקה החדשה לאימונופרמקולוגיה ב-IUPhar

הקרן האירופית למדע (European Science Foundation)

הקרן האירופית למדע היא גוף-על של האקדמיות למדעים ומועצות המחקר האירופיות. משתייכים אליה 49 גופים לא-ממשלתיים מ-23 מדינות אירופיות. לאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים מעמד של משקיף בה. היא רשאית להשתתף בכל פעולות הקרן ואף מוזמנת לשגר משקיף לאספות הכלליות המתקיימות בשטרסבורג בכל שנה. מדינת ישראל, באמצעות ות"ת

והאקדמיה, חברה מלאה בגל החמישי של הסקר האירופי החברתי – תכנית תשתיתית של הקרן במדעי החברה – אשר מודד ערכים ועמדות ב-30 מדינות אירופיות. ישראל היא המדינה היחידה מחוץ לגבולות אירופה החברה במפעל זה. החלק הישראלי בסקר מבוצע, בניהולו של פרופ' נח לוינ-אפשטיין, על ידי מכון ב. י. כהן לחקר דעת קהל באוניברסיטת תל-אביב, והוא מייצג את ישראל בפורום מנהלי הסקרים.

בפברואר 2014 אירחה האקדמיה את הישיבה התקופתית של תכנית COMSt.

האקדמיה מיוצגת בתכניות המדעיות וברשתות המחקר האלה של הקרן האירופית למדע:

ESS: European Social Survey

COMSt: Comparative Oriental Manuscript Studies (2/2009–2/2014)

SILMI: Super Intense Laser-Matter Interactions (2011–2013)

לישראל מעמד של חבר חיצוני בתכנית המסגרת המדעית השביעית של האיחוד האירופי.

איגוד האקדמיות הבין-לאומי (UAI)

תפקידו של האיגוד לקדם שיתוף פעולה בין-לאומי בתחומי מחקר במדעי הרוח והחברה. חברות בו יותר מ-30 מדינות. האקדמיה משתתפת בכמה מפעלים של האיגוד, ובהם המפעלים לתולדות עם ישראל ותרבותו ולתולדות ארץ ישראל, מפת האימפריה הרומית, קטלוג האמנות היהודית, כתבי אבן רשד ועוד. פרופ' גדליה סטרומזה נבחר לרכז מפעל חדש של האיגוד בנושא זכויות האדם במרוצת הדורות. פרופ' מרגלית פינקלברג מייצגת את האקדמיה במועצות הכלליות של ה-UAI. בהיותו נשיא האיגוד היוצא פרופ' שאול שקד משתתף בישיבות הוועד המנהל ובמועצות הכלליות של הארגון.

כל האקדמיות האירופיות (ALLEA)

ארגון זה, שנוסד בשנת 1994, משמש גוף מקשר ומתאם בין האקדמיות. האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים פועלת בו במעמד של חברה מייסדת. פרופ' מנחם יערי נבחר להנהלת הארגון לשנים 2012–2014. הוא השתתף בישיבות הוועד בחודשים אלה: יוני 2013, ספטמבר 2013, דצמבר 2013 ומרס 2014. הוא ייצג את האקדמיה במועצה הכללית של הארגון בברלין במאי 2013.

הוועדה הבין-אקדמית לנושאים בין-לאומיים

(InterAcademy Panel on International Issues – IAP)

הוועדה נוסדה בעקבות הוועידה העולמית בנושא אוכלוסיית העולם, שהתקיימה בניו דלהי בשנת 1993. היא משמשת רשת לא פורמלית של אקדמיות ועושה להגברת מודעותו של הציבור לענייני מדע.

אקדמיה אירופית (Academia Europaea)

האקדמיה היא ארגון לא־ממשלתי הפועל כאקדמיה כלל־אירופית. עם חברה נמנים ארבעה ישראלים.

התאחדות האקדמיות והחברות המדעיות באסיה (Association of Academies and Societies of Sciences in Asia – AASSA)

ישראל נמנית עם מייסדי אגודת האקדמיות למדעים באסיה, המשמשת גוף מקשר ומתאם בין האקדמיות ביבשת זו. בחודש אוקטובר 2010 ייצג את האקדמיה במועצה הכללית העשירית של הארגון בסאול פרופ' דן שכטמן, ופרופ' רות ארנון השתתפה בהיותה נשיאת הארגון לשעבר. האקדמיה זכתה במענק מטעם AASSA ו־IAP לקיים סדנת הכשרה בין־לאומית (הנקראת Sharing the Start-up Experience) בנושא קידום היזמות בקרב מדענים ומהנדסים אשר נערכה בבית האקדמיה בנובמבר 2013. בסדנה השתתפו 24 מדענים צעירים מ־11 ממדינות אסיה ואוקיאניה, ועוד שישה ישראלים.

הרשת הבין־לאומית לזכויות האדם של אקדמיות וחברות מלומדים (The International Human Rights Council of Academies and Scholarly Societies)

פרופ' מנחם יערי מייצג את האקדמיה ברשת.

רשת האקדמיות של אירופה והים התיכון (European Mediterranean Academies) (Inter-Academic Group for Development) Network – EMAN)

האקדמיה נמנית עם מייסדיה של הרשת, אשר הוקמה ביזמת האקדמיה הצרפתית. הקבוצה שמה לה למטרה להדק את הקשרים בין המדע לבין ההתנהגות המדעית המקצועית לבין ציפיות חברתיות; להפיץ ידע מדעי בקרב החברה תוך כדי שמירה על איכות מדעית באווירה חסרת פניות ועצמאית. פרופ' יוחנן פרידמן מייצג את האקדמיה במועצה הכללית של הרשת, והוא יזם פרויקט אשר מטרתו לקטלג ספרות עברית שתורגמה לערבית וספרות ערבית שתורגמה לעברית. בחודש נובמבר 2013 הוא השתתף בכינוס המועצה הכללית של הארגון במלטה. פרופ' צבי בן־אברהם ופרופ' אביעד שיינין השתתפו בסדנה מדעית ליד הכינוס בנושא הקמת תחנה לניטור פיתוח חופי האגן הים התיכון.

פגוש (Pugwash)

האקדמיה ממונה על ניהולה של ועדת פגוש הישראלית ועל הפעלתה. הארגון עוסק בבעיות של פירוק הנשק. ההשתתפות היא על בסיס אישי־מקצועי. ד"ר אהרון זוהר הוא יו"ר הוועדה הישראלית, והוא ייצג את האקדמיה כראש משלחת לכינוס המועצה הכללית. בספטמבר 2013 אירחה קבוצת פגוש־ישראל סדנאות רב־לאומיות בנושא האיום הגרעיני האיראני.

האקדמיה למדעים לעולם המתפתח

(Academy of Sciences of the Developing World – TWAS)

האקדמיה למדעים לעולם המתפתח נוסדה בשנת 1983 בטריאסטה שבאיטליה. מיוצגים בה טובי המדענים מן העולם המתפתח. מטרתה לעודד מצוינות במדע ב"העולם הדרומי". לוועידות הדור שנתיות של TWAS מוזמנים נציגי אקדמיות מכל העולם.

עוד ארגונים בין-לאומיים שהאקדמיה למדעים פעילה בהם

- הארגון הבין-לאומי לטלסקופ סולרי אירופי רחב (LETS)
- הוועד הלאומי הישראלי לאונסק"ו – האקדמיה משתתפת בישיבות הוועד ובפעולותיו. נציג האקדמיה משתתף בישיבות הוועד הפועל של הוועד הלאומי
- מועצת הנשיאים של התאחדות האקדמיות המזרח-תיכוניות ושל ארצות הברית (ראו לעיל בסעיף "מפעלים אזוריים")
- החברה האירופית לפיזיקה (European Physical Society – EPS)
- הפורום האסטרטגי האירופי לתשתיות המדע האירופיות (European Strategy Forum on Research Infrastructures – ESFRI). פרופ' דוד הורן מייצג את ישראל בפורום
- קבוצת עבודה בנושא קיימות ימית (Marine Sustainability) של המועצה המדעית של האקדמיות האירופיות (EASAC)

מלגות ומענקים

6

תכנית מלגות אדאמס לתלמידי מחקר

6.1

עם כניסתה של תכנית מלגות אדאמס למחזור העשירי שלה שודרגו המלגות כדי להתאימן לערך של דולר ארצות הברית ולירידת ערכן בכ-40%. מלגות אדאמס מוענקות מדי שנה לעשרה תלמידי מחקר צעירים לכל היותר החל מהשנה השנייה ללימודיהם לתואר דוקטור, לתקופה של עד ארבע שנות אקדמיות רצופות. את המועמדים למלגה מציעים המוסדות האקדמיים מקרב תלמידיהם, והמלגאים זכאים לפטור מלא משכר הלימוד. סכום המלגות כעת הוא 27,000 דולר (ארצות הברית) לשנה. בנוסף, תכנית מלגות אדאמס מקצה לכל מלגאי עד 3,000 דולר מהמלגה כל שנה, למימון השתתפותם הפעילה של המלגאים בכינוסים מדעיים, בסדנאות לימודים בחו"ל, ולאחרונה גם לצורך שיתוף פעולה מדעי או לנסיעה כדי להתראיין למשרה פוסט-דוקטורלית בחו"ל, כאשר השתתפותם זו תורמת רבות לקידום הקריירה המקצועית שלהם.

לראש ועדת ההיגוי והבחירה של תכנית מלגות אדאמס מונה פרופ' עמירם גרינולד, שהחליף את פרופ' איתמר וילנר, לאחר שזה נבחר ליו"ר חטיבת מדעי הטבע של האקדמיה. על פי בקשת הנשיאה חזרנו ופרסמנו השנה קול קורא גם בעיתונים, להגברת נראותן של המלגות. הגשת מועמדות למלגות נעשית דרך הרקטורים בלבד.

בקיץ, לקראת סמינר אדאמס, עלה לאוויר אתר דו-לשוני של תכנית המלגות. באתר מידע כללי על תכנית המלגות, כולל קולות קוראים והנחיות הגשה, וכן מוקדש עמוד אישי לכל אחד ממלגאי התכנית ובוגריה. ניתן למצוא באתר דיווח מפורט על כל הפעילויות של התכנית, כולל הקלטות ווידאו של הרצאות ותמונות של הסמינרים, הכינוסים והטיולים. האתר הוקם כדי להגביר את נראות תכנית המלגות ולתרום לגיבוש המלגאים והבוגרים של התכנית לכדי קהיליה מדעית צעירה.

כתובת אתר התכנית: <http://adams.academy.ac.il>

סמינר אדאמס לשנת תשע"ג התקיים ב-21 ביולי 2013 בציון יום הולדתו ה-93 של מר אדאמס ובהשתתפות משפחתו. המרצה האורח היה פרופ' אהרן צ'חנובר, שהרצה על "מהפכת הרפואה המותאמת אישית – האם יבוא יום בו נוכל לרפא את כל המחלות ובאיזה מחיר?". לפני הסמינר נפגש מר אדאמס בספריית האקדמיה עם בוגרי תכנית המלגות, ולאחר ההרצאה והענקת המלגות התכנסו כולם לארוחה חגיגית בליווי מוזיקלי. השנה יתקיים הסמינר שוב ביולי, בהשתתפותו של מר מרסל אדאמס.

ב־23 בפברואר התקיים הכינוס השנתי לשנת 2014, בהשתתפותה של נשיאת האקדמיה. המרצים האורחים היו פרופ' בן־ציון שילה, פרופסור לגנטיקה מולקולרית ממכון ויצמן למדע, שהרצה על "עקרונות קביעת מבנה העובר", פרופ' דניאל ויס, חבר האקדמיה ופרופסור לאווירונאוטיקה מהטכניון, שהרצה על "למוד מהטבע – ממבטו של מהנדס", ופרופ' בן־עמי שילוני, חבר האקדמיה ופרופסור להיסטוריה של העת החדשה באוניברסיטה העברית, שהרצה על "האסתטיקה היפנית – הסתכל בקנקן ולא במה שיש בו". בכינוס התקיימה תחרות פוסטרים בין המלגאים. פרס ראשון – על סך 1,200 ש"ח – הוענק לאריאל אפק, והפרס השני – על סך 600 ש"ח – הוענק לאבישי טל.

סיורים לימודיים הם חלק מהמפגשים הבלתי פורמליים של מלגאי אדאמס, והם מתקיימים כל שנה כחלק מהמאמץ לאפשר למלגאים שבאים מאוניברסיטאות שונות ומתחומים שונים להכיר זה את זה, וכאמור ליצור קהיליה מדעית צעירה במסגרת האקדמיה. המפגש השלישי מתוכנן ל־22 במאי 2014 ויכלול סיור בעין עבדת, במדרשת שדה בוקר, בצריף של בן־גוריון ובפארק קראסו למדע בבאר שבע.

משתתפי סמינר אדאמס ביום הולדתו ה־93 של מר אדאמס באקדמיה, יולי 2014

אלה תלמידי המחקר שזכו במלגות אדאמס לשנת תשס"ו:

גב' יעל אשד ממכון ויצמן למדע, מר טל לב־עמי מאוניברסיטת תל־אביב, מר רז פלטי מאוניברסיטת בן־גוריון בנגב, מר נתן קלר מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר שרון שוורץ מהטכניון

אלה תלמידי המחקר שזכו במלגות אדאמס לשנת תשס"ז:

גב' יעל אלבז מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר חיים ביידנקופף ממכון ויצמן למדע, גב' ליאת בן מויאל-סגל מהאוניברסיטה העברית בירושלים, גב' אולגה חרסונסקי ממכון ויצמן למדע, גב' דנה מושקוביץ ממכון ויצמן למדע, מר אריאל פרוקצ'ה מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר כרמל רוטשילד מן הטכניון, גב' נעם שטרן מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר עופר שייביץ מאוניברסיטת תל-אביב, ד"ר אמיר שלומאי ממכון ויצמן למדע

אלה תלמידי המחקר שזכו במלגות אדאמס לשנת תשס"ח:

מר אברהם בן-ארויה מאוניברסיטת תל-אביב, מר משה גולדשטיין מאוניברסיטת בר-אילן, מר אמיר גורן מאוניברסיטת תל-אביב, מר שחר דובז'נסקי מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר חן דוידוביץ' ממכון ויצמן למדע, מר דן הרמלין מאוניברסיטת חיפה, מר שי כרמי מאוניברסיטת בר-אילן, מר יואב לחיני ממכון ויצמן למדע, מר אברהם סאייג ממכון ויצמן למדע, מר אלכסנדר סודין מאוניברסיטת תל-אביב, מר גיא רון מאוניברסיטת תל-אביב

אלה תלמידי המחקר שזכו במלגות אדאמס לשנת תשס"ט:

מר מיכאל אורלוב מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, מר אמיר אינגבר מאוניברסיטת תל-אביב, מר נועם גרוס מאוניברסיטת בר-אילן, מר עמנואל דלה טורה ממכון ויצמן למדע, מר ישי חביב מאוניברסיטת תל-אביב, מר מור מרדכי פרץ מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, גב' קרן צנזור מהטכניון, מר גיל שגב ממכון ויצמן למדע, מר ערן שגב מהטכניון, גב' רעות שמע ממכון ויצמן למדע

אלה תלמידי המחקר שזכו במלגות אדאמס לשנת תש"ע:

מר מנד'ר אבורמילה מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר דני בן-צבי ממכון ויצמן למדע, מר עודד ברגר-טל מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, מר רונן גביזון מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר אלכס חייט מהטכניון, מר אור מאיר ממכון ויצמן למדע, גב' אפרת משיח מאוניברסיטת תל-אביב, מר משה משעלי מהטכניון, מר אורי רול מאוניברסיטת תל-אביב, גב' סיון סבתו מהאוניברסיטה העברית בירושלים, גב' אפרת שמע ממכון ויצמן למדע

אלה תלמידי המחקר שזכו במלגות אדאמס לשנת תשע"א:

גב' אביטל אדלר מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר עומר בוברובסקי מהטכניון, גב' רונית בוסטין מהטכניון, מר ארן בר-אבן ממכון ויצמן למדע, מר לאוניד ברנבויס מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, מר קלים יפרמנקו מאוניברסיטת תל-אביב, מר יואב ליבנה מהאוניברסיטה העברית בירושלים, גב' אביטל סויסה מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר יואב רוזנברג מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, מר איתי רופמן מאוניברסיטת חיפה, מר אוסיף שוורץ ממכון ויצמן למדע, גב' עדי שיינפלד מאוניברסיטת תל-אביב

אלה תלמידי המחקר שזכו במלגות אדאמס לשנת תשע"ב:

מר אמיר ארז מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, גב' סופיה בוחבוט מאוניברסיטת בר-אילן, מר דמיטרי בטנקוב ממכון ויצמן למדע, מר אברהם בראון מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, מר אמיר ונד מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר ערן נבט מהטכניון, גב' דפנה נחמני מהאוניברסיטה העברית בירושלים, גב' הדס סופר ממכון ויצמן למדע, מר דורון פודר מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר ערן שמאל ממכון ויצמן למדע

אלה תלמידי המחקר שזכו במלגות אדאמס לשנת תשע"ג:

מר אור אורדנטליך מאוניברסיטת תל-אביב, גב' צליל אסט ממכון ויצמן למדע, מר אסף בן משה מאוניברסיטת תל-אביב, מר עמית דניאלי מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר ארז זהר מאוניברסיטת תל-אביב, מר ניר לזרוביץ' מהטכניון, מר ליאל ספיר מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר דוד צביון ממכון ויצמן למדע, גב' מירי קרופקין ממכון ויצמן למדע

אלה תלמידי המחקר שזכו במלגות אדאמס לשנת תשע"ד:

מר אריאל אפק מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, מר יואב באומן מהאוניברסיטה העברית בירושלים, גב' ליבנת ג'רבי מאוניברסיטת תל-אביב, מר רונן דר מאוניברסיטת תל-אביב, מר אבישי טל ממכון ויצמן למדע, מר אסף מנור מהטכניון, גב' אנה פרישמן ממכון ויצמן למדע, מר לירן רותם מאוניברסיטת תל-אביב, גב' סיון רפאלי-אברמסון ממכון ויצמן למדע, מר איתן שכטמן מהאוניברסיטה העברית בירושלים

אלה תלמידי המחקר שזכו במלגות אדאמס לשנת תשע"ה:

גב' רבקה בקנשטיין מהטכניון, מר ינאי אהרון גונצ'רובסקי מהאוניברסיטה העברית בירושלים, גב' עינת זיידל פוזנר מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר יונתן מושיב מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר אלירן סובג ממכון ויצמן למדע, גב' שרון פליישר מאוניברסיטת תל-אביב, מר אורי קרני מהטכניון, מר עומרי רם מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב

מלגות קרן פולקס בישראל**6.1**

קרן פולקס, שמרכזה בלונדון, מעניקה מלגות המיועדות לתלמידי רפואה הלומדים גם לקראת תואר שלישי במדעי החיים. מדי שנה בשנה מעניקה הקרן, באמצעות האקדמיה, מלגות לתקופה של עד שלוש שנים. סכום המלגה נע בין 1,200 ל-2,000 לירות שטרלינג לשנה.

אלה התלמידים שזכו במלגות קרן פולקס לשנת תשע"ד:

מר מוחמד חטיב מהטכניון, גב' נעה חסקי מאוניברסיטת תל-אביב, גב' מריה לבזין מהטכניון, מר איתי מושקוביץ מאוניברסיטת תל-אביב, מר לאוניד מייזלס מהטכניון, גב' רחל שוקרון מאוניברסיטת תל-אביב

אלה התלמידים שמלגתם נמשכת משנים קודמות:

גב' יסמין אוחנה מאוניברסיטת תל-אביב, מר עפר איסקוב מאוניברסיטת תל-אביב, מר יוני גוטקביץ מהטכניון, גב' חמוטל גור מהאוניברסיטה העברית בירושלים, גב' אלנה דיקפולצב מהטכניון, מר איתי ויסברג מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, גב' נועה טל מאוניברסיטת תל-אביב, מר אורן כהן מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מר חגי ליגומסקי מאוניברסיטת תל-אביב, מר דן פברשטיין מהטכניון, גב' בריטניה פלמינג מהטכניון

פרס סנטה פולקס

אחת לשלוש שנים מעניקה משפחת פולקס את פרס סנטה פולקס בסכום של 2,500 לירות שטרלינג לאחד ממלגאי פולקס בעבר. הפרס יוענק שוב בשנת תשע"ו.

קרן בת-שבע דה רוטשילד

6.3

השנה החליט חבר היועצים של הקרן לפרסם את הקולות הקוראים של הקרן בעיתונות הכתובה כדי לקדם את המחקר המדעי. בעצת הנשיאה, הופץ הקול הקורא של מענקי הנסיעה להשתלמות במעבדות בחו"ל ע"ש אהרן ואפרים קציר למנהלי בתי החולים, נוסף על האוניברסיטאות. שיבות חבר היועצים של הקרן התקיימו ב-13 ביוני 2013 וב-6 בינואר 2014.

סמינר בת-שבע דה רוטשילד

אושרו הסמינרים של החוקרים האלה:

- פרופ' אלדד צחור, מהמחלקה להנדסה כימית במכון ויצמן למדע

נושא הסמינר: Batsheva de Rothschild Seminar on Developmental Pathways in Health and Disease

הסמינר התקיים באוקטובר 2013 בטבריה. מטרתו הייתה לעצב שבילים חדשים בביולוגיה התפתחותית על ידי עידוד המשתתפים לחשוב מעבר למחקריהם האישיים ולאמץ פרספקטיבה רחבה וגלובלית. בסמינר היו כ-70 משתתפים, שהם מרבית קהיליית המחקר בתחום בישראל, ונוצרו שיתופי פעולה בין ביולוגים-התפתחותיים למדענים מתחומים קרובים, בעיקר בישראל.

- פרופ' נורית אשכנזי, מהמחלקה להנדסת חומרים באוניברסיטת בן-גוריון בנגב
נושא הסמינר: The Batsheva de Rothschild Seminar on Fuctional Peptide and Protein Nanostructures
הסמינר יתקיים בקיבוץ צובה במאי 2014.

סדנת בת-שבע דה רוטשילד

אושרה הסדנה של פרופ' ריצ'רד לסטר מהפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים.
נושא הסדנה: Batsheva de Rothschild Workshop on Initiatives in Science and: Education for Improving the Kidron/Nar Basin
החידוש בסדנה זו הוא בהושבתה יחד חוקרים ישראלים ופלסטינים, ירדנים ועוד אחרים מחו"ל, למחקר אקולוגי ארוך-טווח שמהווה אינטראקציה חשובה בין אקולוגיה לאדם בבעיות סביבה בנושאים כמו מים וזיהום. היזמה לסדנה היא של מדענים מהולנד. הסדנה עתידה להתקיים במאי 2014 בעמק קדרון/ואדי נאר.

עמיתי בת-שבע דה רוטשילד

התמיכה בעמיתי בת-שבע הוגדלה לסכום של 5,000 דולר לעמית.

עמיתי בת-שבע שכהונתם אושרה הם אלה:

- Prof. Mark Raizen – פיזיקאי בעל שם עולמי בתחום אופטיקה אטומית וקוונטית, מאוניברסיטת טקסס שבאוסטין. הוצע על ידי ד"ר גיא רון, ממכון רקח לפיסיקה באוניברסיטה העברית בירושלים. בביקורו בנובמבר 2013 ביקר פרופ' רייזן באוניברסיטה העברית בירושלים, ונוסף עליה ביקר במכון ויצמן למדע, באוניברסיטת תל-אביב ובטכניון. הוא נשא שתי הרצאות באוניברסיטה העברית בירושלים, שתיים במכון ויצמן למדע ואחת בטכניון. הוא התקבל בברכה על ידי קהל גדול בכל אחת מההרצאות.
- Dr. Eugene Koonin – חוקר במרכז הלאומי למידע ביוטכנולוגיה במכון הלאומי לבריאות NIH שבארצות הברית. הוצע על ידי ד"ר לירן כרמל מהמחלקה לגנטיקה במכון למדעי החיים של האוניברסיטה העברית בירושלים. ד"ר קונין הוא דמות מפתח בתחום הגנומיקה והאבולוציה המולקולרית ונחשב אחד מהמנהיגים הגדולים בתחום זה. הוא ביקר בפברואר 2014 בחמישה מוסדות מחקר – באוניברסיטה העברית בירושלים, במכון ויצמן למדע, באוניברסיטת תל-אביב, בטכניון ובאוניברסיטת חיפה.
- Prof. Savely Karshenboim – פיזיקאי במכון מקס פלנק בגרצ'ינג שבגרמניה. הוצע על ידי ד"ר גיא רון ממכון רקח לפיסיקה באוניברסיטה העברית בירושלים. פרופ' קרשנבוים הוא מנהיג עולמי בתחום פיזיקה אטומית, חבר ותיק בוועדה למידע, למדע וטכנולוגיה (CODATA). הוא יבקר באוניברסיטה העברית, באוניברסיטת תל-אביב ובמכון ויצמן למדע.
- Prof. Jan Vitek – חוקר מדעי המחשב מאוניברסיטת Purdue שבארצות הברית. הוצע

על ידי פרופ' יוסף גיל מהטכניון. פרופ' ויטק מוביל את המחקר ואת הפעילות האקדמית בתחום של שפות תכנות ותכנות מונחה-עצמים. הוא עומד בראש קבוצת העניין המיוחדת בנושא האגודה למדעי המחשב העולמית ומוביל אותה. כמו כן מכוון כמעט את כל הכינוסים המדעיים בתחום. הוא יבקר בטכניון, במעבדת המחקר של יבמ, באוניברסיטת תל-אביב, באוניברסיטה הפתוחה ובאוניברסיטה העברית.

מענקי השתלמות ע"ש אהרן ואפרים קציר

באוגוסט 2011 הושקה תכנית חדשה של מענקי נסיעה להשתלמות. התכנית באה להחליף את תמיכת קרן בת-שבע דה רוטשילד בתכנית מלגות אהרן קציר שמקיים מכון ויצמן זה שנים. התמיכה היא לנסיעה בת חודש עד חודשיים להשתלמות במעבדה מוכרת בחו"ל. המלגה מיועדת לדוקטורנטים ולחוקרים צעירים בעלי תואר PhD או MD עד עשר שנים מקבלת התואר. עדיפות ניתנת לחוקרים צעירים אשר אין עומדת לרשותם קרן השתלמות. הבקשות מוגשות ישירות על ידי המועמדים.

בשנת תשע"ב היו שלושה מועדים להגשה: במועד הראשון הוגשו עשר הצעות, ומתוכן נבחרו שלוש; במועד השני הופתענו לקבל שלושים וארבע הצעות, וגם מתוכן נבחרו שלוש; במועד השלישי קיבלנו חמש-עשרה הצעות, ומתוכן שוב נבחרו שלוש. בסך הכול נבחרו בשנת תשע"ב תשעה זוכים.

בשנת תשע"ג שוב קיימנו שלושה מועדים להגשה: במועד הראשון הוגשו אחד-עשר מועמדים, ומתוכם נבחרו שלושה; במועד השני הוגשו חמישה מועמדים, ומתוכם נבחרו שניים; במועד השלישי הוגשו שני מועמדים ונבחר אחד. בסך הכול נבחרו בשנת תשע"ג שישה זוכים.

השנה הוחלט לקיים שני מחזורים בלבד ולפרסם את הקול הקורא בעיתונות. נוסף על ההפצה באמצעות הרקטורים וסגני הנשיאים למחקר באוניברסיטאות פרסמנו את הקול הקורא דרך מנהלי בתי החולים ורשויות המחקר בהם. ואכן במחזור הראשון ב-1 בנובמבר הייתה ההיענות רבה יותר – הגיעו 18 הצעות ומתוכן נבחרו שישה זוכים. המועד השני נקבע ל-1 ביוני 2014.

עוד פרטים על המלגות והמענקים מובאים באתר האקדמיה, בחלונות: "מדיניות מדע".

הרצאות, כינוסים ואירועים

7

במסגרת תפקידה המוגדר בחוק – "לטפח ולקדם פעילות מדעית" – האקדמיה עורכת בביתה הרצאות, כינוסים וימי עיון. אירועים רבים פתוחים לקהל הרחב.

(בפרק זה מצוינים האירועים שהתקיימו בין החודשים מאי 2013 ואפריל 2014)

האסיפה הכללית הפתוחה תשע"ד וטקס הצטרפותם של החברים החדשים לאקדמיה והרצאותיהם

ל' בכסלו תשע"ד

נר שביעי של חנוכה (3 בדצמבר 2013)

פרופ' ירון זילברברג
גלים מעוצבים ואופטיקה של ביצים וקירות

פרופ' שלומית רמון-קינן
הערת שוליים ל"הערת שוליים" וכמה מחשבות
על מצב המחקר במדעי הרוח

פרופ' דוד שמיידלר
ידיעה, סיכון, אי-ודאות ומקריית

פרופ' אמנון אהרונ
נרומליזציה: מיפוי בין מערכות אטומיות,
ננומטריות ומקרוסקופיות

פרופ' רות ברמן
הפלא שברכישת שפת האם

פרופ' דניאל ויס
ללמוד מהטבע – ממבטו של מהנדס

מימין: פרופ' ב"ז קדר – סגן נשיאת האקדמיה. בתמונה משמאל: החברים החדשים עם הנשיאה

כינוסים וימי עיון

- י"ג-י"ד בסיוון תשע"ג (22-23 במאי 2013)

כינוס בין-אקדמיות צרפת-ישראל במתמטיקה

חברי הוועדה המארגנת: פרופ' דוד קשדן,
פרופ' מיכאל רבין, Prof. Christophe Soulé,
Prof. Jean-Christophe Yoccoz
בהשתתפות: פרופ' רות ארנון, פרופ' רן רז, פרופ'
ליאונד פולטרוביץ, פרופ' תמר ציגלר, פרופ' גיל קלעי
Prof. Catherine Bréchnac, Prof. Claude
Berrou, Prof. Oliver Faugeras, Vincent
Lafforgue, Prof. Claire Mathieu, Prof. Jean-
Francois Quint, Prof. Michèle Vergne

- כ"ה-כ"ח בתשרי תשע"ד (29 בספטמבר-2 באוקטובר 2013)

The 5th Annual German-Israeli Frontiers of Humanities Symposium (GISFOH) Symposium: "Access: Knowledge and Resources"

כינוס רב-תחומי במדעי הרוח בשיתוף עם קרן אלכסדר
פון הומבולדט, שבו השתתפו 25 חוקרים צעירים
מגרמניה ו-25 חוקרים צעירים מישראל. מתחומי
עיסוקם של המוזמנים לכינוס: ספרות השוואתית,
חינוך, היסטוריה של המדע ולימודים איבריים ודרום-
אמריקאיים. הכינוס התקיים בקיבוץ צובה.
חברי הוועדה המארגנת הישראלית: ד"ר דנה אולמרט,
ד"ר טל גלעד, ד"ר רז חן-מוריס וד"ר קלאודיה קדר

- כ"ח-כ"ט בכסלו תשע"ד (1-2 בדצמבר 2013)

כינוס בין-אקדמיות גרמניה-ישראל בחקר מדעי

העצב - נירולוגיה

חברי הוועדה המארגנת: פרופ' ידין דודאי, ד"ר יוסי
סגל, פרופ' פיטר רידרר (Peter Riederer)
בהשתתפות: פרופ' רות ארנון, פרופ' נחום אולנובסקי,
פרופ' חגי ברגמן, פרופ' עמירם גרינולד, פרופ' ידין
דודאי, פרופ' מישה טסודיקס, פרופ' שמעון מרום,
פרופ' ישראל נלקין, פרופ' חיים סומפולנסקי, פרופ'
חמוטל סלובין, פרופ' אמיר עמדי, פרופ' יצחק פריד,
פרופ' אלון פרידמן, פרופ' אלעד שניידמן
Prof. Jörg Hacker, Prof. Alexander Borst,
Prof. Daniel Durstewitz, Prof. Angela D.
Friederici, Prof. Michael Frotscher, Prof.
Uwe Heinemann, Prof. Peter Jonas, Prof.
Gerd Kempermann, Prof. Jason Kerr, Prof.
Helmut Kettenmann, Prof. Peter Riederer,
Prof. Wolf Singer, Prof. Stefan Treue

- ל' במרחשוון-א' בכסלו תשע"ד (3-4 בנובמבר 2013)

הכינוס החמישי לתקשורת המדע בישראל:

מדע, ידע או דעה

בשיתוף עם המחלקה להוראת המדעים והטכנולוגיה
בטכניון ומרכז אדמונד י' ספרא לאתיקה באוניברסיטת
תל-אביב. התקיים באוניברסיטת תל-אביב
יושבי ראש משותפים: ד"ר חגי בועז, אביטל בר,
פרופסור-משנה אילת ברעם-צברי
ועדת ההיגוי והוועדה האקדמית לכינוס:
פרופ' נורית גוטמן, פרופ' עילם גרוס, פרופ' אורן
הרמן, אורנה כהן, פרופ' נילי כהן, פרופ' דן כספי, פרופ'
שי לביא, ד"ר נעם למלשטריך-לטר, איתי נבו, אסף
שטול-טראורינג
בהשתתפות: ד"ר גדעון אבני, פרופ' רות ארנון, ד"ר
חגי בועז, אביטל בר, פרופסור-משנה אילת ברעם-

Prof. Dong Wook Han, Prof. Tomohiro Ichinose, Prof. Kyeung Min Joo, Prof. Shoji Komai, Dr. Nilwala Kottegoda, Dr. Tonni Agustiono Kurniawan, Dr. Lain-Jong Li, Dr. Dong-Kwon Lim, Dr. Deepak Modi, Dr. Victoria O'Collins, Dr. Bhoj Raj Pant, Dr. Wibool Piyawattanametha, Prof. Song Qin, Prof. Patchreenart Saparpakorn, Dr. Kanti Shrestha, Dr. Amit Singh, Dr. Guangfu Tang, Dr. Tharanga Thoradeniya, Dr. James Tickner, Dr. Natalia Tyurnina, Dr. Shih-Long Tu, Dr. Sakulsuk Unarunotai, Dr. Andrey Zdravkov

משתתפי כינוס היזמות

צברי, ד"ר צחי גרוסמן, פרופ' ג'וני גרשוני, פרופ' נדב דוידוביץ', אורי דרומי, פרופ' אורן הרמן, ד"ר ברוך ולן, ניר חסון, פרופ' נילי כהן, פרופ' שי לביא, ד"ר נעם למלשטריק-לטר, ד"ר קרן לנדסמן, פרופ' ישראל פינקלשטיין, ד"ר מאיר צדוק, פרופ' יורם צפריר, רינו צור, פרופ' יוסף קלפטר, דני רובינשטיין, רן רזניק Lucy Calderon Pineda, Dr. Jorge Cham, Sascha Karberg, Joachim Müller-Jung, Martin Schneider, Fabio Turone

חברי פאנל ארכאולוגיה בתקשורת

• כ"ב-כ"ה בכסלו תשע"ד (25-28 בנובמבר 2013)

כינוס יזמות למדענים ומהנדסים צעירים מאסיה

Sharing the Start-Up Experience: Entrepreneurship Training Workshop

מארגן: פרופ' דן שכטמן

בהשתתפות: פרופ' יונינה אלדר, דן וילנסקי, עופר וילנסקי, ד"ר רועי ירושלמי, בוב לפידות, ד"ר שושי מזרחי, פרופ' שלמה מיטל, עו"ד יהונתן משייקר, יוסי סמולר, ד"ר מאיר צדוק, גדעון ציגלמן, אסא קלינג, בוב רוזנשטיין, פרופ' דן שכטמן, יאיר שניר, פרופ' רווד שרן, פרופ' עידית תשובה

Prof. Namik Aras, Dr. Maduka de Lanerolle-Dias, Prof. Zhang Fuming, Dr. Andrea Ghermandi, Dr. Jayavardhana Gubbi,

• י"ז באדר א' תשע"ד (17 בפברואר 2014)

הרצאת אורח: Prof. Stanislas Dehaene

Recent Advances in Understanding the Brain Mechanisms of Consciousness

יו"ר: פרופ' רות ארנון

• י"ח באדר א' תשע"ד (18 בפברואר 2014)

הרצאת אורח: Prof. Agostino Paravicini Bagliani

Bodily Metaphors and Papal Power in the Middle Ages: New Perspectives

יו"ר: פרופ' ב"ז קדר

הרצאות לכבוד חברי האקדמיה

- י"ט בתמוז תשע"ג (27 ביוני 2013)

ערב לכבודה של פרופ' רות ארנון בהגיעה לגבורות

בהשתתפות: פרופ' עודד אברמסקי, ד"ר תמר בן-ידידיה, פרופ' בני גיגר, פרופ' מיכאל סלע, פרופ' ב"ז קדר

נשיאי האקדמיה, מימין: פרופ' יהושע יורטנר, פרופ' מנחם יערי, פרופ' רות ארנון ופרופ' יעקב זיו

- כ"ט באדר ב' תשע"ד (31 במרס 2014)

ערב לכבודו של פרופ' יהושע יורטנר בהגיעו לגבורות

יו"ר: פרופ' רות ארנון

בהשתתפות: פרופ' יעקב זיו, איריס יורטנר, ד"ר רוני יורטנר, ד"ר מאיר צדוק, פרופ' אורי צ'שנובסקי, פרופ' יוסי קלפטר, פרופ' ערן רבני, פרופ' זאב תדמור

הרצאות לזכר חברי האקדמיה

- כ"ד בסיוון תשע"ג (2 ביוני 2013)

ערב לזכרו של פרופ' יורם לינדנשטראוס

יו"ר: פרופ' יואב בנימיני

בהשתתפות: פרופ' רות ארנון, פרופ' בנימין וייס, פרופ' אסף נאור, זאב שיינברג, פרופ' גדעון שכטמן

- כ"ו בסיוון תשע"ג (4 ביוני 2013)

ההרצאה השנתית לזכרו של פרופ' שלמה פינס

יו"ר: פרופ' משה אידל

הרצה: פרופ' יוסף שטרן

בנושא: Pines Guide at 50: Philosophy in Translation and Translation in Philosophy

- י"ז-י"ח באדר ב' תשע"ד (19-20 במרס 2014)

הסדנה הדור-לאומית בפיזיקה ישראל-צרפת

בנושא: Light-Matter Interactions

הוועדה המארגנת: פרופ' ירון זילברברג, פרופ' מוטי שגב,

Prof. Claude Cohen-Tannoudji,

Prof. Serge Haroche

בהשתתפות: פרופ' יקיר אהרונוב, פרופ' מאיר אורנשטיין, פרופ' גד איזנשטיין, פרופ' עדי אריה, פרופ' דוד גרשוני, פרופ' ניר דודזון, פרופ' איתמר וילנר, פרופ' ירון זילברברג, פרופ' ארז חסמן, פרופ' טל כרמון, פרופ' נדב כץ, פרופ' נמרוד מוסייב, פרופ' רועי עוזרי, פרופ' יחיעם פריאור, פרופ' אשר פריזם, פרופ' מוטי שגב

Prof. Alain Aspect, Prof. Patrice

Bertet, Prof. Jacqueline Bloch, Prof.

Claude Cohen Tannoudji, Prof.

Mathias Fink, Prof. Philippe Grangier,

Prof. Serge Haroche, Prof. Jean-Michel

Raimond, Prof. Christophe Salomon,

Prof. Joseph Zyss

- ז' בניסן תשע"ד (7 באפריל 2014)

כינוס יועצות נשיאי המוסדות לנושא נשים

במוסדות להשכלה גבוהה

כינוס ראשון במסגרת פעילותה של הוועדה שהקימו בראשית השנה מל"ג וות"ת במשותף כדי לייעץ בנושא קידום וייצוג נשים במוסדות להשכלה גבוהה, שתשמש גם ועדה מייעצת למועצה הלאומית לקידום נשים במדע וטכנולוגיה שליד משרד המדע.

יו"ר הוועדה: פרופ' רות ארנון

משתתפים: חברי הוועדה ויועצות נשיאי המוסדות

טקס הענקת מלגות ופרסים

- י"ד באב תשע"ג (21 ביולי 2013)

סמינר אדאמס השנתי

הענקת מלגות לעשרה דוקטורנטים מצטיינים במדעי הטבע למלגאי אדאמס החדשים מחזור ט, בציון יום הולדתו ה-93 של מר אדאמס בהשתתפות: פרופ' רות ארנון, מרסל אדאמס, פרופ' איתמר וילנר, פרופ' אהרן צ'חנובר, שהרצה על "המהפכה ברפואה הפרטית – האם אנו הולכים לרפא את כל המחלות ובאיזה מחיר?"

מימין: ד"ר ג'וליאן אדאמס, פרופ' רות ארנון, בת שבע שור, מרסל אדאמס ופרופ' אהרן צ'חנובר

בהשתתפות: פרופ' רות ארנון, פרופ' יעקב בקנשטיין

- כ"ג באדר א', תשע"ד (23 בפברואר, 2014)

כינוס אדאמס השנתי

בכינוס התקיימו לצד ההרצאות תצוגה ותחרות פוסטרים של המלגאים בהשתתפות: מלגאי אדאמס, פרופ' רות ארנון, פרופ' עמירם גרינולד (יו"ר ועדת המלגות), פרופ' בן-ציון שילה, שהרצה על "עקרונות קביעת מבנה העובר", פרופ' דניאל ויס, שהרצה על "ללמוד מהטבע – ממבטו של מהנדס", פרופ' בן-עמי שילוני, שהרצה על "האסתטיקה היפנית – הסתכל בקנקן ולא במה שיש בו". בתחרות הפוסטרים זכה אריאל אפק בפרס ראשון, ואבישי טל – בפרס שני.

פרופ' רות ארנון ופרופ' עמירם גרינולד

עוד אירועים (בשיתוף האקדמיה)

- י"ז-י"ח במרחשוון תשע"ד (21-22 באוקטובר 2013)

COMSt (Comparative Oriental Manuscripts Studies) Palaeography and Codicology and Editorial Workshop

בשיתוף עם ESF (European Science Foundation) ובהשתתפות שנים-עשר חברי צוות העריכה וחוקרים נוספים מאירופה וישראל יו"ר: פרופ' מלאכי בית-אריה

- ט"ז באדר ב' תשע"ד (18 במרס 2014)

ההרצאה השנתית על שם אלברט איינשטיין

חתן מדליית איינשטיין לשנת תשע"ד מטעם האקדמיה Prof. Peter Goldreich הרצה בנושא: Exoplanets, What We have Learned and What we Hope to Discover

פרופ' רות ארנון ופרופ' איתמר וילנר מעניקים את תעודת איינשטיין 2014 לפרופ' פיטר גולדרייך

מובילים בישראל. המשלחת ביקרה במעבדות ובתעשייה, סיירה סיורי תיירות וארכאולוגיה ונפגשה עם עיתונאים עמיתים מישראל. המשתתפים ביקרו גם בפרויקט ססמי, מאיץ החלקיקים הישראלי-ירדני באלאן שבירדן.

בהשתתפות:

Lucy Calderon Pineda, Dr. Jorge Cham, Dominique Forget, Kathryn Furby, Yukiko Motomura, Joachim Müller-Jung, Daniela Ovadia, Sascha Karberg, Martin Schneider, Fabio Turone, Pamela Weintraub

משתתפי משלחת כתבי המדע מחו"ל בביקורם בישראל

• כסלו תשע"ד (נובמבר 2013)

סדרת "ניצוצות" בשיתוף עם משכנות שאננים

מפגשי מדע, רוח ואמנות שהיו פתוחים לקהל הרחב. במסגרת זו נפגשו מדענים ישראלים מובילים עם אמנים מהשורה הראשונה בישראל לשיחה על אודות מקורות השראתם ועל אודות יחסי הגומלין ביניהם. את כל המפגשים הנחה קובי מידן.

המפגשים עם חברי האקדמיה (לפי סדר הופעתם):

פרופ' אהרן צ'חנובר בשיחה עם האמנית מיכל רובנרפרופ' ישראל אומן בשיחה עם הסופרת אמונה אלון נשיאת האקדמיה פרופ' רות ארנון בשיחה עם הסופר מאיר שלו
פרופ' דוד הראל בשיחה עם האמנית דניאלה לונדון-דקל
פרופ' דן שכטמן בשיחה עם הסופרת צרויה שלו

בהשתתפות:

Prof. Alessandro Bausi, Prof. Pier Giorgio Borbone, Dr. Paola Buzi, Dr Françoise Briquel-Chatonnet, Prof. Stephen Emmel, Prof. Marilena Maniaci, Prof. Ewa Balicka-Witakowska, Dr. Denis Nosnitsin, Dr. Valentina Sagaria Rossi, Prof. Ira Rabin

• א'-ב' בכסלו תשע"ד (4-5 בנובמבר 2013)

כינוס בשיתוף עם אוניברסיטת תל-אביב, האוניברסיטה העברית בירושלים וקרן אמיל ורתור קיסלינג

Legal Documents in Ancient Societies VI: Ancient Guardianship: Legal Incapacities in the Ancient World

בהשתתפות: ד"ר חנן בירנצוויג, פרופ' אורי יפתח, ד"ר עדו ישראלוביץ', פרופ' נילי כהן, ד"ר יפעת מוניקנדס, פרופ' יוסף פליישמן, פרופ' יוסף קפלן, ד"ר נח קייל, פרופ' דוד שפס

Prof. Kostas Buraselis, Prof. Emmanuelle Chevreau, Prof. Edward Cohen, Prof. Sophie Démare-Lafont, Dr. Mark Depauw, Dr. Paul J. du Plessis, Prof. Michele Faraguna, Dr. Lena Fijalkowska, Prof. Lorenzo Gagliardi, Prof. Éva Jakab, Prof. Dimokritos Kaltsas, Prof. Thomas Kruse, Prof. Aram Mardirossian, Prof. Gerhard Thuer

• א'-ח' בכסלו תשע"ד (3-11 בנובמבר 2013)

משלחת כתבי מדע מחו"ל

בשיתוף עם מועדון העיתונות הירושלמי (JPC) ומשכנות שאננים זכו משלחת של עורכי מדע ועיתונאי מדע מארצות הברית, מאיטליה, מגרמניה, מגוואטמלה ומיפן להצצה ייחודית לתוככי עולם המדע הישראלי ולמפגש עם מדענים וחוקרים

- י"ט-כ' באדר א' תשע"ד (19-20 בפברואר 2014)

Multilingual Digital Collections for Comparative History and Transnational Research

בהשתתפות: פרופ' קמילה אדנג, פרופ' מלאכי
בית-אריה, פרופ' ליאור וולף, ד"ר ריימונד ליכט,
דורית לרר, דור עברי, ד"ר מיכה פרי, פרופ' יוסף
ציגלר, פרופ' ב"ז קדר, פרופ' יעקב שוויקה,
ד"ר רוני שוויקה

Prof. Agostino Paravicini Bagliani, Dr.
André Binggeli, Prof. Nicole Bériou, Dr.
Nuria Martínez-de-Castilla, Dr. Emiliano
Degli Innocenti, Prof. Pieter De Leemans,
Prof. Jost Gippert, Prof. Danielle
Jacquart, Prof. Caroline Macé, Prof. Cyril
Masset, Prof. Svetlina Nikolova, Prof.
Christian-Emil Ore, Dr. Levente Seláf,
Prof. Rudolf Simek

- כ"ז בטבת תשע"ד (30 בדצמבר 2013)

כינוס מרכז הקשר של האקדמיה ויריד תעסוקה

הכינוס אירח חבר דיון, שכלל את דקני הפקולטות
למדעי הרוח, החברה ומשפטים באוניברסיטאות.
וכן נישאו הרצאות מטעם גופים המסייעים בקליטה
במוסדות כגון ות"ת, ור"ם, המרכז לקליטה במדע,
איסרד והתכנית הלאומית החדשה להשבת אקדמאים.
בהשתתפות: פרופ' לילי אורלנד-ברק, עמרי אינגבר,
ד"ר נורית אייל, ד"ר עמי בן-יהודה, סמדר הירש,
פרופ' יונה חן, ד"ר ליאת מעוז, פרופ' דיוויד ניומן,
פרופ' אליהו עסיס, ד"ר מאיר צדוק, פרופ' יוסף קפלן,
פרופ' תמי רונן-רוזנבאום, פרופ' יובל שני

פאנל הדיקונים במדעי הרוח

תקציב האקדמיה לשנת תשע"ד

סה"כ הוצאות	30,131,200
הוצאות תקציב שוטף	13,934,200
החטיבה למדעי הטבע	196,000
קרן בת־שבע דה רוטשילד	950,000
החטיבה למדעי הרוח	770,000
קידום המדע	742,000
כינוסים מדעיים וקשרי קהילה	565,000
הוצאה לאור	370,000
קשרים בין־לאומיים	1,720,000
הוצאות כלליות ומשרדיות	1,431,200
שכר וולונט	7,190,000
מיזמים במימון חיצוני	16,197,000

סה"כ הכנסות	30,131,200
פעילות שוטפת	13,934,200
הקצבת ות"ת	10,270,000
הכנסות מפרסומים	90,000
הכנסות מקרנות מיועדות	1,231,000
קרן סם שפיגל למדעי הרוח	90,000
קרן בת־שבע דה רוטשילד	950,000
הקרן הלאומית למדע	874,000
הכנסות אחרות	
תקורה ממיזמים	629,200
	(200,000) 429,200
רזרבה /עודף (גירעון)	0
מיזמים במימון חיצוני	16,197,000

(לפי סדר האל"ף-בי"ת)

הוועדה הלאומית לאנרגיות גבוהות

פרופ' אליעזר רבינוביץ – יו"ר, פרופ' הלינה אברמוביץ, פרופ' אהוד דוכובני, פרופ' שולמית טרם, פרופ' גיורא מיקנברג, פרופ' יוסף ניר, פרופ' ירון עוז, פרופ' מרק קרלינר, רבקה גבריאלי – רכזת

ועדת המשנה לקידום הפעילות הציבורית והתקשורתית של CERN בישראל

אביטל בר – מזכיר הוועדה, פרופ' יוסף ניר, פרופ' ארז עציון, פרופ' אליעזר רבינוביץ, פרופ' יורם רוזן, יעל קינר – רכזת

הוועדה הלאומית לננוטכנולוגיה

ד"ר דן מידן – יו"ר, ד"ר בועז איתן, אמיר אלשטיין, ד"ר משה גולדברג, פרופ' מקס הרצברג, דן וילנסקי, פרופ' יהושע יורטנר, ישראל מקוב, גיורא שלגי, ד"ר מאיר וינשטיין – רכז

הוועדה הלאומית לפיזיקה גרעינית

פרופ' יצחק צרויה – יו"ר, פרופ' דניאל אשרי, פרופ' אברהם גל, פרופ' מיכאל הס, ד"ר ישראל מרדור, פרופ' אלי פיסצקי, ד"ר גיא רון, פרופ' יגאל תלמי, ד"ר יוסי סגל – רכז

הוועדה הלאומית לקרינת הסינכרוטרון

פרופ' נעם אדיר – יו"ר, פרופ' יובל גולן, פרופ' אמיל זולוטיאבנק, פרופ' עדה יונת, פרופ' עודד ליבנה, פרופ' משה פז-פסטרנק, פרופ' אירית שגיא, ד"ר יוסי סגל – רכז

הוועדה המייעצת בנושאים הקשורים לספרייה הלאומית

פרופ' ב"ז קדר – יו"ר, פרופ' יוחנן פרידמן, פרופ' יורם צפרייר

הוועדה המייעצת הישראלית למלגות קרן פולקס

פרופ' אורי זליגסון – יו"ר, פרופ' משה אורן, פרופ' מאיר וילצ'יק, פרופ' מיכאל פריי, רות חסון – רכזת

הוועדה המייעצת לביואתיקה

פרופ' רות ארנון – יו"ר, השופטת (בדימוס) שושנה ברמן, פרופ' דוד הד, ד"ר מרדכי הלפרין, פרופ' אסא כשר, פרופ' אפרת לוי-להד, פרופ' מישל רבל, פרופ' חרמונה שורק, פרופ' עמוס שפירא, ד"ר יוסי סגל – רכז

הוועדה המלווה למפעל חקר השירה והפיוט בגניזה ע"ש עזרא פליישר

פרופ' אברהם גרוסמן, פרופ' מרדכי עקיבא פרידמן, גליה פינצי – רכזת

הוועדה לבדיקת מצב המחקר בישראל בתחום הארכאולוגיה

פרופ' יורם צפריר – יו"ר, ד"ר גדעון אבני, פרופ' דוד אדן-ביוביץ, פרופ' אליעזר אורן, פרופ' ש"נ אייזנשטדט ז"ל, פרופ' מיכל ארצי, פרופ' אנה בלפר-כהן, פרופ' אבי גופר, פרופ' סיי גיטין, ד"ר עוזי דהרי, פרופ' אביעד הכהן, פרופ' מינה ויינשטיין-עברון, פרופ' זאב וייס, פרופ' סטיב וינר, פרופ' מייק טרנר, פרופ' עמיחי מזר, פרופ' יוסי פטריק, פרופ' מרגלית פינקלברג, פרופ' ישראל פינקלשטיין, פרופ' ב"ז קדר, פרופ' סטיב רוזן, פרופ' יואל רק, ד"ר איציק שי – רכז

הוועדה לבחירת חברים חדשים בחטיבה למדעי הטבע

פרופ' איתמר וילנר – יו"ר, פרופ' יוסף אמרי, פרופ' יוסי לוויה, ד"ר יוסי סגל – רכז

הוועדה לבחירת חברים חדשים בחטיבה למדעי הרוח

פרופ' בנימין איזק – יו"ר, פרופ' סרג'ו הרט, פרופ' נילי כהן, גליה פינצי – רכזת

הוועדה לקשרי חוץ

פרופ' ב"ז קדר – יו"ר, פרופ' נילי כהן, פרופ' מיכאל סלע, בוב לפידות – רכז

המרכז האקדמי בקהיר

מועצה: פרופ' רות ארנון – יו"ר, פרופ' רחל גלון, ד"ר מאיר צדוק, פרופ' גבריאל רוזנבאום, נציגי האוניברסיטאות, נציגי החברה המזרחית, נציג ות"ת, נציג משרד החוץ
הנהלה: ד"ר מאיר צדוק – יו"ר, פרופ' גבריאל ורבורג, פרופ' אמנון כהן, פרופ' שמעון שמיר, בוב לפידות – רכז

ועדת בדיקה בנושא היזמה בחינוך

פרופ' חיים הררי – יו"ר, פרופ' מרגלית פינקלברג, פרופ' זאב תדמור, גליה פינצי – רכזת

ועדת דוח מצב המדע

פרופ' רות ארנון – יו"ר, פרופ' עודד אברמסקי, פרופ' יהושע יורטנר, ד"ר מאיר צדוק, פרופ' ב"ז קדר, פרופ' זאב תדמור, נפתלי ארנון – יועץ, סימה דניאל – רכזת

ועדת הביקורת של האקדמיה

פרופ' שאול שקד, פרופ' זאב תדמור

ועדת ההיגוי האקדמית של המארג

פרופ' יוסי לוי – יו"ר, פרופ' אביטל גזית, פרופ' דן יקיר, פרופ' יוחאי כרמל, פרופ' עופר עובדיה, פרופ' מרסלו שטרנברג, פרופ' משה שחק – משקיף, בת-שבע שור – רכזת

ועדת ההיגוי להרצאת בובר השנתית

פרופ' יוסף קפלן – יו"ר, פרופ' משה אידל, פרופ' מנחם יערי, פרופ' גדליה סטרומזה, פרופ' מרגלית פינקלברג, גליה פינצי – רכזת

ועדת ההיגוי ליזמה למחקר יישומי בחינוך

פרופ' מנחם יערי – יו"ר, רות אוטולנגי, אמיר אלשטיין, פרופ' גרשון בן-שחר, פרופ' שאול הוכשטיין, אלן הופמן, פרופ' דוד הראל, פרופ' משה יוסטמן (עד ספטמבר 2013), פרופ' נח לוינ-אפשטיין (מינו' 2014), פרופ' פאדיה נאסר-אבו אלהיג'א, ד"ר אביטל דרמון – מנהלת

ועדת ההיגוי לכינוס לציון 50 שנה לפטירתו של פרופ' מרטין בובר

פרופ' משה הלברטל – יו"ר, פרופ' משה אידל, פרופ' מנחם ברינקר, פרופ' אבישי מרגלית, פרופ' פאול מנדס פלור, פרופ' יוסף קפלן, נציגי ההתאחדות לחינוך מבוגרים: ד"ר אשר לוי, ד"ר דוד סילורה, גליה פינצי – רכזת

ועדת ההיגוי של מיזם MGH (מונומנטה) (Monumenta Germaniae Historica)

פרופ' ב"ז קדר – יו"ר, פרופ' מלאכי בית-אריה, יעקב גוגנהיים, פרופ' אברהם גרוסמן, פרופ' ישראל יובל, פרופ' יוסף קפלן, גליה פינצי – רכזת

ועדת ההיגוי של מילון הפרסית האמצעית

פרופ' גדעון גולדנברג ז"ל – יו"ר, פרופ' יוחנן פרידמן, פרופ' שאול שקד, גליה פינצי – רכזת

ועדת ההיגוי של מפעל מלגות אדאמס

פרופ' רות ארנון – נשיאה, פרופ' עמירם גרינולד – יו"ר, פרופ' משה אורן, פרופ' מוטי הייבלום, פרופ' אברהם ניצן, פרופ' דוד קשדן, פרופ' מרדכי שגב, בת-שבע שור – רכזת

ועדת ההשקעות

דן זיסקינד, יוסי לנץ, אהוד נייגר, הרי ספיר, גדי לוי – רכז

ועדת ההיגוי לשימור ולפיתוח אוספי הטבע הלאומיים באוניברסיטאות המחקר

פרופ' יוסי לוי – יו"ר, פרופ' תמר דיין, פרופ' יעל לובין, פרופ' עודד נבון, פרופ' אהוד שפניר, ד"ר יוסי סגל – רכז

ועדת הפאונה והפלורה של ארץ ישראל

פרופ' עוזי פליטמן – יו"ר, ד"ר מנחם גורן – יו"ר, פרופ' בלה גליל, פרופ' אמוץ דפני, ד"ר דניאל יואל, פרופ' מרדכי כסלו, פרופ' רפאל משולם, ד"ר אמנון פרידברג, ד"ר יוסי סגל – רכז

ועדת הפרסומים

פרופ' יוסף קפלן – יו"ר, פרופ' חוה טורניאנסקי, פרופ' רפאל משולם, פרופ' יוחנן פרידמן, פרופ' דוד שולמן, פרופ' זאב שטרנהל, טלי אמיר – רכזת

ועדת התכניות במדעי הרוח והחברה

פרופ' בנימין איזק – יו"ר, פרופ' אברהם גרוסמן, פרופ' שולמית וולקוב, פרופ' יוחנן פרידמן, פרופ' איתן קולברג, פרופ' יוסף קפלן, גליה פינצי – רכזת

ועדת התקנון של האקדמיה

פרופ' יוחנן פרידמן – יו"ר, פרופ' גדעון דגן, פרופ' איתמר וילנר, פרופ' זאב שטרנהל

ועדת מעקב לדוח מבקר הפנים על ההוצאה לאור

פרופ' גדעון דגן – יו"ר, פרופ' יעקב בקנשטיין, פרופ' יוחנן פרידמן, פרופ' יוסף קפלן, ד"ר יוסי סגל – רכז

ועדת מעקב לדוח על מצב המדע בישראל

פרופ' רשף טנא – יו"ר, פרופ' חוה טורניאנסקי, פרופ' יוחנן פרידמן, פרופ' אהרן רזין, ד"ר מאיר צדוק – רכז

ועדת פרס טבע ע"ש מייסדי חברת טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ

פרופ' יוסף ירדן – יו"ר, פרופ' יעקב הניס, פרופ' יעקב נפרסטק, סימה דניאל – רכזת

ועדת פרס ע"ש גרשם שלום

פרופ' ב"ז קדר – יו"ר, פרופ' משה הלברטל, פרופ' גדליה סטרומזה, פרופ' חיים סידר, גליה פינצי – רכזת

חבר היועצים של קרן בת-שבע דה רוטשילד

פרופ' רות ארנון – נשיאה, פרופ' יהושע יורטנר – יו"ר, פרופ' חנוך גוטפרינד, פרופ' יורם גרונר, פרופ' אלישע האס, פרופ' דוד הורן, פרופ' איתמר וילנר, פרופ' יוסי לוי, פרופ' אברהם ניצן, פרופ' אורי סיון, פרופ' גיורא שמחון, בת-שבע שור – רכזת

פורום האקדמיה לקידום תקשורת המדע בישראל

פרופ' דן שכטמן – יו"ר אקדמי, פרופסור-משנה אילת ברעם-צברי ואביטל בר – יו"ר משותף, יואל אסתרון, פרופ' נאוה בן-צבי, פרופ' עילם גרוס, מיה הלוי, פרופ' דוד הראל, פרופ' אורן הרמן, אמיר זיו, פרופ' יעל חנין, פרופ' נילי כהן, רן לוי, ד"ר מייקל לזר, חנוך מרמרי, איתי נבו, כרון סטהיל, פרופ' ראם סרי, ד"ר מאיר צדוק, ד"ר רועי צזנה, אסף שטול טראורינג, יעל קינר – רכזת

(לפי סדר האל"ף-בי"ת)

הארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי

פרופ' חוה טורניאנסקי

הוועד הישראלי לאונסק"ו

מר בוב לפידות

הוועדה האקדמית של המכון ללימודים מתקדמים (האוניברסיטה העברית בירושלים)

פרופ' מנחם יערי, פרופ' מרגלית פינקלברג

הוועדה הלאומית לקידום מחקר וטכנולוגיות יסוד לשיטות הגנה על תשתיות אזרחיות

פרופ' יגאל תלמי

הוועדה לבחירת זוכי מלגות פולונסקי

פרופ' אברהם גרוסמן

המועצה הציבורית של תכנית העמיתים של האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי הסביבה

פרופ' יוסי לוי

המועצה של מרכז זלמן שזר לחקר תולדות העם היהודי

פרופ' חוה טורניאנסקי, פרופ' יוסף קפלן

הקורטוריון של הטכניון

פרופ' דוד הראל

הקרן הדו-לאומית למדע ארצות-הברית-ישראל

פרופ' חיים סידר

ועדת פרס הולברג

פרופ' איתן קולברג

מועצת הספרייה הלאומית

פרופ' רות ארנון (יו"ר)

מועצת פרסי הארז

פרופ' יקיר אהרונוב, פרופ' חיים סידר

מליאת המועצה הלאומית למחקר ופיתוח

פרופ' שמעון אולמן, פרופ' אברהם ניצן

פורום תל"מ (תשתיות לאומיות למחקר ולפיתוח)

פרופ' רות ארנון (יו"ר)

פרס דן דוד (אוניברסיטת תל-אביב)

פרופ' יהושע יורטנר

קרן יוספה וליאניד אולשוונג (האפוטרופוס הכללי)

מר בוב לפידות

שנת בחירה	חברים שהלכו לעולמם בשנת תשע"ג-תשע"ד	
תשכ"ו/1966	פרופסור ללשון העברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	בן-חיים, זאב (תרפ"ז-תשע"ג)
תשנ"ו/1996	פרופסור לבלשנות ושפות שמיות, האוניברסיטה העברית בירושלים	גולדנברג, גדעון (תר"צ-תשע"ג)
תשל"ו/1975	פרופסור לביולוגיה, מכון ויצמן למדע	זקס, ליאו (תרפ"ז-תשע"ד)

תשל"ח/1978	פרופסור לתלמוד, האוניברסיטה העברית בירושלים	אברמסון, שרגא (תרע"ו-תשנ"ו)
תש"ך/1959	פרופסור לפרזיטולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	אדלר, שאול (תרנ"ה-תשכ"ו)
תש"ך/1959	פרופסור-מחקר לאלקטרוניקה, הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל	אולנדורף, פרנץ (תר"ס-תשמ"ב)
תש"ך/1959	פרופסור לתלמוד ולמדרש, האוניברסיטה העברית בירושלים	אורבן, אפרים אלימלך (תרע"ב-תשנ"א)
תשכ"ה/1965	פרופסור לסוציולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	אייזנשטדט, שמואל נח (תרפ"ד-תש"ע)
תשכ"א/1961	פרופסור להיסטוריה של העמים המוסלמיים, האוניברסיטה העברית בירושלים	איילון, דוד (תרע"ד-תשנ"ח)
תש"ך/1959	פרופסור לתלמוד ולמדרש, האוניברסיטה העברית בירושלים	אלבק, חנוך (תר"ן-תשל"ב)
תשמ"ז/1987	פרופסור לפיזיקה, מכון ויצמן למדע	אלכסנדר, שלמה (תר"ץ-תשנ"ח)
תשנ"ב/1991	פרופסור להיסטוריה עתיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	אשרי, דוד (תרפ"ה-תש"ס)

תש"ך/1959	פרופסור לפילוסופיה סוציאלית, האוניברסיטה העברית בירושלים	בובר, מרדכי מרטין (תרל"ח-תשכ"ה)
תשמ"א/1981	פרופסור לתולדות עם ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	ביינארט, חיים (תרע"ח-תש"ע)
תשנ"ג/1993	פרופסור לביוכימיה חקלאית, האוניברסיטה העברית בירושלים	בירק, יהודית (תרפ"ז-תשע"ג)
תשכ"ט/1969	פרופסור לכימיה פיזיקלית, המכון לחקר הנגב	בלוך, משה רודולף (תרס"ב-תשמ"ה)
תשמ"א/1981	פרופסור לסוציולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	בן-דוד, יוסף (תר"ף-תשמ"ו)
תש"ך/1959	פרופסור לתולדות עם ישראל בימי הביניים, האוניברסיטה העברית בירושלים	בער, יצחק פריץ (תרמ"ט-תש"ם)
תשכ"ד/1964	פרופסור לסטטיסטיקה ולדמוגרפיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	בקי, רוברטו (תרס"ט-תשנ"ו)
תשכ"ג/1963	פרופסור ללוגיקה ולפילוסופיה של המדעים, האוניברסיטה העברית בירושלים	בר-הלל, יהושע (תרע"ה-תשל"ו)
תש"ך/1960	פרופסור לכימיה אורגנית, האוניברסיטה העברית בירושלים	ברגמן, ארנסט דוד (תרס"ד-תשל"ה)
תשכ"ח/1968	פרופסור לפרמקולוגיה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	ברגמן, פליקס (תרס"ח-תשס"ב)
תש"ך/1959	פרופסור לפילוסופיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	ברגמן, שמואל הוגו (תרמ"ד-תשל"ה)
תשל"ו/1975	פרופסור לכלכלה, האוניברסיטה העברית בירושלים	ברונו, מיכאל (תרצ"ב-תשנ"ז)
תש"ך/1959	פרופסור לביולוגיה, מכון ויצמן למדע	ברנבלום, יצחק (תרמ"ד-תש"ס)
תשל"א/1971	פרופסור למדידה פסיכולוגית וסוציולוגית, האוניברסיטה העברית בירושלים	גוטמן, אליהו לואיס (תרע"ו-תשמ"ח)

תשל"ו/1976	פרופסור לכימיה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	גינצבורג, דוד (תר"ף-תשמ"ח)
תשנ"ה/1994	פרופסור לשפות שמיות עתיקות, האוניברסיטה העברית בירושלים	גרינפלד, חיים יונה (תרפ"ו-תשנ"ה)
תש"ך/1959	פרופסור-מכון למתמטיקה, מכון ויצמן למדע	דבורצקי, אריה (תרע"ו-תשס"ח)
תשכ"ג/1962	פרופסור לפיזיקה, מכון ויצמן למדע	דה-שליט, עמוס (תרפ"ז-תשכ"ט)
תשמ"ב/1982	פרופסור לכימיה פיזיקלית, מכון ויצמן למדע	דוסטובסקי, ישראל (תרע"ט-תשע"א)
תש"ך/1959	פרופסור לתולדות עם ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	דינור, בן-ציון (תרמ"ד-תשל"ג)
תשנ"ג/1993	פרופסור לספרות אנגלית, האוניברסיטה העברית בירושלים	דלסקי, הלל (תרפ"ו-תשע"א)
תשכ"ו/1966	פרופסור לזואולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	האז, גיאורג (תרס"ה-תשמ"א)
תשכ"א/1961	פרופסור ללימודים קלאסיים, האוניברסיטה העברית בירושלים	ירשובסקי, חיים (תרע"ו-תשל"ז)
תש"ך/1960	פרופסור לפיזיולוגיה פתולוגית ולביוכימיה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	ורטהיימר, חיים ארנסט (תרנ"ג-תשל"ח)
תש"ך/1960	פרופסור לבוטניקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	זהרי, מיכאל (תרנ"ח-תשמ"ג)
תש"ך/1960	פרופסור למשפט אזרחי, האוניברסיטה העברית בירושלים	טדסקי, גוידו (גד) (תרס"ז-תשנ"ג)
תש"ך/1959	פרופסור ללשון העברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	טור-סיני, נפתלי הרץ (תרמ"ד-תשל"ד)
תשכ"ח/1968	פרופסור להיסטוריה של העת החדשה, האוניברסיטה העברית בירושלים	טלמון, יעקב לייב (תרע"ו-תש"ם)

תשכ"ד/1964	פרופסור לארכאולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	ידין, יגאל (תרע"ז-תשמ"ד)
תשנ"ב/1991	פרופסור ללשון העברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	ידין, ישראל (תרפ"ג-תשס"ח)
תשכ"ד/1964	פרופסור לפיזיקה ניסיונית, האוניברסיטה העברית בירושלים	כהן, סולי גבריאל (תרפ"א-תשמ"ד)
תשכ"ג/1963	פרופסור לאווירונאוטיקה, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	כוגן, אברהם (תרפ"א-תשס"ט)
תשכ"ט/1969	פרופסור לתלמוד, בית המדרש לרבנים באמריקה, ניו יורק	ליברמן, שאול (תרנ"ח-תשמ"ג)
תשמ"ה/1985	פרופסור למקרא, אוניברסיטת תל-אביב	ליכט, יעקב (תרפ"ב-תשנ"ג)
תשל"ט/1979	פרופסור לפיזיולוגיה, מכון ויצמן למדע	לינדנר, יוחנן (תרפ"ט-תשמ"ג)
תשמ"ה/1985	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	לינדנשטראוס, יורם (תרצ"ז-תש"ע)
תשנ"ט/1999	פרופסור לכימיה פיזיקלית, מכון ויצמן למדע	ליפסון, שניאור (תרע"ד-תשס"א)
תשנ"ז/1997	פרופסור ללשון העברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	מורג, שלמה (תרפ"ו-תשנ"ט)
תש"ך/1960	פרופסור לתולדות עם ישראל בימי המקרא ולארכאולוגיה של ארץ-ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	מזר, בנימין (תרס"ו-תשנ"ה)
תשכ"ח/1968	פרופסור לאופתלמולוגיה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	מיכאלסון, יצחק (תרס"ג-תשמ"ב)
תשכ"ו/1966	פרופסור לפיזיקה, אוניברסיטת תל-אביב	נאמן, יובל (תרפ"ו-תשס"ו)
תשנ"ה/1994	פרופסור לאפיגרפיה ופלאוגרפיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	נוה, יוסף (תרפ"ח-תשע"ב)

תשמ"ד/1984	פרופסור לקרדיולוגיה, בית הספר לרפואה של אוניברסיטת תל-אביב ובית החולים ע"ש שיבא, תל-השומר	נויפלד, הנרי (תרפ"ג-תשמ"ז)
תש"ך/1959	פרופסור למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים	סגל, משה צבי (תרל"ז-תשכ"ח)
תשכ"ב/1962	פרופסור ללשון וספרות יידיש, האוניברסיטה העברית בירושלים	סדן, דב (תרס"ב-תש"ן)
תשכ"ב/1962	פרופסור להיסטוריה ולפילוסופיה של המדעים, האוניברסיטה העברית בירושלים	סמבורסקי, שמואל (תר"ס-תש"ן)
תשכ"ט/1969	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	עמיצור, שמשון אברהם (תרפ"א-תשנ"ד)
תש"ך/1959	פרופסור לבלשנות מצרית ושמית, האוניברסיטה העברית בירושלים	פולוצקי, הנס יעקב (תרס"ה-תשנ"א)
תשכ"ג/1963	פרופסור לכלכלה, האוניברסיטה העברית בירושלים	פטינקין, דן (תרפ"ב-תשנ"ה)
תשל"ח/1978	פרופסור למתמטיקה, אוניברסיטת תל-אביב	פיאטצקי-שפירו, איליה (תרפ"ט-תשס"ח)
תש"ך/1960	פרופסור לפילוסופיה כללית ויהודית, האוניברסיטה העברית בירושלים	פינס, שלמה (תרס"ח-תש"ן)
תשכ"א/1961	פרופסור לגאולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים	פיקרד, יהודה ליאו (תר"ס-תשנ"ז)
תשל"ז/1977	פרופסור לביולוגיה של התא, מכון ויצמן למדע	פלדמן, מיכאל (תרפ"ו-תשס"ה)
תש"ם/1980	פרופסור למדע הדתות, האוניברסיטה העברית בירושלים	פלוסר, דוד (תרע"ז-תש"ס)
תשמ"ד/1984	פרופסור לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	פליישר, עזרא (תרפ"ט-תשס"ו)
תשס"א/2001	פרופסור למתמטיקה שימושית, מכון ויצמן למדע	פנואלי, אמיר (תש"א-תש"ע)

תשכ"א/1961	פרופסור למתמטיקה שימושית, מכון ויצמן למדע	פקריס, חיים לייב (תרס"ח-תשנ"ג)
תשכ"ג/1963	פרופסור להיסטוריה של ימי הביניים, האוניברסיטה העברית בירושלים	פראוור, יהושע (תרע"ז-תש"ן)
תש"ך/1960	פרופסור למתמטיקה, האוניברסיטה העברית בירושלים	פרנקל, אברהם הלוי (תרנ"א-תשכ"ו)
תש"ך/1959	פרופסור לגינקולוגיה ולאובסטטריקה, בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים	צונדק, ברנהרד (תרנ"א-תשכ"ז)
תשכ"א/1961	פרופסור לרפואה פנימית, אוניברסיטת ברלין; פרופסור-אורח, האוניברסיטה העברית בירושלים	צונדק, הרמן (תרמ"ז-תשל"ט)
תש"ך/1959	פרופסור למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים	קויפמן, יחזקאל (תרנ"א-תשכ"ד)
תשנ"ה/1994	פרופסור להיסטוריה של רוסיה ומזרח אירופה, אוניברסיטת תל-אביב	קונפינו, מיכאל (תרפ"ו-תש"ע)
תשל"ו/1975	פרופסור לשפה וספרות ערבית, האוניברסיטה העברית בירושלים	קיסטר, מאיר יעקב (תרע"ד-תש"ע)
תש"ך/1959	פרופסור לכימיה פיזיקלית, מכון ויצמן למדע	קציר, אהרן (תרע"ג-תשל"ב)
תש"ך/1960	פרופסור-מכון לביופיזיקה, מכון ויצמן למדע	קציר, אפרים (תרע"ו-תשס"ט)
תשל"ד/1974	פרופסור לספרות אנגלית ואמריקאית, אוניברסיטת תל-אביב	קרוק-גלעד, דורותיאה (תר"ף-תש"ן)
תשמ"א/1981	פרופסור לבלשנות כללית והודו-אירופית, האוניברסיטה העברית בירושלים	רוזן, חיים ברוך (תרפ"ב-תשנ"ט)
תש"ך/1959	פרופסור-מחקר לפיזיקה, הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל	רוזן, נתן (תרס"ט-תשנ"ו)
תש"ך/1959	פרופסור לפילוסופיה כללית, האוניברסיטה העברית בירושלים	רוטנשטיין, נתן (תרע"ד-תשנ"ד)

תש"ך/1959	פרופסור למחקר במכניקה עיונית ושימושית, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל	רינר, מרכוס (תרמ"ו-תשל"ו)
תש"ך/1959	פרופסור לפיזיקה עיונית, האוניברסיטה העברית בירושלים	רקח, יואל (תרס"ט-תשכ"ה)
תשנ"ה/1994	פרופסור לפיזיקה תאורטית ושימושית, מכון ויצמן למדע	שטריקמן, שמואל (תר"ץ-תשס"ד)
תשל"ח/1978	פרופסור להיסטוריה של עם ישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים	שטרן, מנחם (תרפ"ה-תשמ"ט)
תשכ"ד/1964	פרופסור לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	שירמן, חיים (תרס"ה-תשמ"א)
תש"ך/1959	פרופסור לקבלה, האוניברסיטה העברית בירושלים	שלום, גרשם (תרנ"ז-תשמ"ב)
תשמ"ו/1986	פרופסור לספרות יידיש, האוניברסיטה העברית בירושלים	שמרוק, חנא (תרפ"א-תשנ"ז)
תש"ס/2000	פרופסור לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים	שקד, גרשון (תרפ"ט-תשס"ז)
תשנ"ב/1992	פרופסור לביולוגיה מולקולרית, מכון ויצמן למדע	שרון, נתן (תרפ"ו-תשע"א)
תשמ"ה/1985	פרופסור לאשורולוגיה ולהיסטוריה של המזרח הקדמון, האוניברסיטה העברית בירושלים	תדמור, חיים (תרפ"ד-תשס"ו)

חוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, התשכ"א-1961

12.1

הקמת האקדמיה

1 מוקמת בזה האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים (להלן – 'האקדמיה').

מטרות

- 2 מטרות האקדמיה ותפקידיה הם:
- (1) לרכז בתוכה כחברים מטובי אישי המדע תושבי ישראל;
 - (2) לטפח ולקדם פעילות מדעית;
 - (3) לייעץ לממשלה בפעולות הנוגעות למחקר ולתכנון מדעי בעלי חשיבות לאומית;
 - (4) לקיים מגע עם גופים מקבילים בחוץ-לארץ;
 - (5) לפעול בייצוג המדע הישראלי במוסדות ובכינוסים בין-לאומיים, מתוך תיאום עם מוסדות המדינה;
 - (6) לפרסם כתבים שיש בהם כדי לקדם את המדע;
 - (7) לעסוק בכל פעילות שיש בה כדי לשמש את המטרות האמורות.

מושב האקדמיה

3 מושב האקדמיה יהיה בירושלים.

האקדמיה – תאגיד פטור ממסים

- 4 האקדמיה היא תאגיד, כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.
- 4א לעניין פקודת מס הכנסה, נחשבת האקדמיה כמוסד בעל אופי ציבורי לענייני תרבות, חינוך ומדע, וכל עיסקה של האקדמיה וכל נכסיה יהיו פטורים מכל אגרה, ארנונה או תשלום-חובה אחר המשתלמים למדינה או לרשות מקומית.

חברי האקדמיה

5 חברי האקדמיה יהיו חברי הוועד המכין להקמת

האקדמיה הלאומית למדעים, שנתמנו לכך בתוקף החלטת הממשלה מיום כ"ו בחשון תשי"ט/9 בנובמבר 1958, וחברים נוספים שייבחרו על ידי האקדמיה באסיפה כללית.

חברות והפסקתה

- 6 חבר האקדמיה יהיה חבר בה לכל ימי חייו; חברותו תיפסק באחת מאלה:
- (1) אם ביקש מאת נשיא האקדמיה, בכתב, לראות את מקומו פנוי;
 - (2) אם חדל להיות תושב ישראל והוא איננו חבר-חוץ;
 - (3) אם הורשע בעבירה בפסק דין סופי והאקדמיה מצאה כי בנסיבות העניין היה בעבירה משום קלון.

נשיא האקדמיה וסגנו

- 7 נשיא האקדמיה יתמנה על ידי נשיא המדינה, על פי המלצת האקדמיה, מבין חבריה תושבי ישראל;
- נשיא האקדמיה יתמנה לשלוש שנים, והוא יוסיף לכהן אף לאחר מכן עד למינוי הבא של נשיא האקדמיה; סגן הנשיא ייבחר על ידי האקדמיה.

החטיבות

- 8 באקדמיה יהיו חטיבה למדעי הרוח וחטיבה למדעי הטבע; כל חטיבה תבחר ביושב-ראש החטיבה.

מועצת האקדמיה

- 9 ענייני האקדמיה ינוהלו על ידי מועצת האקדמיה.

הרכב המועצה

- 10 מועצת האקדמיה תהיה מורכבת מנשיא האקדמיה, סגן הנשיא, יושב-ראש החטיבה למדעי הרוח, יושב-ראש

החטיבה למדעי הטבע והמנהל האדמיניסטרטיבי שיתמנה על ידי יתר חברי נעדר הנשיא – ימלא את מקומו סגן הנשיא; נעדרו הנשיא וסגנו – תבחר המועצה ממלא מקום לנשיא מבין חברי האקדמיה לתקופת העדרם של הנשיא וסגנו.

האסיפה הכללית של האקדמיה

11 האקדמיה תתכנס לאסיפה כללית לפי הצורך, ולפחות אחת לשנה, למטרות אלה:

(1) לעשות כל פעולה שיוחזק לאסיפה הכללית לפי חוק זה או לפי התקנון;

(2) להחליט בדבר אישור הדוחות של המועצה, תכנית הפעולות של האקדמיה ומוסדותיה שתוגש על ידי המועצה, דוח רואה החשבון והצעת התקציב;

(3) להחליט בכל עניין אחר שיועמד על סדר היום של האסיפה הכללית על ידי המועצה, או על ידי חמישה מחברי האקדמיה.

חברי-חוק

12 האקדמיה רשאית לבחור באנשי מדע מובהקים תושבי חוץ-לארץ כחברי-חוק של האקדמיה.

ביצוע

13 שר החינוך והתרבות ממונה על ביצוע חוק זה.

תקנון

14 האקדמיה רשאית, בהתייעצות עם שר החינוך והתרבות, להתקין תקנון לאקדמיה ובו ייקבעו בין היתר:

(1) הכללים לפיהם תבחר האקדמיה את חבריה ונושאי תפקידים בה, במידה שלא נקבעו בחוק זה;

(2) סדרי העבודה של האקדמיה ומוסדותיה;

(3) ניהול המשק והכספים;

(4) מעמדם וזכויותיהם של חברי-חוק.

הוראות מעבר

15 (א) תקנון האקדמיה הלאומית למדעים שאושר על ידי הממשלה ביום י' באלול תשי"ט/13 בספטמבר 1959 – פרט להוראותיו שנכללו בחוק זה – ובתיאומים לפי העניין, יהיה תקנון האקדמיה, כל עוד לא שונה או הוחלף על פי סעיף 14.

(ב) בחירה לאקדמיה ומינוי לתפקיד בה וכן כל פעולה לקידומה ולקידום פעולותיה, שנעשו בהתאם לתקנון האקדמיה לפני תחילתו של חוק זה, שרירים מיום עשייתם.

חוק האקדמיה הלאומית למדעים (תיקון מס' 2), התש"ע-2010

12.2

התקציב של אותו משרד ממשלתי כפי הדרוש לביצועו, בכפוף להוראות לפי חוק יסודות התקציב; בסעיף זה – "חוק יסודות התקציב" – חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985; "סעיף תקציב" – כהגדרתו בחוק תקציב שנתי, כמשמעותו בחוק יסודות התקציב.

דיווח לממשלה ולכנסת

14. (א) האקדמיה תכין דוח שנתי על פעולותיה וכן סקירה תלת-שנתית על מצב המדע והמחקר בישראל בהשוואה למצב המדע והמחקר בעולם; סקירה כאמור יכול שתתייחס לתחומים מדעיים מסוימים כפי שתחליט האקדמיה או כפי שתבקש הממשלה.

(ב) הדוח השנתי והסקירה התלת-שנתית כאמור בסעיף קטן (א) יוגשו לשר המדע והטכנולוגיה; ועדת השרים לענייני מדע וטכנולוגיה שקבעה הממשלה, תקיים דיון בדוח ובסקירה, סמוך לאחר הגשת כל אחד מהמסמכים

בחוק האקדמיה הלאומית למדעים, התשכ"א-1961 (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 2, במקום פסקאות (2) ו-(3) יבוא:

"(2) לייעץ לממשלה בסוגיות בעלות חשיבות לאומית בתחום המחקר והתכנון המדעי, לרבות במתן הערכות מצב לאומיות ביוזמת האקדמיה, ולהגיש דוחות וסקירות כאמור בסעיף 14, וכן לייעץ ולתת מידע למשרדי הממשלה לפי פנייתם בהתאם להוראות סעיף 14ב;

(3) לטפח ולקדם פעילות מדעית, לרבות פעילות מדעית בין-תחומית ופעילות מדעית בתחומי דעת חדשים;"

אחרי סעיף 14 לחוק העיקרי יבוא:

"קבלת ייעוץ ומידע מהאקדמיה

14ב. משרד ממשלתי רשאי לפנות לאקדמיה לשם קבלת ייעוץ ומידע בנושאים בתחום מטרות האקדמיה ותפקידיה, שנדרש לגביהם ידע מדעי או נושאים הקשורים לפיתוח המדע בישראל; מתן ייעוץ ומידע כאמור ימומן מסעיף

האמורים; הממשלה תקיים דיון כאמור בתוך שנה מיום הגשת הדוח או הסקירה, לפי העניין.
(ג) הדוח השנתי והסקירה התלת-שנתית כאמור בסעיף

קטן (א) יוגשו לוועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת; הוועדה תקיים דיון בדוח ובסקירה בתוך שנה מיום הגשת כל אחד מהמסמכים האמורים.

תקנון האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, התשס"ח-2008

12.3

בתוקף סמכותה לפי סעיף 14 לחוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, התשכ"א-1196 (להלן: החוק), מתקינה האקדמיה, בהתייעצות עם שר המדע, התרבות והספורט, תקנון זה:

פרק ראשון: חברות באקדמיה

מספר החברים

1 מספר החברים בכל חטיבה לא יעלה על ארבעים, אולם חברים שגילם שבעים וחמש שנים ומעלה וחברי חוץ לא יבואו במניין זה.

בחירת חברים חדשים

2 (א) מדי שנה בשנה רשאית האקדמיה לבחור עד חמישה חברים חדשים בכל חטיבה, בכפוף לאמור בתקנה 1.
(ב) חברי האקדמיה, למעט חברי חוץ, הם אישי מדע תושבי ישראל כמשמעותם בסעיף 2 (1) לחוק; לעניין זה – "איש מדע" – אדם שעיקר פעילותו הוא במחקר ובקידום הידע האנושי בכלים מדעיים;
"תושב ישראל" – אדם שמקום מגוריו העיקרי הוא בישראל ובשעת בחירתו פעילותו המחקרית נמנית עם מסכת העשייה המדעית הישראלית.
(ג) מועצת האקדמיה מוסמכת להחליט החלטות הנוגעות לתקנה זו.

הצעת מועמדים

3 (א) המועמדים לחברות בכל חטיבה יוצעו בכתב ליושב הראש שלה על ידי שלושה מחברי אותה חטיבה לפחות. ההצעות תוגשנה לכל המאוחר 30 יום לפני מועד ישיבת החטיבה שבה ייבחרו המועמדים

לפי תקנה 4. בכל שנה יודיע יו"ר החטיבה לחברי החטיבה, בכתב, שלושה חודשים לפחות לפני מועד ישיבת הבחירה, מהו המועד האחרון להגשת שמות המועמדים.
(ב) מועצת האקדמיה רשאית למנות ועדה של שישה חברים, שלושה מכל חטיבה, שמסמכותה להציע בכתב למועצת האקדמיה מועמד או מועמדים לחברות נוסף על המועמדים המוצעים על ידי החטיבות.

בחירת מועמדים

4 (א) מתוך רשימת המועמדים המוצעים על פי תקנה 3(א) תבחר החטיבה, בהצבעה חשאית וברוב של שני שלישים מבעלי זכות ההצבעה שנוכחותם בישיבה נרשמה כדיון, את המועמדים שהיא ממליצה לבחור לאותה חטיבה לפי תקנה 2. המניין החוקי של המשתתפים בהצבעה לבחירת מועמדים הוא רוב חברי החטיבה הנמצאים בארץ במועד הישיבה. המועמדים שיומלצו כאמור יבואו לבחירה סופית באסיפה הכללית של האקדמיה.
(ב) מתוך רשימת המועמדים המוצעים על פי תקנה 3(ב) תבחר המועצה, בהצבעה חשאית ופה אחד, את המועמדים הנוספים שהיא ממליצה לבחור לאקדמיה. המניין החוקי של המשתתפים בהצבעה לבחירת מועמדים לפי תקנת משנה זו הוא שלושה מארבעת אלה: הנשיא, סגנו ושני יושבי ראש החטיבות. המועמדים יבואו לבחירה סופית באסיפה הכללית של האקדמיה. חבר שנבחר בהליך זה יבחר את החטיבה שאליה ישתייך בהתייעצות עם הנשיא.

1 ח' התשכ"א, עמ' 193; התשל"ג, עמ' 45

2 י"פ התש"ס, עמ' 1088

שאינן לדחותו. ישיבה מיוחדת של המליאה תכנס גם כל אימת שתתקבל בקשה בכתב לכך מחמישה עשר מחברי האקדמיה לפחות. המועצה תיענה לבקשה כזאת בהקדם האפשרי.

המניין החוקי בישיבות האסיפה הכללית

9 (א) המניין החוקי בישיבת האסיפה הכללית של האקדמיה הוא מחצית חברי האקדמיה הנמצאים בארץ במועד הישיבה.

(ב) באין מניין חוקי בשעה שנקבעה לישיבת האסיפה הכללית, יוכל יושב הראש לפזר את האסיפה למשך 30 דקות ולכנסה מחדש בתום הזמן הזה. ישיבת האסיפה תהיה אז חוקית בכל מספר נוכחים. באין מניין חוקי לא ייבחרו חברים חדשים, לא ייבחר נשיא או סגן נשיא, לא תיבחר ועדת ביקורת ולא יידונו שינויים בתקנון.

(ג) כל חבר שנוכחותו נרשמה כדין לפני ההצבעה ייכלל במניין החוקי הנדרש בהצבעה זו. חבר שנוכחותו נרשמה כאמור ולא השתתף בהצבעה ייחשב כמי שהצבעתו "נמנע".

הזמנות לישיבות האסיפה הכללית

10 הזמנות לישיבה של האסיפה הכללית יישלחו לחברים בדואר או בדואר אלקטרוני בהסכמתם, 21 יום לפחות לפני מועד הישיבה, ויכללו את סדר היום של הישיבה.

ישיבות סגורות ופתוחות

11 ישיבות האסיפה הכללית סגורות לקהל. בשנה שבה נבחרים חברים חדשים תתקיים ישיבה פתוחה ובה יוצגו הנבחרים לפני הציבור. מועצת האקדמיה רשאית לכנס ישיבות פתוחות נוספות.

הצבעה באסיפה הכללית

12 ההצבעה באסיפה הכללית תהיה גלויה, אלא אם כן נדרשת על פי תקנון זה הצבעה חשאית או אם חמישה חברים שאינם חברי חוץ דרשו הצבעה חשאית. ההחלטות תתקבלנה ברוב רגיל של הנוכחים בהצבעה, אלא אם כן נדרש על פי תקנון זה רוב גדול יותר. היו הקולות שקולים, יהיה ליושב הראש קול נוסף מכריע.

בחירת חברים

5 רשימת המועמדים שנבחרו כאמור בתקנה 4 תועבר לבחירה סופית באסיפה הכללית של האקדמיה. המניין החוקי בהצבעה לבחירת חברים הוא מחצית חברי האקדמיה הנמצאים בארץ במועד הישיבה. ההצבעה תהיה על דף הצבעה אחד. הבחירה תהיה בהצבעה חשאית וברוב של שני שלישים מבעלי זכות ההצבעה שנוכחותם בישיבה נרשמה כדין.

הודעה על הבחירה

6 נשיא האקדמיה יודיע על בחירתם של החברים החדשים, לאחר שקיבל את הסכמתם; חברותו של חבר חדש מתחילה ביום קבלת הסכמתו לכהן כחבר האקדמיה.

חברי חוץ

7 (א) חברי חוץ ייבחרו בדרך הקבועה בתקנות 3 עד 6. בהיותם בישראל יהיו רשאים להשתתף בישיבות האסיפה הכללית ובישיבות החטיבה שהם משתייכים אליה, אך ללא זכות הצבעה. (ב) מספר חברי החוץ לא יעלה על עשירית ממספר חברי האקדמיה שאינם חברי חוץ. בכל שנה ייבחרו בכל חטיבה לכל היותר שני חברי חוץ.

פרק שני: ישיבות האקדמיה

האסיפה הכללית

8 (א) מליאת האקדמיה תתכנס פעמיים בשנה לפחות ותדון בעניינים הנתונים לסמכותה לפי סעיף 11 לחוק. בכל שנה תוקדש אחת הישיבות לבחירת חברים חדשים, ובעת הצורך לבחירת הנשיא וסגן הנשיא. כאשר מספר המועמדים לבחירה גדול משלושה, תוקדש הישיבה כולה לנושא זה. (ב) כמו כן תוקדש ישיבה אחת בכל שנה לדיון בדוח השנתי של האקדמיה, בדוח הביקורת, בדוחות הכספיים ובתקציב האקדמיה. (ג) יו"ר האסיפה הכללית הוא נשיא האקדמיה, ובהיעדרו – סגן הנשיא. (ד) יכול שהמליאה תתכנס לישיבות נוספות, על פי החלטת מועצת האקדמיה, לשמיעת הרצאות מדעיות או לדיון בעניינים ובהתפתחויות שהמועצה סבורה

תוצאות ההצבעה

13 תוצאות ההצבעה יוכרזו על ידי נשיא האקדמיה. פרוטוקול מאושר על ידו ייחשב להוכחה של תוצאות ההצבעה. נבצר מן הנשיא לאשר את הפרוטוקול, יאשרו סגן הנשיא.

תוקפן של החלטות

14 תוקפן של החלטות האקדמיה לא ייפגע בשל פגם פרוצדורלי שנתגלה בדיעבד, לרבות פגם בתהליך בחירתו של חבר או אי-מסירת הזמנה לחבר.

ישיבות החטיבות

- 15 (א) כל חטיבה תתכנס לשתי ישיבות בשנה לפחות. לפי הצורך תוקדש אחת הישיבות כולה לבחירת חברים חדשים ולבחירת יו"ר החטיבה וממלא מקומו. ישיבה זו תתקיים 30 יום לפחות לפני ישיבת המליאה המוקדשת לבחירת החברים החדשים. המניין החוקי בישיבת החטיבה הוא מחצית חברי החטיבה הנמצאים בארץ במועד הישיבה.
- (ב) יו"ר החטיבה רשאי לזמן ישיבות נוספות של החטיבה, והוא חייב לזמן בהקדם האפשרי אם חמישה מחברי החטיבה מבקשים שיעשה כן.
- (ג) הזמנות לישיבה של החטיבה יישלחו לחברי החטיבה בדואר (או בדואר אלקטרוני בהסכמתם) 21 יום לפחות לפני מועד הישיבה. במקרים מיוחדים רשאי יו"ר החטיבה לקבוע כי ההזמנות תישלחנה פחות מ-21 יום לפני מועד הישיבה. בהזמנה לישיבת חטיבה יפורט סדר היום של הישיבה.
- (ד) לפי הזמנת יו"ר החטיבה יוכל להשתתף ולהרצות בישיבות אלה גם מי שאינו חבר האקדמיה.

פרק שלישי: מינהל**הנשיא וסגנו**

- 16 (א) בתקנון זה, "בחירת נשיא האקדמיה" – בחירת חבר האקדמיה שהאסיפה הכללית ממליצה לנשיא המדינה למנותו לתפקיד נשיא האקדמיה.
- (ב) נשיא האקדמיה וסגנו יהיו מחטיבות שונות. ככלל, תפקיד הנשיא יעבור בין שתי החטיבות לסירוגין. תקנה זו לא תחול על בחירת נשיא מכהן לתקופת כהונה שנייה.

(ג) סגן הנשיא ייבחר על ידי מליאת האקדמיה לתקופת כהונתו של נשיא האקדמיה.

(ד) לא יאוחר משנה לפני סיום תקופת כהונתם של הנשיא ושל סגן הנשיא, או בשעה שנבצר מאחד מהם או משניהם למלא את תפקידם, תבחר כל חטיבה, בהליך שיקבע יו"ר החטיבה, שלושה חברים לוועדת חיפוש שתפקידה להציע מועמדים לתפקידים המתפנים. כל חבר רשאי להציע מועמדים לכהונה בוועדת החיפוש. חברי המועצה לא יוכלו להיבחר לוועדת החיפוש. חברי הוועדה יבחרו מביניהם את יו"ר הוועדה. הוועדה רשאית להציע יותר ממועמד אחד לכל תפקיד. להחלטה בוועדה דרושים ארבעה קולות. הצעות הוועדה תימסרנה לחברים בכתב 45 יום לפחות לפני ישיבת הבחירה.

(ה) נוסף על האמור לעיל, חמישה מחברי האקדמיה רשאים להציע יחד מועמדים לשני התפקידים. הצעות אלה תימסרנה למזכירות האקדמיה 30 יום לפחות לפני ישיבת הבחירה ותישלחנה לחברי האקדמיה בדואר 21 יום לפחות לפני ישיבת הבחירה. יו"ר ועדת החיפוש ינהל את החלק של ישיבת המליאה שבו ייבחרו הנשיא וסגן הנשיא. הוא יציג הן את מועמדי ועדת החיפוש והן את המועמדים שהציעו חברי האקדמיה.

(ו) נשיא האקדמיה וסגנו ייבחרו בהצבעה חשאית, וברוב רגיל של בעלי זכות ההצבעה שנוכחותם בישיבה נרשמה כדין, לתקופת כהונה של שלוש שנים. לא קיבל שום מועמד רוב קולות בהצבעה הראשונה, תיערך הצבעה שנייה לבחירה בין שני המועמדים שקיבלו את מספר הקולות הגדול ביותר.

(ז) נשיא האקדמיה וסגנו לא יכהנו יותר משתי תקופות כהונה רצופות.

(ח) פסקה כהונתו של נשיא האקדמיה או של סגן נשיא האקדמיה, או נבצר מאחד מהם או משניהם למלא את תפקידם באופן קבוע, תכונס האסיפה הכללית לישיבה מיוחדת ותבחר את נשיא האקדמיה או את סגן הנשיא, לפי הצורך, על פי הוראות סעיף 7 לחוק ותקנה זו.

(ט) ככלל, א' בתשרי הוא יום כניסתם לתפקיד של הנשיא, של סגן הנשיא ושל החברים הנבחרים של המועצה.

המנהל האדמיניסטרטיבי

- 21 (א) המנהל האדמיניסטרטיבי (להלן: המנהל) לא ישתתף בדיונים בעניין מינויו או פיטוריו ובדיונים לפי תקנה 4(ב) ולא תהיה לו באלה זכות הצבעה.
- (ב) פסקה כהונתו של המנהל או נבצר ממנו למלא את תפקידו ימנו יתר חברי המועצה ממלא מקום או מנהל בפועל עד מינוי המנהל החדש.

זכות חתימה

- 22 (א) בענייני מינהל וכספים תחייב את האקדמיה חתימת שני חברי המועצה, או חתימת ממלא מקום המנהל, או חתימת המנהל בפועל יחד עם חתימת אחד מחברי המועצה האחרים.
- (ב) מועצת האקדמיה תהיה רשאית להסמך מורשי חתימה נוספים מבין חברי האקדמיה ועובדיה ולקבוע את גבולות סמכותם.

סדרי העבודה

- 23 האסיפה הכללית תקבע, על פי הצעת המועצה, כללים והוראות לעבודתה ולעבודת החטיבות והוועדות.

פרק רביעי: ביקורת**ועדת ביקורת**

- 24 האסיפה הכללית תבחר ועדת ביקורת, שתורכב מחברים משתי החטיבות. וועדת הביקורת תבחר את היושב ראש שלה מבין חבריה.

הזמנת מבקר

- 25 (א) המועצה תזמין מדי פעם, במועדים שייראו לה, אדם שאיננו עובד האקדמיה לערוך ביקורת בעניינים של מינהל האקדמיה (להלן: המבקר).
- (ב) המבקר יבדוק אם המינהל פעל על פי החוק ועל פי ההוראות שנגזרו ממנו ואם רשויות האקדמיה ועובדיה נהגו לפי העקרונות של מינהל תקין.
- (ג) בעת מילוי תפקידו לא יהיה המבקר כפוף לגוף או לאדם כלשהו באקדמיה ולא יהיה תלוי בהם. הנושאים שיבדוק ייקבעו בתיאום עם ועדת הביקורת.
- (ד) המבקר יגיש לוועדת הביקורת דין וחשבון ויפרט בו את ממצאי ביקורתו. אם גילה ליקויים, יביא בדין וחשבון

- (י) עם מינויו של נשיא חדש תסתיים כהונתו של סגן הנשיא הקודם.

יושבי ראש החטיבות וממלאי מקומם

- 17 (א) יושבי ראש החטיבות ייבחרו בחטיבות ברוב רגיל בבחירות חשאיות לתקופה של שלוש שנים. שלושה חברי חטיבה רשאים להציע יחד מועמד לתפקיד יו"ר החטיבה. לא קיבל שום מועמד רוב קולות בהצבעה הראשונה, תיערך הצבעה שנייה לבחירה בין שני המועמדים שקיבלו את מספר הקולות הגדול ביותר.
- (ב) יו"ר החטיבה לא יכהן יותר משתי תקופות כהונה רצופות.
- (ג) לכל יושב ראש ייבחר ממלא מקום לתקופת כהונתו בהליך שיקבע יושב הראש.

הצבעות במועצה

- 18 ההצבעות במועצה הן בהרמת ידיים בלבד וההחלטות יתקבלו ברוב רגיל, אלא אם כן נקבע אחרת בתקנון זה. היו הקולות שקולים, יהיה לנשיא קול נוסף מכריע. חתימת הנשיא או חתימת סגן הנשיא על הפרוטוקול, ובכלל זה ההחלטות, תשמשנה הוכחה לכאורה לנכונותן.

המניין החוקי במועצה

- 19 המניין החוקי בישיבות המועצה הוא שלושה.

ועדות

- 20 המועצה תקבע את רשימת הוועדות הקבועות הפועלות באקדמיה ותמנה את חבריהן ואת יושבי הראש שלהן לתקופת כהונה של עד שלוש שנים. יושבי ראש הוועדות לא יכהנו יותר משתי תקופות כהונה רצופות. המועצה רשאית, ביזמתה או לפי הצעת החטיבות, למנות גם ועדות אד הוק לטיפול בעניינים הקשורים בתפקידי האקדמיה או בעניינים אחרים שלדעת המועצה ראויים לבחינה על ידי ועדה. לוועדות אלה יכול להתמנות גם מי שאינו חבר האקדמיה. המועצה תמנה את נציגי האקדמיה בגופים ציבוריים, במוסדות בין-לאומיים ובגופים אחרים לפי הצורך, ויכול שגם הם לא יהיו חברי האקדמיה.

את המלצותיו לתיקונם ולמניעתם לעתיד לבוא.
 בד בבד יגיש המנהל לוועדת הביקורת מסמך ובו
 תגובת המינהל על ממצאי הביקורת ופירוט הצעדים
 שבדעתו לנקוט לתיקון הליקויים שנתגלו. המועצה
 תביא את ממצאי הביקורת ואת תגובת המינהל
 לידיעת המליאה.

פרק חמישי: הוראות שונות

שינויים בתקנון

26 המליאה רשאית, ברוב של שני שלישים מבעלי זכות
 ההצבעה שנוכחותם בישיבה נרשמה כדין, להכניס
 שינויים בתקנון זה, להוסיף על הוראותיו ולגרוע מהן.
 התיקונים ייכנסו לתוקפם לאחר התייעצות עם השר
 הממונה על ביצוע חוק האקדמיה.

ביטול

27 תקנון האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים,
 התשכ"ב – 31962 – בטל.

3 ק"ת' התשכ"ב, עמ' 1495; התשל"ו, עמ' 300; התשמ"ו, עמ'
 772; התשמ"ט, עמ' 1453; התשנ"ז, עמ' 816; התשנ"ה עמ' 1455;
 התשנ"ז, עמ' 832.

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

THE ISRAEL ACADEMY OF SCIENCES AND HUMANITIES

כיכר אלברט איינשטיין, ת"ד 4040, ירושלים 91040

טלפון 02-5676222, פקס 02-5666059, דוא"ל avital@academy.ac.il

www.academy.ac.il